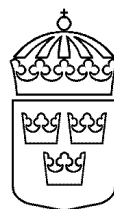

Riksdagens protokoll

1999/2000:120

Onsdagen den 31 maj

Kl. 09.00 – 14.15

Protokoll
1999/2000:120

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 25 maj.

2 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Talmannen anmälde att *Helena Höij* (kd) den 1 juni skulle återta sin plats i riksdagen varigenom uppdraget som ersättare skulle upphöra för *Desirée Pethrus-Engström*.

3 § Beslut om utskottsärenden som slutdebatterats den 30 maj.

SfU8 Vissa frågor om det nya pensionssystemet

Mom. 1 (beredningen av det nya pensionssystemet)

1. utskottet

2. res. 1 (v, mp)

Votering:

251 för utskottet

42 för res. 1

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 69 m, 34 kd, 15 c, 13 fp

För res. 1: 26 v, 1 kd, 15 mp

Frånvarande: 11 s, 13 m, 17 v, 7 kd, 3 c, 4 fp, 1 mp

Mom. 2 (pensionsgrundande belopp för barnår)

1. utskottet

2. res. 2 (v, mp)

Votering:

251 för utskottet

42 för res. 2

1 avstod

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot.
1999/2000:120
31 maj

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 120 s, 69 m, 35 kd, 15 c, 12 fp
För res. 2: 26 v, 1 fp, 15 mp
Avstod: 1 kd
Frånvarande: 11 s, 13 m, 17 v, 6 kd, 3 c, 4 fp, 1 mp

Mom. 3–8
Kammaren biföll utskottets hemställan.

SfU13 Efterlevandepensioner och efterlevandestöd till barn

Mom. 1 (grundtrygghetssystem m.m.)

1. utskottet
2. res. 1 (mp)
Votering:
279 för utskottet
15 för res. 1
55 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 120 s, 70 m, 25 v, 36 kd, 15 c, 13 fp
För res. 1: 15 mp
Frånvarande: 11 s, 12 m, 18 v, 6 kd, 3 c, 4 fp, 1 mp

Mom. 3 (omställningsperiodens längd)

1. utskottet
2. res. 4 (v)
Votering:
131 för utskottet
102 för res. 4
61 avstod
55 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 120 s, 10 m, 1 kd
För res. 4: 3 m, 26 v, 35 kd, 11 c, 12 fp, 15 mp
Avstod: 56 m, 4 c, 1 fp
Frånvarande: 11 s, 13 m, 17 v, 6 kd, 3 c, 4 fp, 1 mp
Roy Hansson och Anna Lilliehöök (båda m) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.
Leif Carlson (m) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.
Birgitta Sellén (c) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha avstått från att rösta.

Mom. 5 (inkomstprövning av änkepension)

1. utskottet

2. res. 6 (fp, m, kd)

Votering:

174 för utskottet

120 för res. 6

1 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 26 v, 14 c, 14 mp

För res. 6: 70 m, 36 kd, 1 c, 13 fp

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 11 s, 12 m, 17 v, 6 kd, 3 c, 4 fp, 1 mp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SfU12 Vissa socialförsäkringsfrågor

Mom. 2 (rätt till sjukpenning för personer som saknar anställning)

1. utskottet

2. res. 1 (kd)

Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Mom. 3 (beräkning av sjukpenninggrundande inkomst)

1. utskottet

2. res. 2 (m)

Votering:

223 för utskottet

70 för res. 2

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 1 m, 26 v, 33 kd, 15 c, 13 fp, 15 mp

För res. 2: 69 m, 1 kd

Frånvarande: 11 s, 12 m, 17 v, 8 kd, 3 c, 4 fp, 1 mp

Margit Gennser (m) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot.

1999/2000:120

31 maj

Prot.
1999/2000:120
31 maj

TU10 Villkoren för järnvägstrafiken på den fasta förbindelsen över Öresund m.m.

Mom. 1 (järnvägsavgifterna)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

3. res. 2 (c, kd)

Förberedande votering:

73 för res. 1

53 för res. 2

169 avstod

54 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

171 för utskottet

70 för res. 1

54 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 26 v, 13 fp, 12 mp

För res. 1: 70 m

Avstod: 36 kd, 15 c, 3 mp

Frånvarande: 11 s, 12 m, 17 v, 6 kd, 3 c, 4 fp, 1 mp

Mom. 2–4

Kammaren biföll utskottets hemställan.

TU11 Ändrad verksamhetsform för SJ m.m.

Mom. 1 (villkoren för att bedriva järnvägstrafik på statens spåranläggningar)

1. utskottet

2. res. 1 (v)

Votering:

268 för utskottet

26 för res. 1

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 70 m, 36 kd, 15 c, 12 fp, 15 mp

För res. 1: 26 v

Frånvarande: 11 s, 12 m, 17 v, 6 kd, 3 c, 5 fp, 1 mp

Mom. 2 (fullständig avreglering av den svenska järnvägstrafiken)

1. utskottet
2. res. 2 (m, kd, fp)
3. res. 3 (c)

Förberedande votering:

124 för res. 2

15 för res. 3

155 avstod

55 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Carina Moberg (s) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

161 för utskottet

118 för res. 2

16 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 26 v, 15 mp

För res. 2: 70 m, 35 kd, 13 fp

Avstod: 1 kd, 15 c

Frånvarande: 11 s, 12 m, 17 v, 6 kd, 3 c, 4 fp, 1 mp

Mom. 3 (bolagisering av SJ)

1. utskottet

2. res. 4 (v)

Votering:

266 för utskottet

26 för res. 4

2 avstod

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 70 m, 35 kd, 14 c, 13 fp, 14 mp

För res. 4: 26 v

Avstod: 1 kd, 1 mp

Frånvarande: 11 s, 12 m, 17 v, 6 kd, 4 c, 4 fp, 1 mp

Mom. 10 (handlingsprogrammet i övrigt)

1. utskottet

2. res. 9 (c, m, kd, fp)

3. res. 10 (v)

Förberedande votering:

135 för res. 9

26 för res. 10

134 avstod

54 frånvarande

Kammaren biträdde res. 9.

Prot.

1999/2000:120

31 maj

Prot.
1999/2000:120
31 maj

Huvudvotering:
160 för utskottet
134 för res. 9
55 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 120 s, 25 v, 15 mp
För res. 9: 70 m, 36 kd, 15 c, 13 fp
Frånvarande: 11 s, 12 m, 18 v, 6 kd, 3 c, 4 fp, 1 mp

Övriga moment
Kammaren biföll utskottets hemställan.

TU12 Ändring i lagen om radiokommunikation
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 9.22 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 9.30 då dagens debatt skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 9.30.

*Nationell
handlingsplan för
handikappolitiken*

4 § Nationell handlingsplan för handikappolitiken

Föredrogs
socialutskottets betänkande 1999/2000:SoU14
Nationell handlingsplan för handikappolitiken (prop. 1999/2000:79).

Anf. 1 LARS ELINDERSON (m):

Fru talman! Det här betänkandet omfattar dels regeringens förslag till nationell handlingsplan för handikappolitiken, dels hela 53 motioner som på olika sätt behandlar funktionshindrades livssituation.

De flesta motionerna gäller inte målen för handikappolitiken utan i första hand frågor som rör olika former av stöd till funktionshindrade. Från moderat sida har vi reservationer som gäller förändringar i reglerna för assistansersättningen, avskaffande av monopolet på hjälpmedelssidan, funktionshindrades rätt att välja skola, bättre samordning av rehabiliteringsinsatser, reguljär textning av Sveriges Televisions program, synskadades rätt till ledsagarservice, förändringar av bilstödet, nya regler för bostadsanpassning och rättvisare stöd till handikapporganisationerna m.fl.

Jag står, fru talman, naturligtvis bakom alla de reservationer som vi har avgivit i utskottet, men för att vinna tid nöjer jag mig med att yrka bifall till reservationerna nr 5 och 32.

De övergripande nationella målen för handikappolitiken är viktiga men inte speciellt kontroversiella. Samtliga partier ställer upp på de mål som anges i propositionen, dvs.

- en samhällsgemenskap med mångfald som grund
- att samhället utformas så att människor med funktionshinder i olika åldrar blir delaktiga i samhällslivet och
- att jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar liksom kvinnor och män med funktionshinder kan förverkligas.

När man läser socialutskottets betänkande kan man konstatera att de skillnader som finns mellan partierna framför allt gäller medlen att nå dessa mål.

Ett genomgående tema i propositionen är att Sverige redan i dag har en modern och bra lagstiftning på handikappområdet, men att det brister i tillämpningen och att det saknas sanktioner mot de myndigheter m.m. som inte tillämpar de bestämmelser som gäller.

Från moderat sida delar vi uppfattningen att man kan nå långt i anpassning av såväl offentliga miljöer och bostäder som kollektivtrafik genom relativt enkla åtgärder och genom en striktare tillämpning av redan gällande lagstiftning. Men enligt vår uppfattning räcker det inte med mer strikta regler, bättre kontroll och nya sanktionsmöjligheter för att funktionshindrade ska kunna integreras i samhällslivets olika delar. Det krävs framför allt en förändrad attityd, såväl från politiken och från de myndigheter som handhar handikappärenden som bland allmänheten. Vi vill ge de funktionshindrade större möjligheter att påverka sin egen situation bl.a. genom ökad valfrihet, avreglering av monopol och avskaffande av hämmande byråkrati. Men vi vill också öka det direkta ekonomiska stödet till sådana insatser som underlättar för funktionshindrade att delta i samhällslivet.

Regeringen hänvisar i propositionen till några länder som från olika utgångspunkter och med olika förutsättningar kommit längre än vårt land när det gäller integrationen av funktionshindrade i samhället. Gemensamt för de länder man hänvisar till – Storbritannien, Australien, Sydafrika och framför allt Förenta Staterna – är att man i dessa länder valt en helt annan väg än den som traditionellt gäller i vårt land. Det gäller framför allt lagstiftningen i Förenta Staterna. Man har där ställt den enskildes rättigheter i centrum. Genom en civilrättslig lagstiftning har man de facto gjort att det kostar att diskriminera funktionshindrade.

De kommuner, varuhus, butiker, restauranger, museer, biografer, bussbolag etc. som inte lever upp till de krav lagstiftaren ställer riskerar utöver kostnaderna för anpassningen av sina lokaler m.m. att dessutom få betala skadestånd till dem som drabbas. Samma gäller om funktionshindrade diskrimineras på arbetsmarknaden. Domstolarnas utslag får dessutom en prejudicerande effekt, vilket innebär att andra funktionshindrade i samma situation drar nytta av domstolarnas utslag.

Denna lagstiftning, som i USA benämns Americans with Disabilities Act, har varit framgångsrik och ses som ett föredöme i hela världen i dag. På kort tid har offentliga miljöer blivit tillgängliga för funktionshindrade. Dessutom har antalet funktionshindrade i arbetslivet ökat dramatiskt.

Prot.
1999/2000:120
31 maj

*Nationell
handlingsplan för
handikappolitiken*

Genom ADA har människor med olika former av funktionshinder börjat att bli betraktade som den resurs de är, som kunder, resenärer och anställda. Lagstiftningen har därmed inte bara blivit ett medel att ta bort diskriminerande hinder utan också ett medel att förändra attityder.

Från moderat sida vill vi röra oss i riktning mot en sådan lagstiftning, som garanterar de funktionshindrades rättigheter och inte i första hand är inriktad på att styra *hur* dessa rättigheter ska tillgodoses. Den principiella skillnaden mellan oss och majoriteten syns tydligast i vår reservation om s.k. domstolstrots. Regeringen och majoriteten föreslår att kommunerna ska kunna åläggas viten, dvs. att betala böter till staten, för sådant domstolstrots. Från vår sida vill vi i stället att kommunerna ska åläggas att betala den funktionshindrades kostnader för det stöd och den service som han eller hon har rätt till enligt länsrättens dom, oavsett om insatsen tillhandahålls av kommunen, landstinget eller någon annan.

Av erfarenhet vet vi att det inte alltid är med öppet sinne kommunerna följer länsrätternas utslag, även om relativt få kommuner ägnar sig åt direkt domstolstrots. Många funktionshindrade kan vittna om svårigheterna att få ett fungerande samarbete med kommunernas och landstingens handläggare, i synnerhet efter en tvist som måste lösas av länsrätten. Möjligheten att få sina rättigheter tillgodosedda av någon annan än kommunen, på kommunens bekostnad, skulle stärka den enskilde funktionshindrades integritet och valfrihet.

Fru talman! Den handikappreform som den borgerliga regeringen genomförde i mitten av 90-talet byggde på samma grundsyn. Makten flyttades från de politiska sammanträdesrummen och de kommunala handläggarna till de enskilda funktionshindrade.

Reformen innebar för många en revolution och skapade bättre förutsättningar för människor med funktionshinder att delta i samhällslivet. Men steg för steg har den socialdemokratiska regeringen urholkat den här valfrihetsreformen. Det första steget var att föra över en del av ansvaret från staten till kommunerna, vilket har inneburit att det har uppstått en konflikt mellan kommunala och statliga uppgifter. Vi har därför föreslagit att hela det ekonomiska ansvaret för assistansersättningen ska återgå till staten. Vi vill också att de funktionshindrades valfrihet ska främjas genom att utbudet av tekniska hjälpmedel kan tillhandahållas av fler än det faktiska monopol som kommuner och landsting i dag har på hjälpmedelsområdet.

Nuvarande system har, som alla monopol, lett till långa väntetider och dessutom ett onödigt begränsat urval av hjälpmedel. Mer resurser löser inte dessa grundläggande problem. Vi vill i stället ha en avmonopolisering av hjälpmedelshanteringen. De som har rätt till hjälpmedel ska också tillförsäkras rätten att själva få införskaffa de hjälpmedel de behöver med ekonomiskt stöd från det allmänna – kommunen eller landstinget. Hjälpmedelsgarantin ska också omfatta statliga anslag för hjälpmedel, t.ex. bilstödet. En sådan reform skulle medföra en ökad konkurrens som inte bara främjar den enskildes valfrihet utan också skulle stimulera utvecklingen av nya hjälpmedel. Vi vill, fru talman, att beslut om hjälpmedel ska kunna överklagas.

Fru talman! Möjligheten att välja skola är viktig för alla elever, men alldeles särskilt för barn och ungdomar med funktionshinder. Rätten för funktionshindrade barn att välja en integrerad undervisning i en skola på

hemorten är lika viktig men inte viktigare än rätten att välja att gå i en skola som är utformad för att tillgodose särskilda behov. Vi moderater ser beslutet att lägga ned Ekeskolan i Örebro – en specialskola för multi-handikappade barn – som ett lågvattenmärke när det gäller synen på elever och deras föräldrars rätt att välja skola.

Barn som är trygga i specialskolan och som utvecklas på ett positivt sätt måste ha möjlighet att även i framtiden välja denna skolform. Specialskolor ska även i framtiden vara ett alternativ för de elever som anser att dessa skolor bättre kan tillgodose deras särskilda behov.

Fru talman! Svensk handikappolitik bygger alltför mycket på att politiker och myndigheter inte bara ska definiera och reglera de handikappades rättigheter, politiker och myndigheter ska också bestämma hur behoven bäst kan tillgodoses. Andra myndigheter ska övervaka och kontrollera att man lever upp till bestämmelserna.

Utrymmet för den enskildes eget val är begränsat. I det hänseendet kan man säga att funktionshindrade är dubbelt handikappade. Utöver det beroende de har genom sitt funktionshinder blir de också beroende av politiska beslut och myndigheters prioriteringar. Från moderat sida vill vi steg för steg öka de funktionshindrades oberoende genom att avveckla monopolen och skapa valfrihet om medlen för att förverkliga dessa människors integration i samhället.

Detta, fru talman, var innehållet i våra reservationer.
(Applåder)

Anf. 2 ESTER LINDSTEDT-STAAF (kd):

Fru talman! En högtidlig känsla infann sig omedelbart när jag började läsa propositionen *Från patient till medborgare – en nationell handlingsplan för handikappolitiken*. Regeringen slår an tonen på första sidan: Tillgänglighet för alla i vårt samhälle. Äntligen ska det hända saker!

Jag gick sedan vidare i den spännande läsningen. Men vad händer? Jo, ett så att säga avspännande drag infinner sig, dvs. varje påpekande av hinder i tillgänglighet följs av förslag om utredning med åtgärd om kanske tio år. Det kanske är rätt sätt om man inte avser att driva på utvecklingen, men regeringen har ju sanktionspiskan.

Tro nu inte annat än att jag är glad över handlingsprogrammet. Det var bara det att texten väckte en sådan förväntan. Jag förstår rörelsen Independent Living, som jag tidigare tyckte framstod som aggressiv. Rörelsen startade som en medborgarrättsrörelse i USA. Tillgängligheten i samhället är ju grunden för medborgarrätten. Tillgänglighet och bemötande är de två viktiga ledorden i handlingsplanen. Det är rätt och bra!

Reliefen blir ofantlig när man betänker att första beslutet om handikappanpassning av kollektivtrafiken fattades år 1979 – för 21 år sedan. Vad har hänt sedan dess? Inte så mycket. Osökt kommer jag att tänka på dålig barnuppfostran. Man ställer upp en massa regler, men ingen gör något för att följa dem.

Kristdemokraterna menar att ett statligt, ekonomiskt stöd för tillgänglighetsåtgärder bör utgå åtminstone initialt, t.ex. fram till år 2005. Det skulle öka takten betydligt i åtgärderna. I detta syfte har vi även föreslagit ett ökat anslag till handikappanpassning av föreningsdrivna samlingslokaler.

Prot.
1999/2000:120
31 maj

*Nationell
handlingsplan för
handikappolitiken*

Kunskaperna om de handikappades villkor och behov har försämrats det senaste årtiondet och förefaller faktiskt nu bristfälliga av mycket att döma i samhället, framför allt bland de yrkesgrupper som har inflytande över byggprocessen. En orsak är att det inte finns någon egentlig utbildning i handikappkunskap i utbildningen för arkitekter och byggnadsingenjörer. Vi menar att det är otillräckligt att regeringen låter Högskoleverket endast se över innehållet i utbildningen. Vi menar att kursplanerna ska utvidgas så att de även omfattar handikappkunskap.

Även här i riksdagshuset har uppmärksamhets hinder i tillgängligheten. En särskild grupp har bildats inom riksdagens förvaltning för att kartlägga och förbättra tillgängligheten.

Jag har förmånen att ingå i ett handikappnätverk med riksdagsledamöter från varje parti i riksdagen. Nätverkets uppgift är att sprida kunskap i riksdagen om olika aspekter på handikapp. En motion från detta nätverk ligger till grund för utskottets tillkännagivande om generell lagstiftning mot diskriminering – där även funktionshindrade inräknas.

En grupp som har fått erfara brister i tillgänglighet och bemötande är studerande på högskolenivå. De får ägna mycket tid och kraft åt att planera och samordna sin dag, utöver att handikappet kan göra att studerandet tar längre tid. Ett mycket stort problem är den dåliga flexibiliteten i färdtjänsten. Samma erfarenhet har drabbat föräldrar till funktionshindrade barn i förskola och grundskola. På högskolan finns en handikapphandläggare som är till stor hjälp. Motsvarande finns inte på grundskolenivå. Föräldrar till funktionshindrade barn behöver en kurator med en samordnande uppgift.

Det finns endast föga undersökt om dessa föräldrars situation. RBU har gjort en studie, Livsvillkorsprojektet, där det framkommer att många av föräldrarna upplever samhället som en motpart och kontrollerande instans. Byråkratiskt krångel förekommer alltför ofta. Trots den ibland formella och omständliga handläggningen blir många av kommunens och försäkringskassans beslut felaktiga. Det finns en tendens till en alltför byråkratisk syn på behov av djupt mänsklig natur.

Hälsoproblem hos föräldrarna är ofta återkommande. Dessutom inverkar oro för barnet samt ilska och maktlöshet vid kontakter med myndigheter. Många blir mycket nedstämda av att alltid behöva tala om barnets problem och svårigheter, när de i själva verket gläds åt barnen.

Kristdemokraterna har därför motionerat om bättre samhällsstöd för föräldrarna. Jag yrkar därför bifall till reservation nr 3.

Jag yrkar även bifall till reservation 33. Elever i gymnasiesärskolan är inte som elever i gymnasieskolan berättigade till studiehjälp. För elever i särvux finns det inget studiestöd från den 1 juli 2001. Kristdemokraterna vill betona att människor med funktionshinder ska ha lika möjligheter och samma rätt till utbildning med hög kvalitet som övriga medborgare. Det är den studerandes intresse och inte utbildningsform eller tillgång till stöd som ska styra den studerandes val. Möjligheterna till studiefinansiering bör vara lika oavsett handikapp.

Lagen om särskilt stöd, LSS, tolkas och tillämpas olika. Det ger besynnerliga effekter. 40 000 personer, eller fler, får inte insatser enligt LSS trots att de anses vara berättigade till det och trots att statsbidrag utgår till kommunerna. Många funktionshindrade har fått sin rätt till personlig assistans omprövad. 65-årsgränsen för personlig assistans ska

försvinna, har regeringen aviserat. Men vad händer med dem som fyller 65 år i år?

Okunnighet finns i kommuner om hur LSS ska tillämpas. Bristande förståelse för funktionshindret är vanligt. Det gäller även psykiskt funktionshindrade. Kristdemokraterna anser att det är nödvändigt att Socialstyrelsen snarast tar fram kriterier för bedömning av stöd till psykiskt funktionshindrade. De omfattas till stor del inte av LSS i dag. Det bör i lagen tillföras några ord i uppräkningsdelen av grundläggande behov, nämligen: hjälp med aktivering och motivation. Detta skulle göra att de psykiskt funktionshindrade i större utsträckning även kunde få del av LSS.

För närvarande ställs det större krav på omvårdnadsbehov när det gäller funktionshindrade barn för att få personlig assistans. Man menar att skolan ska hålla med assistent. Kristdemokraterna menar att samma person bör kunna vara assistent både hemma och i skolan om det anses önskvärt. Utskottet förutsätter att så kan vara fallet men exempel finns på att det inte går till så.

Kristdemokraterna vill också avskaffa schabloniseringen av assistanssättningen och ersätta den med en förenklad återredovisning, enligt förslag som handikapporganisationer har lagt fram.

Vidare råder det oklarhet om hjälpmedel. Det har hänt att kommunen tagit tillbaka hjälpmedel om brukaren flyttar till privat boende. Kommunen anser det vara ett hjälpmedel för vården, inte för brukaren. Särskilt har detta drabbat brukarkollektiv.

Många har klagat på hjälpmedlen. Det är för dyrt och man får vänta länge. Man tycker sig inte få vad man behöver. Ofta gäller det hörhjälpmedel. Bedömning, tillgång och kostnad skiljer orättvist mellan landsting eller mellan kommuner. Ofta behöver funktionshindrade insatser inom olika områden. Det medför flera system med högkostnadsskydd. Vi kristdemokrater har motionerat om en utredning av de funktionshindrades ekonomiska situation. Glädjande nog har utskottet kommit till samma resultat.

En utredning pågår om sanktioner vid kommunalt domstolstrots. Regeringen lyfte ut frågan om sanktionsmöjlighet vid beslutat men inte verkställt stöd för funktionshindrade enligt socialtjänstlagen eller LSS. Lagutskottet avstyrkte förslaget av olika skäl. Kristdemokraterna ansåg i det läget att en dålig lag inte var att föredra.

Utskottet säger nu att den här lagen ska genomgå förnyad prövning när den fullständiga utredningen är klar. De erfarenheter som vinnas efterhand ska tas till vara. Kristdemokraterna delar uppfattningen att det är oerhört angeläget att få till stånd sanktionsmöjligheter, varför vi godtar förslaget eftersom det förhoppningsvis snart kan prövas ånyo.

Inte i någon annan fråga har jag mött så mycket klagomål som i frågan om färdtjänsten. Resorna måste planeras väl. Spontanutflykter går det inte att ordna. Resorna tar lång tid på grund av samåkning. Det drabbar studenter som pendlar – det blir svårt med extralektioner. Det drabbar också människor i arbete som måste avstå från spontant umgänge. Förseeningar i färdtjänsten ger problem med arbetsgivaren. Antalet resor är för litet. Speciella behov vid transport går det inte att tillgodose. Det finns heller ingen att klaga hos.

Prot.
1999/2000:120
31 maj

*Nationell
handlingsplan för
handikappolitiken*

En utredning pågår men saken hastar, anser Kristdemokraterna. Kanske är det rentav bättre att ge stöd till förbättringar av tillgängligheten i kollektivtrafiken.

Jag är också ersättare i miljö- och jordbruksutskottet. Många företag skickar till mig bokslut och sina miljöredovisningar. Nu ser jag fram emot att få många tillgänglighets- och bemötanderedovisningar.

Givetvis står jag bakom våra reservationer men jag nöjer mig med att yrka bifall till reservationerna 3 och 33.
(Applåder)

Anf. 3 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 1, 7 och 38 men självfallet står jag bakom övriga reservationer där Centerpartiet förekommer.

När familjen Bertén från Luleå nyligen vid RBU:s kongress beskrev sin situation, när funktionshindrade ungdomar känner sig diskriminerade i skolan, i arbetslivet och på fritiden och när funktionshindrade, anhöriga och representanter för handikapporganisationer vittnar om hur man kan bli bemött av myndighetsföreträdare, ja, då känns det tungt. Att vi inte har kommit längre!

Välfärdslandet Sverige fungerar inte för alla, långt därifrån. Brist på kunskaper, attityder och begränsade resurser kan möjligen vara förklaringar men definitivt inget försvar. Vi har långt kvar tills vi nått målet om ett samhälle tillgängligt för alla där självklarheter, t.ex. att personer med funktionshinder är medborgare med samma rättigheter och skyldigheter som andra medborgare, också blir självklarheter. Eller, som DHR:s förbundsordförande uttrycker det: "Ses vi som fördyrande element i samhället eller som fullvärdiga medborgare – det är detta det handlar om."

Det behövs en målmedveten politik – att vi går från ord till handling, att vi lyssnar på och för en dialog med de funktionshindrade och deras organisationer och med anhöriga och personal. Mina nio år som ordförande i det kommunala handikapprådet hemma i Falun har lärt mig mycket och gett insikter.

Regeringens handlingsplan är ganska allmänt hållen, utredande och i vissa delar alltför begränsande och snäv. Det är ändå – det ska också sägas – ett viktigt steg i rätt riktning som tas. Utskottsbehandlingen har också till någon del skärpt förslagen. Det gäller då en utvidgning av diskrimineringslagstiftningen, sanktionsfrågorna, den samlade ekonomiska situationen för funktionshindrade och handikapporganisationernas ekonomiska stöd. Tillkännagivandena är motiverade.

Vi i Centerpartiet har i hela 22 reservationer redovisat vilka ytterligare åtgärder som vi själva, eller tillsammans med andra partier, vill se. Det är förslag av mer principiell karaktär där vi skiljer oss i synsätt från regeringen och förslag där vi har mer bråttom än regeringen med att få fram lösningar på problemen.

Fru talman! Centerpartiet vill bygga ett samhälle för alla där alla medborgare behandlas med respekt och ges likvärdiga möjligheter. Mäniskor med funktionshinder ska kunna verka i samhället som aktiva medborgare, dvs. de ska ha möjligheter till arbete, utbildning och en varierande rik fritid och ha möjligheter att delta i samhällsdebatten på

samma villkor som alla andra. De ska även ges möjligheter till den valfrihet som vi andra har. Medborgarperspektivet är för oss en självklarhet.

I sina förslag till nationella mål utgår regeringen, tycker vi, alltför ensidigt från ett samhällsperspektiv, inte från ett perspektiv där den enskilde sätts i centrum. Vi föreslår därför ytterligare ett nationellt mål om ett samhälle där varje människa har makt över sitt eget liv och där var och en har möjlighet att verka efter individuella förutsättningar.

Lika möjligheter kan dock inte enbart skapas genom målformuleringar, utan det krävs en förstärkt lagstiftning och en förstärkt och från regeringen fristående ombudsmannafunktion. Assistansreformen har varit den kanske viktigaste insatsen för funktionshindrade under det senaste decenniet. Den är mycket viktig att värna. Självklart ska den som erhållit assistans före 65 års ålder få behålla den. Trots vad som nu sägs från regeringspartiets företrädare och utskottsmajoriteten känner jag mig inte riktigt säker på den här punkten förrän beslutet är fattat.

Centerpartiet anser vidare, precis som jag uppfattade Afasiförbundets och Demensförbundets representanter vid socialutskottets offentliga utfrågning, att handlingsplanen alltför ensidigt behandlar förhållandena för människor med fysiska funktionshinder och hur tillgängligheten ska öka i den fysiska miljön. Jag har även hört samma kritik från företrädare för människor med psykiska funktionshinder. Detta är, enligt vår uppfattning, en brist som bör rättas till. Vi anser att handikapplanen tydligare och mer uttalat även ska omfatta människor med dolda funktionshinder.

Att kunna förflytta sig är livskvalitet, och bilen är en stor frihet. Bilstödet måste förbättras och väntetiderna för beslut kortas. Även färdtjänsten har på sina håll långa väntetider och brister. Detta ska vi inte acceptera om vi vill fokusera den enskildes möjligheter att delta i samhället på lika villkor som alla andra.

Informationstekniken kan användas för att höja livskvaliteten hos människor. I Hjälpmedelsinstitutets regi pågår många intressanta projekt. Centerpartiet bejakar teknikutvecklingen och understryker att IT-samhället måste göras rejält tillgängligt för funktionshindrade. Vi driver också på för en snabbare utbyggnad av telemedicinen, vilket gör vården mer tillgänglig för fler och skapar bättre möjligheter för konsultation och fortbildning. Vi vill från Centerpartiet ha en digital allemansrätt för att IT-samhället ska ge alla de möjligheter som det har förutsättningar att ge.

Fru talman! Långa väntetider för att erhålla hjälpmedel eller att få dem reparerade innebär svårigheter för funktionshindrade att verka i samhället på lika villkor som andra. Centerpartiet förordar, liksom flera partier, att en hjälpmedelsgaranti införs.

Många äldre köar inom sjukvården för att få sina behandlingsbara funktionshinder åtgärdade. Dessa funktionsnedsättningar är ett hinder för ett normalt liv. Köerna inom sjukvården för t.ex. åldersbetingade funktionshinder som grå starr, nedsatt hörsel eller förslitningsskador bidrar till minskad livskvalitet och stora kostnader för samhället.

Centerpartiet anser att hälso- och sjukvården behöver mera resurser. Vi har också aktivt bidragit till att så blir fallet, nu senast genom att sammanlagt 8 miljarder kronor tillförs vården och omsorgen 2000–2004, som ett resultat av Centerpartiets och Socialdemokraternas försvarsuppgörelse. Viktiga satsningar kommer på primärvården, medicinska insatser hos äldre och psykiatri, där psykiskt funktionshindrade speciellt tas

Prot.
1999/2000:120
31 maj

*Nationell
handlingsplan för
handikappolitiken*

fram. Tillgänglighet och mångfald är också ett mycket viktigt område. Jag menar att detta är insatser som betyder mycket för grupper i samhället som ofta är i behov av vårdinsatser, och dit hör funktionshindrade.

Centerpartiet anser dessutom i likhet med flera partier, dessvärre inte regeringspartiet, att det behövs en ny vårdgaranti.

Funktionshindrade har, generellt, svårare än andra att komma ut i arbete. Vi anser att arbetshandikappade måste tillförsäkras rätten till ett aktivt arbetsliv. Med en decentraliserad arbetsmarknadspolitik ökar vi möjligheterna till lokala lösningar i samråd med den enskilde. Vi måste tro på allas förmåga och vilja att arbeta eller studera, och arbetslinjen måste gälla framför passiva bidrag. Trots detta erbjuds i dag många ungdomar förtidspension innan andra vägar är prövade. Det är enligt vår uppfattning helt oacceptabelt. Ungdomshandikappörelsen har med rätta reagerat, och åtgärder krävs. Förtidspensionering av unga ska på alla sätt undvikas. Funktionshindrades skolgång kommer min kollega Sofia Jansson att beröra senare i debatten.

Fru talman! Likvärdiga möjligheter att följa och medverka i den offentliga debatten är en viktig demokratifråga. Det gäller bl.a. personer med syn- och hörselnedsättningar. Vi anser att radio- och TV-sändningar ska vara tillgängliga även för dem som har begränsningar i syn eller hörsel. Den digitala tekniken gör det möjligt att införa nya tjänster. Detta är rimliga krav som ska ställas på berörda företag.

Tillgängliga mötesplatser är en viktig del för att funktionshindrade ska ha samma möjligheter som andra att delta i möten och sammankomster. De allmänna samlingslokalerna måste därför göras mer tillgängliga. Det gäller inte minst de föreningsdrivna samlingslokalerna, som i dag erbjuder ca 3 000 möteslokaler runtom i landet. Jag och Centerpartiet anser att staten aktivt bör stödja upprustningar som gör samlingslokaler mer tillgängliga. De 15 miljoner kronor som i dag finns budgeterade är helt otillräckligt. Vi måste satsa mer resurser på och se över stödet till samlingslokaler ur handikappsynpunkt. Jag bevistade i helgen Bygdegårdarnas Riksförbunds förbundsstämma, som i år var förlagd till Rättvik i Dalarna. De uttalade sig mycket starkt i den riktning som jag talar för. Även tillgängligheten till vallokaler, Riksdagshuset och andra "demokratiska hus" är naturligtvis viktig, liksom till lokaler allmänt.

Fru talman! Jag har nu redovisat Centerpartiets syn på och förslag till förbättringar av handikapplanen. Oavsett utgång i voteringarna kommer vi från Centerpartiet att jobba för att en rad ytterligare åtgärder målmedvetet, konsekvent och steg för steg ska tas så att välfärdslandet Sverige verkligen också fungerar för alla.

Anf. 4 KERSTIN HEINEMANN (fp):

Fru talman! Regeringens proposition innehåller positiva inslag, men uppfyller inte kravet på en offensiv handikappolitik. Det finns risk för att de vackra orden och målformuleringarna kommer att grusas av verkligheten. Tillgänglighetsfrågorna är i och för sig väl framlyfta och en rad åtgärder föreslås, men det finns för mycket "bör" och för lite "skall" i propositionen.

Vi välkomnar de förbättringar som gjorts av socialutskottet och som också innebär att Folkpartiet har fått några av sina yrkanden tillstyrkta eller tillgodosedda. Det gäller bl.a. sanktionsmöjligheterna, förtydligande

av insatserna råd och stöd och utredningen om de funktionshindrades ekonomiska situation.

Fru talman! Funktionshinder är en ojämlikhet som beror på slumpen, olycka eller sjukdom. Hur funktionshindret påverkar den enskildes möjligheter att fungera beror i hög grad på hur samhället organiseras. Människor med funktionshinder drabbas många gånger på ett fullständigt oacceptabelt sätt av problem och orättvisor i vardagslivet som en följd av sitt funktionshinder och av att det i samhället inte tas hänsyn till deras funktionshinder. Integritet, självbestämmande och delaktighet blir inte mindre viktigt för att man råkar ha en funktionsnedsättning. Sverige har fortfarande mycket att göra för att undanröja sådana hinder. Sverige har legat långt framme internationellt sett i arbetet med handikappfrågor, men har under 1990-talet blivit förbigånget av flera andra länder.

Utgångspunkten för en liberal politik är alla människors lika värde och lika rätt. Därför var Folkpartiet pådrivande när det gällde den handikappreform som genomfördes när Bengt Westerberg var socialminister och som helt har förändrat livssituationen för dem som är allra svårast funktionshindrade. Tyvärr har denna reform försämrats under de socialdemokratiska regeringsperioderna, och vi anser att det är dags att återställa den i sin ursprungliga form. Folkpartiet har i sitt förslag till vårbudget också anslagit pengar för detta.

Schablonersättningen och kommunernas ansvar för de första 20 timmarna är för oss viktiga återställare. Att den funktionshindrade får behålla den personliga assistenten efter 65 års ålder är också något vi länge har kämpat för och som vi också har anslagit pengar för i budgeten.

Fru talman! Det behövs verkligen en tillgänglighetsreform, en reform av samma dignitet som assistansreformen. Regeringens proposition är som jag tidigare sagt bra på att lyfta fram det som behöver göras, men tidsaspekten är för lång och inga pengar avsätts för att driva på. Folkpartiet står fortfarande fast vid ansvars- och finansieringsprincipen, men om Sverige ska återta något av sin position när det gäller handikappolitiken anser vi att stimulansmedel måste avsättas för att få i gång processen – detta inte minst med tanke på många kommuners besvärliga ekonomiska situation.

Folkpartiet är berett att prioritera tillgängligheten för funktionshindrade, och vi avsätter därför 5 miljarder kronor under de närmaste åren för att det verkligen också ska hända något. För Folkpartiet är en tillgänglighetsreform en nödvändig del av helheten. En sådan är också nödvändig för att funktionshindrade aktivt ska kunna fungera på arbetsmarknaden. Vår vision är att funktionshinder inte ska behöva innebära en mängd handikapp för den enskilde. Med en tillgänglighetsreform kan de funktionshindrades livskvalitet och frihet kraftigt öka. Det är en fråga om människosyn ifall man är beredd att göra det eller inte.

Fru talman! Att bli diskriminerad är att få sin värdighet kränkt. Folkpartiet vill förbjuda diskriminering i grundlagen. Det finns två grundläggande konventioner om mänskliga rättigheter: konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter samt konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter. Konventionerna bygger på förklaringen om de mänskliga rättigheterna som antogs av FN:s generalförsamling den 10 december 1948. Alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter.

Prot.

1999/2000:120

31 maj

*Nationell
handlingsplan för
handikappolitiken*

I socialutskottets betänkande föreslås att Diskrimineringsutredningens uppdrag bör utvidgas till att avse frågan om tillgänglighet för funktionshindrade i vid bemärkelse, och det är ett steg framåt i förhållande till propositionen. Folkpartiet har dock ett annat förslag. I regeringsformens 2 kap. om grundläggande fri- och rättigheter finns även två bestämmelser om diskrimineringsförbud, nämligen 15 § om etniska minoriteter och 16 § om könsdiskriminering. Här anser Folkpartiet att 2 kap. bör utökas med förbud mot diskriminering av funktionshindrade. Med ett sådant tillägg får funktionshindrade möjlighet att göra sin sak gällande i svensk domstol.

Fru talman! Den 1 januari 1998 ändrades reglerna om överklagande av beslut om bistånd enligt socialtjänstlagen. Endast vissa beslut om bistånd kan numera överklagas genom s.k. förvaltningsbesvär. Övriga beslut kan överklagas genom den för den enskilde mindre förmånliga laglighetsprövningen. I praktiken har detta inneburit att den enskilde funktionshindrade i större utsträckning än tidigare måste förlita sig på kommunens goda vilja för att få stöd för andra insatser än dem som räknas upp i 6 § socialtjänstlagen, såsom t.ex. ledsagning och avlösning. Förändringarna har visat sig ge en försämrad rättstrygghet för den enskilde. Detta finner vi oacceptabelt och möjligheterna till överklagande måste återställas.

Fru talman! Det förekommer också flera fall där kommuner inte verkställer domstolarnas domar. Det är ett flagrant övergrepp mot de medborgerliga rättigheter som slagits fast i lag av riksdagen. Därför välkomnar vi att det nu äntligen föreslås att länsstyrelserna ska få förelägga en kommun eller ett landsting vid vite att följa en lagakraftvunnen dom.

Regeringen drar i sin proposition den viktiga slutsatsen att det finns brister i rehabiliterings- och habiliteringsbehovet och att många områden bör utvecklas ytterligare. Det är därför anmärkningsvärt att regeringen i ett så viktigt dokument som denna proposition endast lyfter fram behovet av tidigt insatta åtgärder för barn och ungdomar. Behovet av tidigt insatta åtgärder ska gälla oavsett ålder. Rehabiliteringen måste också ses i ett livslångt perspektiv och inte bara som en insats för yrkesverksamma eller för dem som kan rehabiliteras tillbaka till yrkeslivet.

Utskottets majoritet hänvisar till den kommande nationella handlingsplanen för utveckling och förnyelse av sjukvården med en förhoppning om att den ska lösa problemen. Vi anser dock att Socialstyrelsens uppdrag om en kartläggning av på vilket sätt landstingets barn- och ungdomshabilitering är tillgängliga för barn och ungdomar också ska innefatta ett uppdrag att kartlägga de vuxnas behov.

Fru talman! Tekniska hjälpmedel kan bidra till att omgivningen inte längre blir ett problem för den som har ett funktionshinder. Funktionshindret leder inte längre till ett handikapp. Det är också viktigt med en hög kvalitet i hjälpmedelsförskrivningen. Den enskilde måste få sitt hjälpmedel anpassat individuellt och också få hjälp med att rätt använda det. När föreskrivningen sprids ut på för många personer finns det en risk för att kvaliteten sjunker.

I stora delar av landet bygger landsting och kommuner upp parallella organisationer för hjälpmedel. Detta är slöseri med kompetens och resurser. Väntetiderna är också ett stort problem för dem som behöver ett hjälpmedel. Man ska inte behöva vänta i månader. Enkla hjälpmedel ska

man kunna få direkt och komplicerade hjälpmedel inom tre månader. Därför föreslår Folkpartiet att den vårdgaranti som vi kämpar för på sjukvårdsområdet även ska omfatta tekniska hjälpmedel.

Fru talman! Regeringen klargör i sin proposition att man betraktar Handikappombudsmannen som en central, statlig förvaltningsmyndighet när man säger: "En central statlig myndighet bör ges en samordnande, stödjande och rådgivande roll i arbetet för att göra samhället tillgängligt."

Enligt regeringens bedömning är Handikappombudsmannen en lämplig myndighet för dessa uppgifter. Vi anser att ett nationellt tillgänglighetscentrum kan behövas, men det skulle kunna placeras hos t.ex. Hjälpmedelsinstitutet. Folkpartiet anser att Handikappombudsmannen ska vara fristående från regeringen och i stället underställas riksdagen. Vi tycker att de s.k. Parisprinciperna är riktiga. Om Sverige ska följa de uttalanden som gjorts i Parisprinciperna kan Handikappombudsmannen inte vara annat än en från den verkställande makten fristående institution som med stöd av lag har att bevaka funktionshindrades intressen.

Fru talman! Bidragen till handikapporganisationerna fyller en stor funktion i vårt samhälle, dels för att stödja arbetet inom handikapporganisationerna för medlemmarnas bästa, dels för att i hela samhället sprida den kunskap som de besitter. Vi anser att det nya förslaget till bidrag till handikapporganisationerna har flera brister. Det kommer att gynna stora organisationer på bekostnad av små som kan komma att drabbas hårt.

Vi vänder oss också mot det nya systemet, att Socialstyrelsen ensam ska fatta beslut om bidragen. Det står klart att regeringen önskar skapa mer lätthanterliga organisationer med det här förslaget eftersom det kommer att leda till färre handikapporganisationer. Vi avvisar regeringens centralisering av stödet till handikapporganisationerna och vi anser att regeringen bör riva upp förordningen.

Fru talman! I mitt anförande har jag hunnit beröra bara några av våra 25 reservationer. Övriga reservationer kommer att tas upp av andra företrädare för Folkpartiet senare under debatten.

Jag står naturligtvis bakom alla de reservationer som jag har skrivit under, men yrkar nu bifall endast till reservation nr 13 vid mom. 13 och reservation 49 vid mom. 45.

Anf. 5 HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Jag vill börja mitt anförande med att tacka fru talman för ett gott samarbete och ett gott kamratskap under alla dessa år, eftersom det här är min sista debatt här i riksdagen, åtminstone under den här mandatperioden. Tack så mycket.

Fru talman! "Hinder för funktionshindrades rätt att delta fullt ut i samhället ska rivas." Så står det i regeringsförklaringen inför detta riksmöte. Den nationella handlingsplanen, som riksdagen ska besluta om inom några timmar, utgör ett viktigt steg i detta arbete.

Detta är inte bara den viktigaste reformen den här mandatperioden utan en av de mest angelägna reformer som vi haft att behandla på flera mandatperioder. Det handlar ytterst om demokrati och människors lika värde. Det handlar om att gå från de vackra orden i högtidstalen till praktisk handling som syns i funktionshindrade människors vardag.

Enligt handlingsplanen är de nationella målen:

Prot.
1999/2000:120
31 maj

*Nationell
handlingsplan för
handikappolitiken*

- en samhällsgemenskap med mångfald som grund,
- att samhället utformas så att människor med funktionshinder i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhället, och
- att jämlika levnadsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män uppnås.

Det är när vi tar det steget, att inte bara prata utan att också göra något, som den politiska skiljelinjen i den här kammaren blir så tydlig. Moderaterna mönstrar ut sig från gemenskapen till skillnad från vad Lars Elinderson sade. Den som betvivlar detta kan läsa reservation nr 11.

Moderaterna vill inte ha krav på att fastighetsägare ska anpassa sina lokaler. Man vill inte ha krav på handeln att göra butikerna tillgängliga. Man vill inte ha krav på trafikföretagen att göra tåg, bussar och flygplan tillgängliga. Till detta kan vi lägga Moderaternas nej till att stödja den lag som nu är i kraft och som förbjuder diskriminering av funktionshindrade i arbetslivet.

Moderaterna väljer arbetsgivarnas, fastighetsägarnas och trafikföretagens intressen framför människor med funktionshinder. Detta är upprörande och uppseendeväckande. När det gäller att gå från ord till handling, när det gäller att ta beslut som är uppfordrande, då blir den moderata politiken ett tydligt redskap för arbetsgivare, för ägarmakt och för kapitalintressen mot omsorgen om de funktionshindrades intressen och möjligheter.

Jag vill gärna korrigera Lars Elinderson på en punkt. Ekeskolan i Örebro har inte lagts ned och kommer inte att läggas ned. Det är fler elever än någonsin som söker sig dit nu. Skolan kommer att ha fler elever i höst än tidigare. Skoldelen kommer att vara kvar enligt denna kammars beslut, och stödet till de kommunala skolorna och deras möjligheter att på hemmaplan stödja funktionshindrade elever kommer att utvecklas.

Fru talman! Den moderna svenska handikappolitiken har på många sätt sina rötter i 60-talets jämlikhetssträvanden. Tidigare var det en fråga för den enskilde och dennes omgivning att möta de hinder i tillvaron som funktionshinder innebär. Vålgörenhet och institutioner var tillsammans med anhörigas insatser det som fanns att tillgå. Men under 60-talet skedde en omsvängning som i stället gradvis tog sikte på ett synsätt där miljö och samhällets utformning skulle förändras.

1972 skriver HCK, Handikappförbundens Centralkommitté följande: ”Handikapp är i stor utsträckning en följd av samhällets brister. Därför kan handikapp elimineras. Det gör man genom att förändra samhället.” Denna beskrivning gjorde handikappfrågorna långt mer politiska än de var tidigare.

Sedan dess har många viktiga steg tagits för att göra samhället mer jämlikt och skapa bättre förutsättningar för delaktighet för människor med funktionshinder. Hela tiden har en otålig handikapprörelse varit inspiratör och pådrivare.

Jag ska inte göra någon omfattande uppräknings av varje steg i utvecklingen, men ändå notera att handikappreformen från 1994 har inneburit stora förbättringar för en grupp människor med omfattande funktionshinder. Den initierades av den dåvarande socialdemokratiska regeringen och den dåvarande biträdande socialministern Bengt Lindqvist

1989. Jag har noterat att Bengt sitter på läktaren och lyssnar på den här debatten.

Sedan genomfördes reformen med Bengt Westerberg i Folkpartiet som socialminister. Jag vill i det sammanhanget ytterligare korrigera det som har sagts här tidigare. Lagen om assistansersättning har inte urholkats. I dag har fler människor assistansersättning, och de som har assistansersättning har det fler timmar än någonsin tidigare.

Fru talman! Jag vill också passa på att nämna FN:s standardregler i det här sammanhanget – ett väldigt viktigt dokument som Bengt Lindkvist har stor del i och som bl.a. Sverige har förbundit sig att följa.

Fru talman! I Handikappombudsmannens sjätte rapport till regeringen står bl.a. följande: ”Otillgänglighet leder till att den demokratiska arenan blir förbehållen den som inte har ett funktionshinder.”

Jag tror att det är oerhört viktigt att vi ser hinder i tillgängligheten som demokratiproblem och att det handlar om mänskliga rättigheter, därför att brister i tillgänglighet och bemötande handlar till mindre del om lagstiftning och ekonomiska resurser och mer om attityder och fördomar. Ser vi det som ett demokratiproblem, står det också över vanliga diskussioner om vad som ska prioriteras.

De mål som riksdagen inom kort kommer att fastställa och som jag tidigare redogjort för är alltså:

- en samhällsgemenskap med mångfald som grund,
- att samhället utformas så att människor med funktionshinder i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet och
- att jämlika levnadsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män uppnås.

Har vi dessa mål framför ögonen, blir det naturligtvis självklart att man inte får diskriminera, att arbetsgivare ska behandla människor med funktionshinder på samma sätt som andra arbetstagare, att skolorna är tillgängliga, att man kan tillgodogöra sig programmen i radio och TV, att lokaler dit människor går är tillgängliga, att handeln är tillgänglig vad gäller både lokaler och information om varor, priser och kvalitet, osv.

Herr talman! Jag ska nu något kommentera de tillkännagivanden som utskottet gör.

Den nationella handlingsplanen för handikappolitiken är ett mycket omfattande aktstycke. Den fångar ett mycket brett spektrum av handikappområdet. Den har också till stora delar karaktären av inriktning och målsättningar. På några punkter innehåller planen skarpa förslag, på andra anger den mål med avisering om kommande förslag. Utskottet har funnit att det är värdefullt att på några områden komplettera och förtydliga planen med ytterligare konkreta och skarpa åtgärder.

Det är väldigt glädjande att ett enligt utskott nu beställer en utredning om funktionshindrades ekonomiska situation. Det är angeläget att se hur ekonomin faktiskt ser ut för den enskilda människan med funktionshinder, men också att ta reda på vilka faktorer som styr och hur dessa faktorer är riktade till varandra. Hur väger avgifter och kostnader förknippade med funktionshindret jämfört med inkomsterna? Är det rimligt att människor med medfödda eller förvärvade funktionshinder tvingas att

Prot.

1999/2000:120

31 maj

*Nationell
handlingsplan för
handikappolitiken*

leva på förtidspension hela livet? Och om inget annat finns att tillgå – räcker då den nuvarande nivån?

Vad kan ytterligare göras för att förbättra möjligheterna till arbete och egen inkomst för människor med funktionshinder? Det är en viktig kunskap att ta fram för att kunna gå vidare med så effektiva instrument som möjligt.

Utskottet anser att det är utmärkt att det nu utreds hur diskriminering i näringsverksamhet ska elimineras. Men vi anser också att diskriminering i vid mening måste utredas. Det handlar om på vilket sätt man med aktiva informationsinsatser och kunskapsuppbyggnad, men också med konkreta regelverk, kan ta itu med att riva de hinder för tillgänglighet som attityder och fördomar medför.

Vidare vill utskottet se sanktionsbestämmelser både vad gäller kommande förändringar i plan- och bygglagen och beträffande kollektivtrafiken. Vi tycker att erfarenheten lärt oss att det inte räcker med lagbestämmelser. Det måste också kosta att inte uppfylla det som regering och riksdag beslutar.

Utskottet finner det också angeläget att regeringen noga följer hur den nya ordningen för fördelningen av stödet till handikapporganisationerna fungerar. Det är mycket positivt med den kraftiga förstärkning av bidragsnivån som nu sker, men det är viktigt att organisationerna bedöms utifrån de särskilda förutsättningar som gäller för respektive handikappgrupp.

Här är det för närvarande svårt att helt överblicka konsekvenserna av nyordningen. Jag håller med Kerstin Heinemann om att det finns en del frågetecken. Jag tycker att utskottet med det tillkännagivande vi gör har mött upp den oro och de krav som finns i skilda delar av handikapprörelsen. För att understryka detta gör vi i utskottet det här tillkännagivandet för att ytterligare markera betydelsen och visa att vi tar de signaler vi fått på fullt allvar.

Herr talman! För den som räknar reservationer kan det förefalla som att det råder en väldigt stor oenighet om den nationella handlingsplanen. Så är det nu inte. Så är inte sakläget. Flertalet reservationer är egentligen tillgodosedda, vilket den noggranne läsaren säkert noterar. Men på några punkter finns det skiljelinjer. Jag har tidigare nämnt att moderaterna går egna vägar och inte vill se några krav på arbetsgivare, fastighetsägare och trafikföretag.

Ett annat område som tas upp i reservationerna är krav på hjälpmedelsgaranti. Vi delar inte uppfattningen att man löser de här problemen med en garanti. Vi delar den bedömning som Socialstyrelsen gör om att det inte är en garanti utan förändringar i organisation och förhållningssätt samt mer resurser som behövs. En garanti blir om den införs på de här grunderna precis som det borgerliga modellbygget i Västra Götaland: ett luftslott som sakta men säkert sjunker ihop när det konfronteras med verkligheten.

När det gäller habilitering och rehabilitering för vuxna vill jag hänvisa till den kommande nationella handlingsplan för hälso- och sjukvården som kommer att framläggas för riksdagen senare under året.

Folkpartiet tar i en reservation upp ansvars- och finansieringsprincipen. Folkpartiet vill anvisa 5 miljarder kronor för att stimulera ökad tillgänglighet. Jag tror att det sättet att se på denna fråga är felaktigt. Börjar

vi skicka särskilda pengar till riktade insatser befinner vi oss snart i en situation där inget görs för att förbättra tillgängligheten om det inte kommer pengar med besluten.

Poängen med handlingsplanens upplägg är att hävda ansvars- och finansieringsprincipen, precis på det sätt som handikapprörelsen under lång tid kämpat för. Det är grundläggande att varje verksamhet har ansvar för sitt eget område, att det råder jämlika förutsättningar och att det finns möjlighet till full delaktighet.

Jag håller med Kerstin Heinemann om att det kan behövas ytterligare förstärkningar av kommunernas ekonomi för att möta upp de ökade kraven. Men då vill jag se en uppräknig av det generella statsbidraget till kommunerna och inte riktade pengar till särlösningar.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag yrka bifall till hemställan i betänkandet i dess helhet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 6 LARS ELINDERSON (m) replik:

Herr talman! Hans Karlsson inledde sitt anförande med ett förstamajtal, nästan. Jag vill påminna om att det är den sista maj i dag. Han gjorde det här till en klasskampretorisk debatt mellan moderater och socialdemokrater där han ställde kapitalet mot folket och de handikappades rättigheter. Jag får säga att jag tycker att det är en ganska larvig eller naiv beskrivning av de motsättningar som finns.

Det mesta av den kritik han riktade mot oss är helt felaktig, men på en punkt har han rätt, nämligen i fråga om retroaktivitet när det gäller plan- och bygglagen. Vi vill inte med det underlag vi har nu ta ställning för en retroaktiv lagstiftning som tvingar fram ombyggnad också av gamla byggnader och lokaler, eftersom det inte finns någon ekonomisk grund för en sådan lagstiftning. Vi har däremot i vår reservation sagt att vi avvaktar den redovisning som kommer i regeringens proposition i höst.

Det finns två andra frågor som jag vill beröra i min replik, först LSS och sedan Ekeskolan. Jag skulle först vilja ställa en fråga: Om det var en socialdemokratisk reform som den borgerliga regeringen genomförde för fem sex år sedan, hur kommer det sig då att socialdemokraterna har gjort så stora förändringar, så stora försämringar, av reformen? Det är över 40 000 människor som enligt Handikappombudsmannen har rätt till assistans enligt de bestämmelser som gäller men som inte får det. Det har skett försämringar av enskilda människors villkor när det gäller rätten till assistans.

Ekeskolan, avslutningsvis, ska inte avvecklas som specialskola säger Hans Karlsson. I regeringens direktiv till den utredning som Hans själv sitter som ordförande för refereras till riksdagsbeslutet på följande sätt: Även för Ekeskolan innebär riksdagens beslut att specialskolan ska avvecklas successivt och att resurscentrumet ska stärkas redan fr.o.m. den 1 juli 2001.

Anf. 7 HANS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Om vi börjar med det senaste så är det skolformen specialskola för den här målgruppen som ska avvecklas och inte själva skolan. Det är en viktig skillnad, Lars Elinderson. Fler elever med svåra funktionshinder kommer på detta sätt att få mer stöd. Och vill man få det

Prot.
1999/2000:120
31 maj

*Nationell
handlingsplan för
handikappolitiken*

på hemmaplan får man det på hemmaplan. Det är en förstärkning av funktionshindrade elevers möjligheter att utvecklas i samhället.

Sedan till detta med vad moderaterna vill och inte vill. Jag tycker att det är väldigt trist, Lars Elinderson, att moderaterna mönstrar ut sig på detta sätt, men det är ju så. Det är ju moderaterna som går emot huvudlinjerna i detta med att nu ta krafttag, att ta rejäla steg framåt för att ta itu med brister i tillgängligheten.

För den som inte tror på vad jag säger rekommenderar jag läsning av reservation 11. Där står det: "Förslaget om att retroaktivt ställa nya krav på befintlig bebyggelse är enligt utskottets mening inte realistiskt. Mot-svarande kan också sägas vad gäller målen för kollektivtrafiken." Moderaterna går alltså emot att vi ska ställa krav på förändringar i befintliga bestånd vad gäller både fastigheter och fordon som transporterar människor.

Jag vill också ta upp det här med moderaternas förhållande till arbetsgivare. När vi debatterade och röstade om den frågan här i kammaren gick moderaterna emot kravet på att förbjuda att funktionshindrade människor diskrimineras i arbetslivet. Moderaterna tycker tydligen att detta är okej eftersom man inte vill införa denna lagstiftning.

Anf. 8 LARS ELINDERSON (m) replik:

Herr talman! För att börja med Ekeskolan så gällde den kritik som jag riktade mot i synnerhet Hans Karlsson, även om den var riktad mot regeringen i mitt anförande, att specialskolan som skolform avvecklas. Det är vad som sker, vilket också Hans Karlsson medger från talarstolen. Vi är kritiska mot att Ekeskolan som specialskola för multihandikappade barn avvecklas och i stället ersätts med en annan organisation som minskar de funktionshindrade elevernas, de speciella elevernas, valmöjligheter.

När det gäller retroaktiviteten i lagstiftningen efterlyser jag – jag har gjort det i utskottet och jag har gjort det i andra sammanhang – en bedömning av storleksordningen för kostnaderna för den här anpassningen. Jag har inte kunnat få en sådan. Det finns inte någon i underlaget för propositionen och inte i utskottets ställningstagande.

Hans Karlsson sade vid ett tillfälle att det rör sig om 3–4 miljarder. Vore det så skulle man kanske kunna diskutera om även vi skulle kunna ställa oss bakom det här yrkandet. Men det finns andra redovisningar som säger att kostnaderna snarast ligger runt 30–50 miljarder kronor.

Vi tycker att det är rimligt att både socialdemokrater och moderater innan vi fattar beslut här i kammaren har en klar bild av ekonomiska och andra konsekvenser av den lagstiftning vi här ska besluta om. Därför har vi yrkat avslag på den delen av propositionen.

Anf. 9 HANS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Det är ändå så att Lars Elinderson och moderaterna på det här sättet väljer fastighetsägarnas intresse före de funktionshindrades. Man väljer trafikföretagens intresse före de funktionshindrades. Man väljer arbetsgivarnas intresse före de funktionshindrades.

Om vi ska förändra samhället i den riktningen att det blir tillgängligt, Lars Elinderson, kommer det att kosta pengar för alla delar i samhället. Då handlar det faktiskt om att varje sektor ska stå för sina kostnader. De som nyttjar den sektorn ska vara med och betala. De som åker kollektiv-

trafik, som hyr lokaler eller vad det nu är ska stå för kostnaden, oavsett om den är 3 miljarder, 8 miljarder eller vad den nu landar på.

Vi kan inte använda kostnaden för detta som ett hinder för att gå vidare med ökad tillgänglighet. Vi går vidare med ökad tillgänglighet oavsett vad det kommer att kosta, Lars Elinderson.

Till specialskolan. Vi har gjort en lång resa i Sverige för att komma ifrån särlösningar och ha mer generella modeller. Det gäller också skolan. Som förälder till en utvecklingsstörd son vet jag vad detta betyder. Jag vet vad det betyder att ha möjlighet att faktiskt få umgås med sina kamrater från hemmaplan, att man får känna sig vara en i gemenskapen i skolan. Vi ska inte mönstra ut människor för att de har det ena eller det andra funktionshindret. Alla ska ha rätt att finnas med överallt, Lars Elinderson.

Anf. 10 KERSTIN HEINEMANN (fp) replik:

Herr talman! Hans Karlsson gjorde ett klarläggande när det gäller personliga assistenter och sade att det är betydligt fler som får sådana i dag. Det är sant. Men det handlar också lite grann om vad det är man får. Det är kanske inte kvantiteten utan kvaliteten det handlar om.

Många upplever i dag väldigt mycket mer krångel, omprövningar och långa väntetider. Vi har barn som inte får ha sin personliga assistent med sig i skolan, utan hänvisas till andra som ska hjälpa dem. Det är försämringar av handikappreformen, anser vi i alla fall.

Herr talman! I mitt anförande sade jag att vi står fast vid ansvars- och finansieringsprincipen. Men vi har mer bråttom än regeringen att se till att tillgängligheten blir verklighet. Därför har vi valt att avsätta pengar för att snabba på detta. Vi tror inte att det kommer att kunna klaras till 2010, inte ens de enkla åtgärderna. Titta bara när ni går ut i Stockholm och andra städer hur många trottoarkanter som fortfarande är oöverstigliga hinder för dem som är rullstolsburna eller har andra typer av handikapp!

Anf. 11 HANS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är bra, Kerstin Heinemann, om vi bestämmer oss för att diskutera vad som är det verkliga problemet. Det är inte att vi har skurit ned i assistansersättningen, utan att vi faktiskt har byggt ut den. Fler än någonsin har assistansersättning, och de som har assistansersättning har fler timmar än någonsin. Om vi är överens om det sakläget kan vi faktiskt börja diskutera problemen.

Jag håller med Kerstin Heinemann om att det finns problem. Det finns byråkrati. Det finns fyrkantighet i sättet att lösa problem. Jag är minst sagt mycket irriterad över att det fungerar på det sättet och över att den brist på samarbetsförmåga mellan olika huvudmän som understundom manifesteras är så stor, liksom att man inte löser detta problem.

Men jag vet också exempel runtom i Sverige där man har ett utmärkt samarbete och där man har kommit ifrån fyrkantigheten. Jag tror att det väldigt mycket handlar om attityder och ökad kunskap. I handlingsplanen finns också pengar för att ta itu med detta.

Jag tycker att Kerstin Heinemann och jag ska hjälpas åt, tillsammans med alla övriga här i kammaren, att driva på utvecklingen och visa vår otålighet med den här fyrkantigheten. Vi ska se till att det inte är männi-

Prot.
1999/2000:120
31 maj

*Nationell
handlingsplan för
handikappolitiken*

skors sätt att se på och tolka reglerna lokalt som avgör utan att det faktiskt är de intentioner som regering och riksdag har.

Sedan till stimulansbidraget. Jag delar den otålighet som Folkpartiet och Kerstin Heinemann ger uttryck för. Men jag tror fortfarande inte att det är rätt väg att vi skickar mer pengar varje gång vi ställer krav på ökad tillgänglighet. Då kommer det att gå långsammare framåt än med den modell som vi nu väljer, Kerstin Heinemann.

Anf. 12 KERSTIN HEINEMANN (fp) replik:

Herr talman! Det verkar som om Hans Karlsson inbjuder till att vi skulle kunna ta tag i frågorna runt den reform som gäller de personliga assistenterna. Det är vi villiga att göra.

Man kanske kunde börja med att de 20 timmar som kommunerna nu är ansvariga för återgår till staten. Då kunde vi i alla fall minska de samarbetsproblemen. Jag tror att det också skulle innebära väldigt mycket för de brukare som är drabbade av detta.

Folkpartiet har inte heller för avsikt att ständigt, och det har vi väl inte gjort heller, skicka med pengar så fort man behöver genomföra någonting nytt. Men vi tycker ändå att Sverige har halkat så långt efter när det gäller tillgängligheten att det är befogat att se till att det blir fart på en ordentlig tillgänglighetsreform i Sverige.

Anf. 13 HANS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Vi talar först om de 20 timmar som kommunerna i dag ska stå för. När vi gjorde förändringen för några år sedan handlade det om att eliminera ett antal situationer där det uppstod tvist om vem som skulle betala. Det gjorde vi genom att se till att det alltid är kommunen som står för de 20 första timmarna.

Min erfarenhet, Kerstin Heinemann, är faktiskt att den här förändringen har inneburit färre diskussioner och mindre väntetid för brukarna. Så länge vi har den ordningen att kommunerna och staten är huvudmän inom det här området – det tycker jag att vi ska fortsätta att ha, och det tror jag också att Folkpartiet är överens med oss om – kommer det att finnas gränsavsnitt som vi måste lära oss att hantera. Framför allt måste huvudmännen lära sig att hantera dem. Jag är hoppfull, men jag är otålig på den punkten.

Anf. 14 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Jag skulle också vilja ställa två frågor till Hans Karlsson. Den första ansluter till det Kerstin Heinemann har tagit upp om assistansersättningen. Jag klargjorde i mitt anförande att när det gäller den förändring som vi under flera år har krävt, att den som har erhållit assistans före 65 års ålder också ska få behålla den, har regeringen under en längre tid sagt att det ska komma en proposition. Min mycket konkreta fråga är: När kommer propositionen och när kan vi räkna med att se resultat?

Den andra frågan handlar om de allmänna samlingslokalerna, vilket jag avslutade mitt anförande med. De är viktiga mötesplatser. Med Hans Karlssons folkrörelsebakgrund utgår jag från att vi är ense på den punkten.

När man ser de behov som finns, som kanske ligger på 90–100 miljoner, och staten anslår 15 miljoner, inser man att det är mycket snålt hanterat från statsmakternas sida. Vi har krävt mer pengar och i det här betänkandet föreslås en översyn av reglerna så att särskilda handikappersättningspengar skulle kunna gå till att bygga om samlingslokaler.

Då är min fråga: Borde inte det kunna vara en liten men ändå mycket viktig åtgärd för demokratins skull och för de funktionshindrades rättigheters skull?

Prot.
1999/2000:120
31 maj

*Nationell
handlingsplan för
handikappolitiken*

Anf. 15 HANS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Om vi börjar med 65-årsgränsen känner Kenneth Johansson till att socialutskottet har en lång och offensiv historia där. Vi har varit pådrivande för att ta bort åldersgränsen. Det finns anledning att över huvud taget diskutera den typen av åldersgräns. Vi är överens, Kenneth Johansson. Tidtabellen får Kenneth Johansson senare fråga socialministern om. Jag är inte involverad i de förhandlingar som naturligtvis måste ske mellan de olika huvudmännen om på vilket sätt en övergång kan ske.

Sedan till frågan om samlingslokaler. Jag vill hänvisa till det jag har sagt tidigare. När vi ska göra saker som ökar tillgängligheten och göra det möjligt att åstadkomma ett jämlikt samhälle med full delaktighet är det inte riktade insatser och sårlosningar som vi eftersträvar, Kenneth Johansson.

Jag delar Kenneth Johanssons bedömning att det behövs mer pengar till samlingslokaler. Men jag vill inte ha den ordningen att vi anvisar särskilda medel för att möta kraven på ökad tillgänglighet. Jag vill att vi över huvud taget ska se över möjligheterna att öka anslaget och stödet till samlingslokaler och på det sättet göra det möjligt att i raskare takt svara upp mot det mycket rimliga krav som handlingsplanen nu ställer.

Anf. 16 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Jag har inte samma långa erfarenhet av socialutskottet. Men om det har varit ett långt och offensivt arbete har resultatet i den del som rör 65-årsgränsen haft ganska begränsad effekt. Jag hoppas och tror nu att en ändring ska komma. Jag hoppas också att slippa stå här – medan kanske Hans Karlsson är i Bryssel eller på något annat ställe – om ett år eller ett halvår och vara besviken över att det inte har hänt något. I stället hoppas jag att få uttrycka min glädje över att vi äntligen har kommit till rätta med den problematiken.

När det sedan gäller de allmänna samlingslokalerna vet jag vad särskilda insatser betyder för en förening, som samlar ihop pengar med hjälp av lotter och insamlingar, för att kunna få rampen eller hörslingan installerad. Jag tycker att det är rimligt att man har den typen av insatser, speciellt när det handlar om föreningsdrivna lokaler.

Anf. 17 HANS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Oavsett var jag befinner mig vid det tillfälle som Kenneth Johansson nämner kommer jag att vara lika besviken som Kenneth Johansson om inte frågan om 65-årsgränsen är löst. Vi är helt överens på den punkten.

Jag tror att vi också är tämligen överens när det gäller samlingslokaler. Möjligtvis har vi lite olika metoder för att nå fram till det vi vill åstadkomma.

Vi tror fortfarande att det är genom generella insatser som vi ska möta behoven, önskemålen och kraven på ökad tillgänglighet och inte genom särlösningar, Kenneth Johansson.

Jag är väl medveten om ideella föreningars ekonomiska situation och tuffa kamp för att klara de föreningsdrivna lokalerna. Men jag tror att det är genom generella lösningar och inte med särlösningar som vi bäst löser det problemet.

Anf. 18 ESTER LINDSTEDT-STAAF (kd) replik:

Herr talman! Hans Karlsson tog upp fördelningen av statsbidrag till handikapporganisationerna. Som jag förstod det hade vi alla i utskottet, inklusive Hans Karlsson, räknat med att riksdagen skulle få avgöra fördelningen av bidragen till handikapporganisationerna. Vi fick sedan besked att regeringen ansåg sig äga frågan och därmed själv skulle besluta i frågan. Regeringen har lämnat i uppdrag åt Socialstyrelsen att fördela pengarna enligt den nya modellen. Jag upplevde det själv som att Hans Karlsson var snopen inför det beskedet.

Utskottet har valt att göra ett tillkännagivande som Hans Karlsson redogjorde för här. Där säger utskottet: "Effekterna av de nya reglerna måste följas upp och utvärderas. Särskilt bör därvid kartläggas och analyseras hur övergången påverkar de mindre organisationerna som inte till fullo uppfyller de formella kriterierna för att erhålla statsbidrag."

Det som har varit särskilt omtalat förut är att Demensförbundet har fått betydligt mindre per medlem tidigare. Innebär den här skrivningen att det får mer medel nu? Kristdemokraterna tycker fortfarande att den här frågan borde ha hamnat på riksdagens bord, och därför har vi reserverat oss. Jag vore tacksam att få veta hur det är. Den här uppföljningen kommer att ta tid. Om några får mycket mindre bidrag än andra tar det ett tag innan det kan rättas till.

Anf. 19 HANS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! När det gäller bidragen till handikapporganisationerna tycker majoriteten i utskottet att vi med det tillkännagivande som vi nu gör möter de krav som ställts i motioner och också den oro och de synpunkter som redovisats från handikapprörelsen. Det handlar om att ingen av oss i dag riktigt vet hur den nya fördelningen kommer att slå. Vi vet inte om den kommer att innebära problem eller om den blir bättre än det som har varit tidigare.

Jag tycker att det är viktigt att regeringen nu följer upp detta. Även om frågan hade varit i riksdagen hade vi inte kunnat sitta här och detaljreglera och dela ut så många kronor till den organisationen och så många till den andra. Det gäller hela tiden att lämna uppdraget utifrån utställda kriterier till någon myndighet att fördela pengarna.

Jag är fullständigt trygg i det tillkännagivande vi nu gör och den möjlighet vi pekar på att följa upp. Om det skulle visa sig att någon eller några organisationer kommer dåligt ut i den nya modellen är det ett tydligt besked till regeringen att i det läget se över fördelningen.

Anf. 20 ESTER LINDSTEDT-STAAF (kd) replik:

Herr talman! Jag tackar Hans Karlsson för besked. Men man måste väl veta något om utfallet med den nya fördelningsmodellen. Innebär det t.ex. att Demensförbundet får mer pengar per medlem? Jag tycker att man måste veta åt vilket håll det går. Det hade tidigare halva bidraget per medlem jämfört med andra organisationer. Det låter annars som den finska pensionsreformen som man fattade beslut om utan att över huvud taget veta hur den slog. Det är en sak att man inte vet exakt hur det slår, men man måste väl veta åt vilket håll det lutar?

Anf. 21 HANS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Eftersom den nya ordningen ännu inte är sjösatt och pengarna inte är utdelade är det ganska rimligt att säga att vi inte vet exakt hur det kommer att slå. Jag tycker att också kristdemokraterna kan känna sig trygga i det faktum att vi nu gör det tillkännagivandet. Det hade varit bättre om alla partier hade slutit upp kring det. Då hade det varit starkare. Nu får vi nöja oss med att det är en tydlig majoritet av utskottet, och förhoppningsvis senare riksdagen, som gör tillkännagivandet. Jag tycker att vi kan känna tilltro till det.

Herr talman! Innan jag lämnar talarstolen vill jag passa på att tacka förste vice talmannen för de här åren i kammaren och i riksdagen. Jag vill också passa på att tacka min meddebattör och alla andra kolleger i riksdagen som har deltagit i debatter och i gemenskap på olika sätt. Jag vill också tacka riksdagens tjänstemän för de här nio åren, eftersom jag nu har min sista debatt här i riksdagen. Tack!

Anf. 22 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Vi tackar för tacket och önskar lycka till!

Anf. 23 INGRID BURMAN (v):

Herr talman! Vägen till full delaktighet och jämlikhet för funktionshindrade går via diskrimineringsbekämpning och mänskliga rättigheter. Det handlar alltså inte om att hitta särlösningar för funktionshindrade eller att lägga handikappolitiken i en sidovagn som körs vid sidan av. Det gäller t.ex. kommunernas ansvar för sina medborgare, trafikbolagens ansvar för sina passagerare eller näringsidkarnas ansvar för sina kunder.

Propositionen *Från patient till medborgare* har utformats i ett samarbete mellan regeringen och Vänsterpartiet. Propositionen är ett steg framåt när det gäller att stärka de funktionshindrades rättigheter i samhället.

Socialutskottet har i sitt betänkande förstärkt och utvecklat propositionen med fyra tillkännagivanden.

Jag menar inte att vi kan slå oss till ro med det här betänkandet. Det finns fortfarande väldigt mycket kvar att göra. Men jag menar att betänkandet innehåller många bra förslag, och har en tydlig inriktning på handikappolitiken mot målet full delaktighet och jämlikhet.

Jag ska redovisa några av de förslag som finns i betänkandet.

Det handlar om ett tillgängligare Sverige. I betänkandet redovisas en tidsplan – år 2010 ska enkelt åtgärdade hinder för tillgängligheten vara åtgärdade. Det inrättas också ett nationellt center för rådgivning i frågor om tillgänglighet. Det fastställs ett mål – år 2010 – för när kollektivtrafi-

Prot.

1999/2000:120

31 maj

*Nationell
handlingsplan för
handikappolitiken*

ken bör vara tillgänglig för alla. Det tillsätts en utredning för att se över områden där det inte finns regler om tillgänglighet för funktionshindrade.

Betänkandet handlar också om ett rättssäkrare Sverige. Länsstyrelserna ska få möjlighet att ålägga en kommun eller ett landsting ett vite om de inte följer en lagakraftvunnen dom. Så här sade HSO:s ordförande Berndt Nilsson vid socialutskottets hearing:

”Domstolstrotset är den yttersta formen för det kollektiva samhällets dåliga bemötande av människor. Det är också förödande för lagmoralen i landet. Varför kan vissa kommuner, och för den delen också landsting, trotsa lagen när jag som privatperson inte får trots lagen?”

Det är en oändligt viktig lagstiftning som nu införs. Har en individ rätt till vissa insatser enligt lag så ska denna rättighet inte kunna suddas ut genom domstolstrots. Vänsterpartiet har vid upprepade tillfällen motionerat om sanktioner mot domstolstrots. Vi är mycket nöjda med att först Bengt Lindqvist lyfte fram frågan i sin utredning, och att regeringen slutligen ställt sig bakom en lagstiftning på området.

Det handlar också om att utöka tillgängligheten till information. I betänkandet ges Demokratiutredningen i uppdrag att lämna förslag om hur rätten till anpassad samhällsinformation bl.a. med hjälp av den nya tekniken ska stärkas.

Det handlar om ett utökat brukarstöd. En försöksverksamhet med personligt stöd till brukare med funktionshinder ska inledas i handikapporganisationernas regi.

Det handlar om ökad kompetens och ökat bemötande. Bl.a. ska ett utbildningsunderlag i handikappolitiska frågor tas fram för statsförvaltningen. Medel ska också avsättas för en flerårig satsning på kompetensutveckling för personal på olika samhällsområden just när det gäller bemötande av personer med funktionshinder.

Detta är viktigt. Tidigare i debatten har ju redovisats de problem som finns för funktionshindrade att få sina rättigheter. Det handlar ofta just om tillämpning och bemötande. Ett sätt att komma till rätta med de problemen är utbildning av de instanser som hanterar den lagstiftning som vi beslutar om i riksdagen.

Det handlar om ett utökat stöd till forskningen, och det handlar om kultur och medier, där statens insatser för ökad tillgänglighet för funktionshindrade personer bör förstärkas. Det behövs också riktade medel för att göra litteratur tillgänglig för funktionshindrade.

Det handlar om hjälpmedel inom utbildningen. Där ska en särskild utredare utses för att se över hjälpmedelsförsörjningen för studerande med funktionshinder på hela utbildningsområdet, inklusive förskolan, och lämna förslag till eventuella åtgärder.

Det handlar också om arbetsmarknaden. Redan i vårpropositionen var regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet överens om att utöka antalet lönebidragsanställningar. Full delaktighet innebär också rätten till eget arbete. I betänkandet föreslås en undersökning av vilka hinder och vilka möjligheter som arbetsgivare anser finns för att anställa personer med funktionshinder. Detta ger i sig inga nya anställningar just nu, men det ska lägga grunden för att underlätta för funktionshindrade på arbetsmarknaden. Målet är att människor med funktionshinder ska kunna arbeta på den reguljära arbetsmarknaden efter egen önskan och på samma villkor som andra.

Det finns fortfarande många som inte får sina rehabiliterings- och habiliteringsbehov tillgodosedda, och det finns många områden som behöver utvecklas ytterligare. I betänkandet lyfts särskilt frågan om barn och ungdomar med funktionshinder fram, eftersom det här handlar om individer i utveckling. För att kunna utveckla rehabiliterings- och habiliteringsinsatserna ges Socialstyrelsen i uppdrag att utreda vilka åtgärder som behöver vidtas för att barn och ungdomar ska få bättre tillgång till habilitering och rehabilitering.

När det gäller bidraget till handikapporganisationerna höjs den samlade summan för detta. Dessutom tillförs ett engångsbelopp för att underlätta övergången till det nya bidragssystem som just har diskuterats här i kammaren i en replikväxling.

Här gör socialutskottet ett tillgännagivande att regeringen ska följa upp och utvärdera det nya bidragssystemet. Det är bra – det är nödvändigt för att se hur systemet slår, särskilt när det gäller hur övergången påverkar de mindre organisationerna som kanske inte till fullo kan uppfylla alla krav. Det gäller t.ex. kravet på riksomfattande verksamhet.

Socialutskottet lämnar också ett annat tillkännagivande. Det handlar om att se över de funktionshindrades totala ekonomiska situation. Det handlar också om att göra en beräkning av kostnaderna för ett mer riksomfattande högkostnadsskydd. Många funktionshindrade har i dag orimligt höga kostnader på grund av sitt handikapp. Det kan handla om läkemedel, om färdtjänst och om hjälpmedel. Läger man ihop alla de här avgifterna blir det oändligt stora summor som funktionshindrade betalar. Det är viktigt att vi kartlägger detta, och får en kunskap om hur det ser ut i verkligheten för att också kanske kunna återkomma med förslag till åtgärder.

Detta var en kort redovisning av några enskilda förslag i propositionen och betänkandet. Jag är medveten om att det finns kritik mot betänkandet. En del kritik går ut på att det inte finns tillräckligt med skarpa förslag – och visst vore det önskvärt om vi kunde lösa alla problem direkt, och helst i går.

Jag menar trots allt att vi med det här betänkandet tar ett kliv framåt. Det ökar nämligen rättssäkerheten för de funktionshindrade genom sanktioner mot lagtrots. Det fastställer också en tidsplan för ökad tillgänglighet i samhället både för byggnader och för kommunikationer. Ett utökat skydd mot diskriminering av funktionshindrade föreslås också, men av naturliga skäl måste det skyddet stoppas in i Författningsutredningen och utredas. Så hanterar vi ju utökad lagstiftning.

I betänkandet initierar vi och drar upp riktlinjer för utbildning, bemötande, arbetsmarknad och andra viktiga områden. Men det viktigaste med propositionen är ändå att den integrerar handikappfrågorna på varje politikområde och avvisar särlösningar.

En annan del av kritiken som riktats gäller att man i propositionen och betänkandet inte föreslår åtgärder för alla grupper av funktionshindrade. Det har också varit uppe här i debatten i kammaren i dag. Det är riktigt att man i propositionen inte räknar upp alla grupper med funktionshinder, men många av de åtgärder som föreslås – allt från bemötande till arbetsmarknad – handlar faktiskt om alla grupper av funktionshindrade. Enligt min mening är alltså den kritiken delvis befogad, delvis obefogad. Själv tycker jag att just de psykiskt funktionshindrade och

Prot.
1999/2000:120
31 maj

*Nationell
handlingsplan för
handikapppolitiken*

deras situation kanske kunde ha fått en starkare belysning i propositionen. Men det här är ju inte det sista förslaget som läggs fram i kammaren.

Det finns en rad reservationer till betänkandet. Bl.a. har Folkpartiet, som tidigare redovisats i debatten, reserverat sig mot den s.k. ansvars- och finansieringsprincipen när det gäller kravet på tillgänglighet för alla. Som jag läste reservationen menar Folkpartiet att staten ska betala kommunerna för att de ska ta ansvar för att bygga ett samhälle som är tillgängligt för alla. Det intressanta som jag noterade med den reservationen är att Folkpartiet så sent som 1999 väckte en motion om ökad tillgänglighet utan att kräva någon speciell finansiering. Var kommunernas ekonomi bättre 1999? Det är min fråga till Kerstin Heinemann. Eller varför anser ni inte längre att kommunerna har det här ansvaret? Kerstin Heinemann har redovisat bakgrunden till sin reservation, men jag ser fram emot en förklaring runt förändringen från 1999 till 2000.

Även Kristdemokraterna avvisar ansvars- och finansieringsprincipen i sin reservation. Jag vill återigen citera vad ordföranden i HSO, Berndt Nilsson, säger vid socialutskottets hearing: "Så till ansvars- och finansieringsprincipen. Vi inom handikapprörelsen tycker att det är en mycket viktig princip. Det går nämligen inte att skapa ett tillgängligt Sverige enbart med statsbidrag. Då kan frånvaron av ett statsbidrag vara anledningen till att inte skapa tillgänglighet. Därför är ansvars- och finansieringsprincipen viktig, dvs. att kostnaderna ska bäras av den verksamhet som bedrivs. All verksamhet ska anpassas för funktionshindrade."

Jag delar helt Berndt Nilssons uppfattning.

Vänsterpartiet har två särskilda yttranden i betänkandet. Det ena handlar om förtidspensionering av unga. Vi har tidigare motionerat om att den lägsta åldern för förtidspension bör höjas från 16 till 30 år för att motverka att de unga förtidspensioneras bort från arbetslivet utan att ha fått en reell chans och möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden. Eftersom det i dag pågår ett arbete i Regeringskansliet i denna fråga har vi valt att inte reservera oss till förmån för liknande motioner. Vi avvaktar beredningen av frågan.

Vårt andra särskilda yttrande handlar om avlösning och korttidstillsyn. Då dessa frågor delvis behandlas i den socialtjänstutredning som är under beredning avvaktar vi även här beredningen i frågan.

Slutligen vill jag lite grann kommentera den diskussion som har varit om LSS-reformen. I budgetöverenskommelsen mellan regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har vi varit väldigt tydliga med att 65-årsgränsen ska försvinna. Vi har också sagt i budgetpropositionen att här måste man utreda och föra samtal med olika huvudmän. Inriktningen är att gränsen ska vara borta runt årsskiftet, dvs. att en lagstiftning ska kunna träda i kraft runt den 1 januari. Det finns ingenting som jag har tagit del av som säger att det som står i budgetpropositionen inte ska genomföras.

Jag kan också konstatera att det har lyfts fram många synpunkter i debatten om de problem och svårigheter som finns när det gäller tillämpningen av LSS-reformen. Det är viktigt att redovisa att man i propositionen och i betänkandet lyfter fram just kompetensutveckling för huvudmän. Man lyfter också fram bemötandefrågor för att komma till rätta med de problem som finns när det gäller tillämpningen.

Herr talman! Västerpartiet har inga egna yrkanden utan står bakom hemställan i betänkandet i dess helhet.

Anf. 24 ESTER LINDSTEDT-STAAF (kd) replik:

Herr talman! Ingrid Burman talar här om att kd inte ställer upp på ansvars- och finansieringsprincipen. Jag nämnde den i förbifarten. Vi anser att det är en riktig princip. Men om man gör som regeringen föreslår blir det som det blir, dvs. man räknar inte med att enkla åtgärder för att förbättra tillgängligheten har genomförts förrän år 2010.

Vi menar att förbättringar av t.ex. tillgängligheten i kollektivtrafiken bör kunna ske snabbare. Omloppstiden för en buss är 4–6 år. En handikappanpassad buss tar färre antal passagerare. Det är kanske inte något problem på mindre orter. Där är bussen aldrig full. Men när jag kommer till Stockholm halv sju på morgonen är bussarna fulla. Då får det antingen gå fler bussar eller så får de gå tätare.

Sedan nämnde Ingrid Burman att man i regeringsunderlaget har ökat antalet lönebidragstjänster. Då vill jag påpeka att man i regeringsunderlaget år 1999 drog ned anslaget med 290 miljoner. Det medförde en minskning av antalet lönebidragsanställda med 3 000. Att man nu ökar det igen är väl bara rimligt, och enligt vad Kristdemokraterna kan se är den ökningen för liten.

Sedan nämnde Ingrid Burman bidragen till handikapporganisationerna och ett engångsanslag. Men det finns också fler organisationer, vilket påpekas i planen. Jag tycker att det är en riktig utveckling. Många handikapp är speciella. Handikapporganisationerna är till för att ge medlemmarna stöd, och det får man bäst av dem som bäst känner till problemen.

Anf. 25 INGRID BURMAN (v) replik:

Herr talman! Jag vet inte om jag har läst Kristdemokraternas reservation fel, men då har ju Ester Lindstedt-Staaf möjlighet att korrigera mig. Vad jag förstår av den säger man att ansvars- och finansieringsprincipen inte ska gälla för just kollektivtrafiken osv. Jag tycker att det är positivt att Kristdemokraterna i det här replikskiftet har en högre ambition när det gäller att genomföra tillgängligheten. Jag delar den ambitionen. Tidsmålet gäller när detta senast bör vara genomfört. Sedan måste ambitionen vara att man ökar tillgängligheten snabbare och att man som huvudman tar ansvar när man upphandlar de här tjänsterna ute i kommuner och landsting, och det gäller även staten och privata bolag.

Jag har läst Kristdemokraternas reservation så att man avvisar denna princip. Det tyckte jag var beklagligt.

När det gäller lönebidragen har vi i vårpropositionen avsatt mer pengar för att kunna öka antalet lönebidragsanställda. Det är sant att detta antal drogs ned 1999. Det gjordes inom ramen för arbetsmarknadspolitiken och inom ramen för AMS, såvitt jag vet. Det är detta vi nu korregerar för att säkra möjligheter för fler med funktionshinder att kunna finnas på den reguljära arbetsmarknaden.

Anf. 26 ESTER LINDSTEDT-STAAF (kd) replik:

Herr talman! Jag tackar Ingrid Burman för svaret. Vi avvisar alltså inte ansvars- och finansieringsprincipen. Vi vill ge ett initialt stöd för den här tillgänglighetsanpassningen så att den ska gå snabbare, särskilt med

Prot.
1999/2000:120
31 maj

*Nationell
handlingsplan för
handikappolitiken*

tanke på kollektivtrafiken där man förlorar i kapacitet vid en tillgänglighetsanpassning. Det bör även gälla privatbussar som går i kollektivtrafik.

Anf. 27 INGRID BURMAN (v) replik:

Herr talman! Jag hör ändå att Ester Lindstedt-Staaf säger att man inte avvisar ansvars- och finansieringsprincipen, men att man vill ge särskilda bidrag. Med all respekt för Kristdemokraterna blir min tolkning av detta att man inte följer ansvars- och finansieringsprincipen, och man kan avvika från den. Problemet är att då hamnar man i den sidovagn som jag beskrev i mitt anförande och som jag inte anser att handikappfrågorna ska ligga i.

Handikappolitiken ska finnas inom alla politiska områden, och ansvaret för tillgängligheten ska bäras av alla huvudmän. Vi ska inte diskriminera funktionshindrade ens när det gäller kostnadsansvar.

Jag ska ge några kommentarer om handikapporganisationerna, eftersom jag inte hann med det i den första replikomgången.

Det är riktigt att det finns fler handikapporganisationer i dag, och det måste betraktas som en positiv utveckling. Den totala summan som delas ut till handikapporganisationerna i form av bidrag har ökat. Sedan återstår det att se hur den fördelning som det nya systemet innebär slår. Jag är glad över att socialutskottet har gjort detta tillkännagivande för att man ska kunna se vilket utfallet blir och hur långt pengarna räcker.

Anf. 28 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Centerpartiet och tre övriga partier har i reservation 7 markerat att vi tycker att förtidspensionering av unga är helt oacceptabelt. Vi har begärt ett tillkännagivande.

Bakgrunden är att det är bättre med arbete, utbildning och mer offensiva rehabiliteringsinsatser i stället för mer passiva åtgärder, vilket förtidspensionering av unga är.

Ingrid Burman och Vänsterpartiet säger sig vilja samma sak. Samtidigt sitter man onekligen väldigt lugnt i båten och väntar. Under tiden som beredningsarbetet pågår fortsätter många ungdomar att förtidspensioneras, med risk för passivisering och utanförskap som följd.

Det var med stor förvåning, Ingrid Burman, som jag såg att ni inte stödde reservation 7 utan markerande er uppfattning i ett särskilt yttrande, som egentligen inte innebär någonting. Det innebär bara att ni talar om vad ni tycker. Men om ni skulle ge reservation 7 ert stöd vid behandlingen, skulle man kunna se resultat.

Min fråga är om Ingrid Burman är klar över hur lång tid det med den planering som finns i dag kommer att ta innan förslag till åtgärder väntas komma och kan sjösättas.

Anf. 29 INGRID BURMAN (v) replik:

Herr talman! Vi har samma grunduppfattning om förtidspensionering av unga, jag och Kenneth Johansson. Men sedan kommer vi in på hur man hanterar frågor och visar respekt för ett beredningsarbete. Ibland när jag är slarvig kallar jag den här typen av reservationer för okynnesreservationer.

Visst kan vi göra ett tillkännagivande till regeringen om att de bör komma med förslag i frågan om förtidspensionering av unga. Vi vet ju

att det finns en majoritet i kammaren som har en gemensam ståndpunkt i den frågan. Samtidigt vet vi också att regeringen nu bereder frågan.

Ett tillkännagivande av riksdagen ska först beredas i Socialdepartementet. Sedan ska det fattas ett regeringsbeslut, innan det slutligen kan komma tillbaka till riksdagen i form av en proposition. Hur lång tid tar det, Kenneth Johansson? Frågan är under beredning och hantering i Regeringskansliet.

Jag har stor respekt för detta att man vill markera sina politiska åsikter. Vänsterpartiet gör det väldigt ofta. Då lyfter man även upp själva frågan. Men den här reservationen kunde Vänsterpartiet inte ansluta sig till, eftersom vi vet att ett beredningsarbete pågår. Ett tillkännagivande skulle inte driva frågan snabbare.

Däremot tycker jag att det är bra att regeringen är medveten om vad majoriteten i kammaren anser. Dessutom tror jag att regeringen har samma åsikt som Kenneth Johansson och jag i den här frågan. Men det är bra att vi diskuterar den och snabbar på beredningen i Regeringskansliet.

Anf. 30 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Ingrid Burman svarade inte på något sätt på den fråga jag ställde om hur lång tid det kan ta. Jag ställde den frågan till socialförsäkringsministern för ungefär ett halvår sedan. Av den redovisningen framgick att förslagen kunde börja bli skarpa först framåt år 2003, med tanke på den tid som behövs för remissförfarandet och genomgången av allt material. Till år 2003 räknade socialförsäkringsministern med att det skulle ta, och då handlar det ändå om ett ganska enkelt och självklart ställningstagande, som bygger på att i princip ingen under 30 år i det här landet ska ha förtidspension utan i stället få andra åtgärder, som arbete, utbildning och rehabilitering.

Allt talar för att man skulle kunna bryta ut den här delen ur helheten och se till att man åtminstone fick ett delbeslut. Jag tycker att Ingrid Burman skulle använda sina kontakter och se till att det gav ett resultat. Till sist vill jag säga att det är bättre med handling och åtgärder än med markeringar. Det finns ännu en chans att stödja reservation nr 7.

Anf. 31 INGRID BURMAN (v) replik:

Herr talman! Om den tidsplan som Kenneth Johansson redovisade skulle vara verklig – dvs. att man skulle bereda frågan under resten av år 2000, hela 2001 och hela 2002 för att slutligen komma fram till ett beslut år 2003, då skulle vi i riksdagens kammare behöva göra ett tillkännagivande. Men eftersom jag inte har den information som Kenneth Johansson har, och eftersom jag faktiskt lever i tron att frågan bereds i Regeringskansliet, så får vi återkomma till frågan om den inte har aktualiserats i kammaren på något annat sätt under det närmaste året.

Anf. 32 KERSTIN HEINEMANN (fp) replik:

Herr talman! I mitt anförande och i mitt replikskifte med Hans Karlsson tyckte jag att jag gjorde ganska klart var vi står i fråga om ansvars- och finansieringsprincipen. Det är möjligt att man kan läsa ut något annat om man läser reservationen som finns under den rubriken. Men jag har inte kunnat läsa ut att vi skulle ta avstånd från ansvars- och finansieringsprincipen, och det har heller inte varit avsikten att något sådant skulle stå.

Prot.
1999/2000:120
31 maj

*Nationell
handlingsplan för
handikappolitiken*

Det finns heller ingenting om detta i motionen. Men det är möjligt att man vill läsa in något sådant.

Anledningen till att vi har föreslagit dessa pengar är att vi är otåliga på det här området. Vårt landsmöte beslutade i november förra året att vi skulle satsa på en tillgänglighetsreform, och vi var beredda att avsätta pengar i budgeten för detta. Jag hoppas att jag med det här inlägget har gjort lite mer klart för Ingrid Burman vad vi menar med vår reservation under den punkten.

Anf. 33 INGRID BURMAN (v) replik:

Herr talman! Kerstin Heinemann har gjort klart att Folkpartiet stöder ansvars- och finansieringsprincipen. Det är jag glad över, och egentligen hade det förvånat mig om Folkpartiet hade intagit en annan hållning. Jag tror att det är viktigt att vi är många partier i Sveriges riksdag som stöder den principen.

Samtidigt innehåller ju reservationen just detta dunkelt sagda, dvs. att man anvisar medel. Jag kallar det för att lägga handikappfrågorna i en sidovagn, vid sidan av andra politiska områden.

Problemet är just det som Hans Karlsson tog upp i sitt anförande och sina repliker. Om man ska skapa möjligheter för t.ex. kommunerna att ta det ekonomiska ansvaret för alla medborgare, så ska man öka de generella anslagen. Det är i alla fall min åsikt. Och om man ska ta ansvar för ansvars- och finansieringsprincipen bör man nog gå den vägen.

Folkpartiet har valt en annan väg, och jag har full respekt för det. Men det finns faktiskt två budskap i Folkpartiets reservation. Jag är glad över att Kerstin Heinemann har förtydligat sig.

Anf. 34 KERSTIN HEINEMANN (fp) replik:

Herr talman! Att man kan läsa ut de olika budskapen får stå för Ingrid Burman.

Utifrån de slutsatser jag kan dra av Ingrid Burmans inlägg är det så att om vi i riksdagen någon gång vill påskynda ett arbete på ett angeläget område får vi inte lägga fram förslag om stimulansbidrag för att skynda på en utveckling, för att vi vill se till att det händer något för de funktionshindrade, för att vi vill underlätta. Då strider det nämligen mot vissa principer.

De principerna tycker jag inte är så svåra att bryta mot när det gäller en så angelägen reform som att se till att funktionshindrade människor kan få ta del av det övriga samhället, att elever inte ska behöva gå i en viss skola som de kan komma in i, att t.ex. skolor som utgör vallokaler ska vara tillgängliga även för funktionshindrade. Då tycker jag faktiskt att det inte är någonting att skämmas för att man anslår 5 miljarder kronor under ett antal år för att förverkliga det.

Anf. 35 INGRID BURMAN (v) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är bra att Folkpartiet anslår medel till både kommuner och andra angelägna områden. Jag vet att jag och Kerstin Heinemann har samma uppfattning när det gäller vikten av att öka tillgängligheten för alla människor i det här samhället på alla områden.

Däremot har vi tydligen – vilket det senaste replikskiftet återigen visade, tycker jag – olika uppfattningar om var vi ska lägga ansvaret för

tillgängligheten i samhället. För mig är det alldeles självklart att näringsidkare har ansvar för tillgängligheten för alla människor. Det är alldeles självklart att kommunerna har ett ansvar för tillgängligheten för alla kommunens invånare. Det ska inte finnas öronmärkta pengar för att kommunerna ska ta det ansvaret. Det är alldeles självklart att trafikbolagen har ett ansvar för att alla passagerare, kunder, eller vilken etikett vi nu sätter på människor, ska kunna använda sig av de tjänsterna.

Sedan kan vi behöva ta ett utökat ansvar när det gäller kommunernas ekonomi. Det är jag fullständigt medveten om. Vi kan behöva ta ett utökat ansvar för kommunala trafikbolags ekonomi. Det är kanske också nödvändigt. Men vi ska inte börja öronmärka pengar. Det är nämligen att också märka människor, och det ska vi undvika.

I huvudfrågan vet jag att jag och Kerstin Heinemann, Vänsterpartiet och Folkpartiet, är fullständigt eniga. Nu ska vi försöka bidra med allt vi kan för att skapa ett tillgängligare samhälle.

Anf. 36 THOMAS JULIN (mp):

Herr talman! En bra handikappolitik är en grundläggande del av välfärden. Det är därför viktigt att vi får en nationell handlingsplan för handikappolitiken. Men en handlingsplan måste återkommande ses över och revideras. Det är ett fortgående arbete som bör bedrivas i nära samarbete med handikapporganisationerna. Handikapporganisationerna ska också vara pådrivande när det gäller förändringar och förbättringar.

Jag ser det här betänkandet som en bra början med flera bra förslag, och jag ställer mig därför bakom betänkandet.

Som jag ser det har förslaget i propositionen förbättrats betydligt under resans gång. Det är flera partiers motionsyrkanden som har bidragit till förbättringen av det ursprungliga förslaget.

Av Miljöpartiets 15 motionsyrkanden finns fem med i de yrkanden som lett till tillkännagivanden. Några av våra krav har tillgodosetts eller på annat sätt varit föremål för utredningar.

Inför beredningen av det här ärendet i utskottet var jag öppen för ett samarbete över partigränserna för att betänkandet skulle bli så bra som möjligt för de funktionshindrade. Det var ledstjärnan. Jag hade gärna sett ett samarbete där vi alla hade kunnat enas om ett betänkande på samma sätt som vi gjort vid andra tillfällen på andra viktiga områden. Nu stannade det vid en uppgörelse där Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Socialdemokraterna kommit överens. Det var Hans Karlsson som tog initiativ till det.

Självklart kan man i en uppgörelse mellan flera partier inte få alla sina yrkanden tillgodosedda. Vi anser att vi har fått sådant gehör att vi kan avstå från några reservationer.

Herr talman! Ett av de viktigaste förslagen i det här betänkandet är att det öppnas en möjlighet till sanktioner mot de kommuner och landsting som i vissa fall trotsar domstolen och struntar i att ge funktionshindrade det de enligt lagen har rätt till. Det är beklämmande att det finns kommuner som i det ekonomiskt kärva läge som varit och är väljer att spara på utsatta grupper. Vi är därför mycket nöjda över att det kommer att finnas sanktionsmöjligheter mot domstolstrots.

I Miljöpartiet tycker vi att det är bra att frågan om sanktioner lyfts fram i det här betänkandet och att det blir ett tillkännagivande även när

Prot.
1999/2000:120
31 maj

*Nationell
handlingsplan för
handikappolitiken*

det gäller tillgängligheten. Det är tyvärr en nödvändighet för att komma till skott när det gäller tillgänglighet för funktionshindrade till bl.a. färdmedel. Men självklart måste frågan om sanktioner först analyseras innan regeringen kan överväga frågan och komma tillbaka till riksdagen med ett förslag. Jag hoppas verkligen att det inte dröjer så länge att vi tvingas återkomma med ett eget förslag igen. För vad tjänar det till att ha lagar och regler om det går att strunta i dem utan att det finns några sanktionsmöjligheter?

När det gäller diskriminering har Miljöpartiet yrkat på en utredning om hur bristande tillgänglighet ska kunna föras inför domstol som en diskrimineringsfråga. Vi är mycket nöjda över att det blir ett tillkännagivande även på den här punkten, och det finns all anledning för flera av oss att känna oss nöjda eftersom flera motionärer fått sina yrkanden tillgodosedda.

I Miljöpartiets motion har vi även yrkanden som berör demens. När det gäller demens och behovet av kompetens hos de personer som på olika sätt arbetar med demens är vårt motionsyrkande tillgodosett i betänkandet på den punkten.

När det gäller det andra yrkandet, om att personer med misstänkt demens bör ha rätt till en tidig demensutredning och att det är angeläget med tillgång till korttidsboende, avlastning och dagvård så att de anhöriga kan orka fungera som anhängvårdare, har vi avgett ett särskilt yttrande.

Vi har även ett särskilt yttrande när det gäller det dolda handikapp som psykiska funktionshinder utgör. Vi anser att det finns ett behov av att även låta människor med dessa funktionshinder fullt ut omfattas av LSS. Det här är en viktig fråga som måste uppmärksammas och diskuteras i budgetsammanhang. Jag är övertygad om att det är just för att handikappet inte syns som det är så svårt att bedöma behovet av t.ex. assistans för dem som har psykiska funktionshinder.

I ytterligare ett särskilt yttrande har vi tagit upp vikten av att Handikappombudsmannen ska vara en oberoende institution som självständigt bevakar de funktionshindrades intressen. Det nationella tillgänglighetscentrum som föreslagits borde därför ha lokaliserats till någon annan än till Handikappombudsmannen.

När det gäller statsbidrag till handikapporganisationer ställer jag mig bakom utskottets bedömning och tillkännagivande.

När jag har tittat på kriterierna för dessa bidrag har jag svårt att förstå de starka reaktioner som har kommit bl.a. från Ester Lindstedt-Staaf. De här pengarna ska ju fördelas med ett grundbidrag som är lika för alla. Sedan får man bidrag för antalet medlemmar, och det är lika för alla. På den punkten är det ingen ojämlikhet. Däremot finns det möjlighet att få merkostnadsbidrag och medel för samarbete, och de organisationer som inte uppfyller de kriterierna kan inte få de pengarna. Men grundfördelningen är lika för alla. Jag tror att vissa organisationer har tittat bara på den totala summa som en del organisationer fått, och när man har fördelat det på antalet medlemmar har man upplevt orättvisa. Jag vet inte, men det kan vara så man har tänkt.

Herr talman! Inom handikappområdet har vi genom åren vid olika tillfällen diskuterat problemet med olika huvudmän och icke fungerande vårdkedjor, och det är därför bra att en särskild utredare nu analyserar det

här problemet. Jag hoppas att det snart kommer ett förslag som vi kan ställa oss bakom.

Herr talman! Det avgörande för att Miljöpartiet skulle ställa sig bakom det här betänkandet var skrivningen om att de funktionshindrades ekonomiska situation ska belysas och att man ska göra en beräkning över vad ett mer vittomfattande högkostnadsskydd kan kosta.

För en tid sedan fick vi, vilket säkert flera fick, information från ett handikappförbund med en tydlig redovisning över de kostnader som en del funktionshindrade kan drabbas av. Det syntes tydligt vilken orimlig ekonomisk situation som de med de största funktionshindren kan hamna i. Ingrid Burman gav också exempel på det. Exempel på sammantagna avgifter som den enskilde funktionshindrade kan drabbas av är kostnader för hemtjänst, särskilt boende, färdtjänst, ledsagning, hjälpmedel, utprovning av hjälpmedel, stora läkemedelskostnader, läkarbesök, omfattande tandvård och rehabilitering.

Herr talman! En stor del av medborgarna klarar sig helt från den här sortens kostnader. Andra kommer undan med kostnader som inte når något högkostnadstak eller kanske når taket på något kostnadsområde. Men det finns funktionshindrade som hamnar på en mycket hög kostnad för sitt funktionshinder. De kan totalt komma upp i en kostnad på 20 000–30 000 kr om året. Det är stora belopp för de flesta. Många gånger är det ju också så att de som har de största kostnaderna också har en kärv ekonomi och lever på en blygsam pension.

Vi anser att det är en fråga om solidaritet att fördela den här sortens kostnader så att de med de största behoven och de lägsta inkomsterna får sina kostnader märkbart reducerade.

Vi vill därför utreda möjligheten att införa ett utgiftstak som täcker de befintliga högkostnadsskydden samt andra kostnader som kan drabba den enskilde.

Vi är medvetna om att det är olika huvudmän som ansvarar för de olika kostnadsområdena och att det blir stora svårigheter att få till ett vidare tak över högkostnadsskydden, men frågan är så viktig att det är angeläget att finna en lösning. I Miljöpartiet anser vi att även de funktionshindrade måste ha rätt till en sådan ekonomi att de inte behöver vara diskriminerade även på det ekonomiska området.

Jag hoppas att tillkännagivandet på den här punkten är början på en förändring som inom en rimlig framtid ger oss ett tak för de totala kostnader som någon kan ha för ett funktionshinder.

Herr talman! När det gäller 65-årsgränsen förstår jag den otålighet som många känner att man inte kommit till skott, och jag kan dela den. Men förhoppningsvis blir det så att vi får den förändringen till årsskiftet.

Jag tycker att det är positivt att man i flera kommuner har gjort på så sätt att man går in och låter även den som har fyllt 65 år behålla sin personliga assistent i väntan på den förändring som ska komma. Jag tycker att det är mycket positivt att höra det. Jag har hört att man har gjort det i flera kommuner. Det är också så när det gäller de här kostnaderna att man på något sätt måste betala för att ge även den som har fyllt 65 år en värdig hjälp.

Med det ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Prot.

1999/2000:120

31 maj

*Nationell
handlingsplan för
handikappolitiken*

Anf. 37 ESTER LINDSTEDT-STAAF (kd) replik:

Herr talman! Den vänlige mannen Thomas Julin gav lite information om fördelningen av handikappbidragen, och då är min fråga: Gäller detta den nuvarande fördelningen, eller var det den förra? Thomas Julin antydde här att om någon handikapporganisation har fått lite pengar skulle det röra sig om en felräkning från organisationens sida. Jag vill höra hur det är med det.

Anf. 38 THOMAS JULIN (mp) replik:

Herr talman! Det är ett antagande att man har räknat på det sätt som jag sade – annars kan jag inte se hur man har kommit fram till de stora orättvisorna. På de ställen där jag har läst om de här bidragsformerna har det stått att grundbidraget är lika för alla och bidraget till medlemmarna är lika för alla. Då måste skillnaden ligga på de andra bitarna, som handlar om merkostnadsbidrag och medel för samarbete. Det har varit min bedömning. Sedan kanske man har gjort olika bedömningar när man har läst texterna.

Anf. 39 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Att få möjlighet att växa som människa, tillsammans med andra. Att kunna ta makten över sitt eget liv. Att bli ianspråktagen och sedd som en person med kunskap och erfarenhet. Att slippa bli omyndigförklarad och förbarnsligad. Att vara saknad när hinder ligger i vägen för deltagande i gemenskapen. Att den självklara reaktionen på detta blir att försöka riva hindren. Grunden i en modern handikappolitik är att personer med funktionshinder är medborgare med samma rättigheter och samma skyldigheter som alla andra.

Herr talman! Dessa ord är inte mina egna. De är skrivna av Ann Jönsson, själv synskadad sedan födseln. Hon är journalist och arbetar i dag på Handikappförbundens samorganisation. Hennes ord ger en utomordentligt bra beskrivning av vad handikappolitik handlar om.

Det handlar inte bara om tekniken att bygga ramper eller punktskrift i hissen – det handlar om allas rätt att vara medborgare; att kunna vara delaktig; att få komma in genom samma dörr som alla andra och inte vara hänvisad till ingången genom lagret; att kunna välja hur många gånger man vill träffa sin älskade utan att vara styrd av hur många färdtjänstresor som finns för ”fritid”; att våga ta bussen som synskadad och veta att hållplatserna ropas ut och inte behöva chansa eller fråga hela tiden ”var är vi nu?”; att våga åka på kurs och att schemaläggningen kan anpassas för diabetiker så att man kan vara med på alla föreläsningar.

Det gemensamma och individualiteten är båda lika viktiga i handikappolitiken.

Den generella välfärdspolitiken, där vi tillsammans skapar resurser för utbildning, sjukvård och socialförsäkringar som alla har rätt att få del av, är en förutsättning. Handikappolitik är en del av den generella välfärdspolitiken.

De som i likhet med moderaterna inte riktigt förstått behovet av en generell välfärdspolitik där vi gemensamt genom skatterna garanterar oss tillgång till skola, utbildning, vård, hjälpmedel, rehabilitering, osv., utan förlitar sig till andra krafter och sätter ett hopp till privata lösningar genom försäkringar eller marknadslösningar blir heller inte trovärdiga när

det gäller att bygga upp en handikappolitik som utgår ifrån allas medborgarligena rättigheter.

Men handikappolitik handlar inte bara om samhällets skyldigheter och om vilka insatser som måste finnas. I centrum står individen med sina alldeles egna önskningar om hur hon vill forma sitt liv och hur hon vill att stödet och servicen som funktionshindret gjort nödvändiga ska se ut. De gemensamma resurserna och respekten för den enskilda människan är båda lika viktiga.

Ännu har vi inte – det har påpekats av många talare – ett samhälle där personer med funktionshinder har samma möjlighet som andra medborgare. Den nationella handlingsplan för handikappolitiken som riksdagen i dag ska fatta beslut om tar ett stort steg framåt i den moderna handikappolitiken. Det är ett viktigt perspektivskifte som markeras i handlingsplanen. Det framgår kanske tydligast av planens titel ”Från patient till medborgare”.

Många personer med funktionshinder behöver vård och omsorg, ökad tillgänglighet till vård och omsorg och också bättre kvalitet, men framför allt efterfrågar de respekt för sina rättigheter och vill bli betraktade som fullvärdiga medborgare.

I handlingsplanen föreslås kraftfulla insatser för att personer med funktionshinder ska få rätt till full delaktighet, ett värdigt bemötande och möjlighet att själva bestämma över sina liv. De nationella målen för svensk handikappolitik som riksdagen nu kommer att slå fast är en samhällsgemenskap med mångfald som grund, att samhället utformas så att människor med funktionshinder i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet och jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män.

Dessa nationella mål anger en i väsentliga avsnitt ny inriktning för det samhälleliga arbetet, för arbetet i statliga myndigheter, i landsting och i kommuner, men det är också uppfordrande för alla oss som individer när vi möter privata aktörer, när vi arbetar i privata företag eller i det fria föreningslivet och i vårt närmaste umgänge. Vi måste alla byta perspektiv från patientperspektivet till medborgarperspektivet.

I handlingsplanen föreslås en ny struktur för det statliga handikappolitiska arbetet med tydliga ansvar för de statliga myndigheterna, som ska vara föredömen i arbetet för ett mer tillgängligt samhälle.

En av de grundläggande principerna i svensk handikappolitik, som många gånger framförts just från handikapprörelsen, är den s.k. ansvars- och finansieringsprincipen – en princip som nu har diskuterats i ett antal inlägg här ifrån talarstolen. Den principen ligger till grund för alla våra avvägningar i handlingsplanen.

Det finns skäl att för ett ögonblick uppehålla sig vid diskussionen kring denna. Det är ju så lätt att i en lust att göra politiska markeringar, visa sin vilja att någonting ska hända snabbt eller att framför allt visa sig duktigare än andra gå vilse i den diskussionen. Det är precis detta som Folkpartiet har gjort. Folkpartiet har lämnat en del av de viktiga principerna, och många inom svensk handikapprörelse är förvånade. Även jag är förvånad, för jag har haft stor respekt för Folkpartiets engagemang i de handikappolitiska frågorna.

Att hävda, som har gjorts från denna talarstol, att man står kvar bakom själva principen men vill lämna den för ögonblicket är att öppna

Prot.
1999/2000:120
31 maj

*Nationell
handlingsplan för
handikappolitiken*

för eviga avsteg. Det är att öppna för att varje gång vi kräver full respekt för alla medborgare och att personer med funktionshinder ska behandlas som andra medborgare kunna säga så här: Jovisst, men just i detta ögonblick vill vi ta en sidovagn. Det har påpekats från talarstolen.

Jag tror att det är viktigt att vi från riksdagens sida hävdar ansvars- och finansieringsprincipen, som innebär att varje sektor i samhället, offentlig som privat, ska utforma och bedriva sin verksamhet så att den blir tillgänglig för alla människor – självklart även personer med funktionshinder. Att specialdestinera pengar leder faktiskt alltid till att frågan om tillgänglighet inte blir en del av den ordinarie verksamheten. Det finns en grupp människor som alltid ska särbehandlas, vars behov alltid ska prövas i en särskild budget. Det är ovärdigt en modern handikappolitik.

Det är just detta synsätt vi måste förändra, och jag hoppas att Folkpartiet återvänder till en förnuftigare linje när det gäller denna principfråga.

Att byggnader, platser, lokaler och information ska vara tillgängliga för alla personer, också för personer med funktionshinder, är en självklar utgångspunkt i den framtida handikappolitiken.

Om man anslår pengar för att få ökad fart de närmaste åren är det viktigt att veta att de institutioner, företag och organisationer som inte får del av pengarna kommer att säga att de inte fick någon ersättning och att de kanske inte är skyldiga att öppna samhället för alla.

I handlingsplanen prioriteras tre arbetsområden de närmaste åren. Det handlar om att se till att handikapperspektivet genomsyrar alla samhällssektorer, att skapa ett tillgängligare samhälle och att förbättra bemötandet.

Att handikapperspektivet ska genomsyra alla sektorer innebär framför allt att varje myndighet ska se de nationella målen för handikappolitiken och FN:s standardregler som en naturlig del av verksamheten och att staten ska vara ett föredöme.

Att skapa ett tillgängligare samhälle innebär att vi föreslår nya bestämmelser i plan- och bygglagstiftningen med retroaktiva krav på att undanröja enkelt åtgärdade hinder i befintliga lokaler och på allmänna platser och att detta ska vara åtgärdat senast år 2010. Målet är också att kollektivtrafiken ska vara tillgänglig år 2010 för att göra det möjligt för alla medborgare att kunna vara aktiva medborgare. Detta innebär inte att arbetet inte ska börja förrän om åtta till tio år. Arbetet ska börja omedelbart, men detta är en deadline.

Att förbättra bemötandet har stor betydelse för inriktningen av de handikappolitiska insatserna. Åtgärder för att förbättra bemötandet måste därför gå hand i hand med åtgärder inom hela det politiska fältet. Bemötandet är en politisk fråga som angår oss alla.

För att stärka den enskildes rättigheter innehåller handlingsplanen också ett förslag mot domstolstrots, dvs. när en kommun eller ett landsting inte följer domar som ger en funktionshindrad en viss rättighet, t.ex. en plats i ett gruppboende. För att förbättra bemötandet måste vi se till att kommuner och landsting följer domstolsutslag. Detta är en fråga som har diskuterats i denna kammare många gånger, och jag är glad över att det nu ser ut som att en majoritet i Sveriges riksdag kan bestämma sig för att införa sanktioner mot kommuner och landsting som inte följer av riksdagen fastställd lag.

Vår utgångspunkt är att handikapp i stor utsträckning är en följd av brister i samhället och att handikapp således kan elimineras genom att man förändrar samhället. Det förslag som riksdagen i dag förhoppningsvis kommer att fatta beslut om kommer att innebära stora förändringar.

Det återstår dock mycket arbete innan de förslag som vi föreslår är genomförda. Vi vet alla att allt inte kan ske omedelbart, men med ett beslut i riksdagen i dag börjar en omfattande förändring av samhället som innebär att samhället blir till för alla och att vi går från patient till medborgare.

Anf. 40 KERSTIN HEINEMANN (fp) replik:

Herr talman! Socialministern tar också upp ansvars- och finansieringsprincipen. Jag vill bara citera ur vår reservation. Där står det så här: "Ansvar för att öka tillgängligheten skall i första hand ligga lokalt, på kommuner och andra lokala aktörer som t.ex. privata fastighetsägare." Jag tycker att det ganska klart visar att vi står fast vid det, men att vi här har varit väldigt otåliga och velat att någonting ska hända.

Herr talman! Jag skulle också vilja ställa en fråga till socialministern. Tidigare i debatten sade Hans Karlsson i vårt replikskifte att han insåg att det fanns en hel del problem när det gällde handikappreformen. Det finns en del bekymmer för den enskilde. Man känner inte trygghet, och det är mycket krångel och byråkrati. Jag vill helt enkelt fråga socialministern om han, liksom Hans Karlsson, är beredd att tillsammans med övriga partier i riksdagen uppmärksamma de problem som finns och vidta åtgärder för att vi ska få en ännu bättre fungerande handikappreform.

Anf. 41 Socialminister LARS ENGQVIST (s) replik:

Herr talman! Först vill jag säga att jag är glad över att Kerstin Heinemann betonar ansvars- och finansieringsprincipen som grund även ifall jag kan konstatera att den otålighet som Kerstin Heinemann redovisar finns i Folkpartiet ändå leder till ett avstånd från den. Otåligheten bör nu riktas mot kommuner, landsting, myndigheter, privata företag eller ofrentliga företag och på att se till att arbetet kommer i gång. Det är utåt i samhället som vi ska visa vår otålighet när det gäller att skapa tillgänglighet.

Sedan gäller det LSS. Låt mig påpeka något som Hans Karlsson inte nämnde. Sanningen är ju att antalet personer som har assistansersättning har mer än fördubblats sedan socialdemokraterna fick regeringsinnehavet. Det har gått från 4 000 till 8 400, som fick ersättning vid årsskiftet. Det är viktigt. Det skapas ibland ett intryck av att reformen har försämrats i den meningen att det är färre som får del av det här och att man får ett mindre antal timmar. Det har skett en betydlig ökning. Det har inte minst betytt att staten tar på sig ett mycket större ansvar när det gäller kostnaderna. Dvs. att statens kostnader har mer än fördubblats.

Det är alldeles rätt att många påpekar att det tar lång tid, att det är byråkrati, att man får vänta för länge på att få sina beslut och att det är för många människor som är med i bedömningarna. Det finns alla skäl – i det avseendet har jag samma uppfattning som Kerstin Heinemann – att se till att prövningen om rätt till assistansersättning blir enklare, att man kommer snabbare till beslut och, naturligtvis, att vi i framtiden kan konstatera att fler också blir delaktiga i denna reform.

Prot.
1999/2000:120
31 maj

*Nationell
handlingsplan för
handikappolitiken*

Anf. 42 KERSTIN HEINEMANN (fp) replik:

Herr talman! När det gäller otåligheten kan man ju gå flera vägar. Vi är nog också angelägna om att kommuner, fastighetsägare och alla andra tar sitt ansvar, som är grunden i det hela. Men de utredningar som har förekommit när det gäller just tillgängligheten har ju visat på att förändringarna, som behöver göras, kommer att kosta tiotals miljarder kronor. Då kanske det inte räcker med att bara uppmana kommuner och andra att göra det som de borde göra. De behöver kanske också ha en hjälpande hand från staten för att vi inom rimlig tid ska kunna vidta det som i propositionen kallas för enkla åtgärder.

Anf. 43 Socialminister LARS ENGQVIST (s) replik:

Herr talman! Det är ju här som resonemanget går snett. När det gäller grundläggande mänskliga rättigheter kan man inte vända sig till kamrater och fråga vad det kostar och om man har råd med det. Det skulle vara fullkomligt orimligt ifall vi skulle diskutera kostnader för demokratin och undra vad det kostar att ha en yttrandefrihet i det här landet eller vad det kostar att ha andra grundläggande rättigheter för medborgarna.

Oavsett kostnaderna är detta en förutsättning för samhällets utveckling. Vi måste planera allt i samhället med utgångspunkt från dessa rättigheter. Det må kosta vad det vill. Alla ska ha samma grundläggande rättigheter. Det är i det avseendet resonemanget om att kompensera för särskilda insatser så lätt går snett, även ifall avsikten kan vara den bästa.

Anf. 44 LARS ELINDERSON (m) replik:

Herr talman! Jag tror inte att socialministern blir förvånad när jag instämmer i hans påstående att handikappolitiken måste vara en del av den generella välfärdspolitiken. Jag tror inte heller att han blir överraskad när jag säger att vi moderater inte alls tar avstånd från den generella välfärdspolitiken. Men vi säger att den generella välfärdspolitiken måste kompletteras för att vara framgångsrik. Om man verkligen sätter individen i centrum måste politiken också ge utrymme för individuella anpassningar när det gäller tillämpningen. Det är i det här avseendet som skillnaden mellan oss och er finns.

Vi lägger tonvikten vid att man ska bryta ned monopolen och byråkratin och skapa en struktur och en flexibilitet som ger den enskilde större valfrihet när det gäller hur tillämpningen ska ske på ett sätt som bäst sätter individen i centrum.

Jag skulle vilja ställa en fråga när det gäller just den här skillnaden till socialministern. Jag tycker i och för sig att förslaget till åtgärder mot domstolstrots är motiverat. Men är det mer motiverat och en bättre lösning ur individens synvinkel att man tvingar kommunerna att betala bötesbelopp till staten än att man ger den enskilde drabbade i det här sammanhanget möjlighet att själv disponera resurserna för att utforma det stöd och den hjälp som man enligt lagen har rätt till efter eget behov och efter de egna omständigheterna? I det här fallet tycker jag att det finns en principiell skillnad mellan oss och er.

Självklart ska politiker dra upp reglerna när det gäller vilka rättigheter vi har både som människor i övrigt och som människor med speciella behov, men det är inte lika självklart att politiken också ska slå fast regler

för hur tillämpningen av de rättigheterna ska gå till. Det är på den punkten som det skiljer sig mellan er och oss.

Prot.
1999/2000:120
31 maj

*Nationell
handlingsplan för
handikappolitiken*

Anf. 45 Socialminister LARS ENGQVIST (s) replik:

Herr talman! Det grundläggande är att den här riksdagen har beslutat om ett antal rättigheter som medborgarna har. När det gäller LSS är det en rättighetslagstiftning som riksdagen har beslutat om. Detta innebär omvänt att kommunerna och landstingen har mycket bestämda skyldigheter.

Om man inte får dessa rättigheter tillgodosedda kan man överklaga och gå till en domstol. Om domstolen slår fast att kommunen inte har levt upp till sina skyldigheter och inte levererat det som den skulle när det gäller de här rättigheterna kommer vi inför ett politiskt dilemma. Då har vi en nationell nivå som är lagstiftande och en lokal eller regional nivå som inte bryr sig om lagstiftningen.

Det måste faktiskt bli en fråga om hur den nationella nivån, dvs. parlamentet eller riksdagen, förhåller sig till andra delar av vår demokrati, dvs. till andra nivåer, kommuner och landsting. Detta är en fråga om att upprätthålla tilltron till riksdagen. Därför är det rimligt att de sanktioner som vi talar om i det här fallet handlar om samhälleliga sanktioner som är riktade mot de delar av den samhälleliga beslutsorganisationen som inte lever upp till sina krav.

Jag är alldeles övertygad om att man kan diskutera andra juridiska frågor när det gäller möjligheten att få sina rättigheter tillgodosedda, men här är det faktiskt en fråga om att upprätthålla respekten för lagstiftningen i landet. Då menar jag att det är rimligt att sanktionerna blir sådana som vi föreslår, dvs. att staten får möjlighet att utdöma vite gentemot kommuner eller landsting som inte lever upp till sina krav.

Anf. 46 LARS ELINDERSON (m) replik:

Herr talman! Jag ser inte den här frågan i första hand som en konstitutionell fråga, utan jag ser det som en fråga om att garantera de handikappade de rättigheter som riksdagen här har slagit fast. Det handlar också om möjligheten att anpassa lagstiftningen och bestämmelserna så att de handikappade själva kan bestämma hur de här rättigheterna ska tillämpas.

Samarbetet mellan de kommunala myndigheterna och de enskilda handikappade fungerar ju inte alltid, även om kommunen inte ägnar sig åt domstolstrots. Bristen på valfrihet för de enskilda handikappade leder ofta till ett beroendeförhållande som gör att man inte har möjlighet att tillämpa de regler som vi har fastställt här på det sätt som socialministern själv sade att man borde göra, dvs. utifrån individens egna behov. Det är därför som vi tycker att förslaget om att pengarna ska följa den enskilde handikappade för att man ska kunna tillgodose de intentioner som vi har i lagstiftningen är bättre än det förslag som regeringen har lagt fram.

Anf. 47 Socialminister LARS ENGQVIST (s) replik:

Herr talman! Lars Elinderson kommer ju inte ifrån grundproblemet. I den här riksdagen har det funnits en majoritet för att fatta beslut om en alldeles speciell rättighet och också för att fatta beslut om hur den ska

kunna levereras till den enskilde medborgaren. Om kommuner och landsting inte lever upp till det här måste vi hitta ett sanktionssystem.

Det är fullt möjligt att Lars Elinderson är intresserad av att föreslå någonting helt annat än det som finns i lagstiftningen. Men det är ju viktigt att kommuner och landsting följer den lagstiftning som vi har. Då är det faktiskt en uppgörelse mellan den nationella nivån och den lokala eller regionala nivån som det handlar om. Då är det en författningsfråga i första hand.

Jag menar att LSS fungerar alldeles utmärkt som princip för handikappolitiken. Bristerna kan bestå av att det tar för lång tid, att det kan finnas byråkrati och att många inte får del av den. Det gäller att se till att leverera mera.

Det är då viktigt att kommuner och landsting får klart för sig att vårt förslag innebär att de, om de inte följer domstolsutslagen, kommer att riskera att få betala vite till länsstyrelserna.

Anf. 48 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Jag vill ställa tre frågor till socialministern. För det första gäller det Hans Karlssons fråga om när det kan komma ett rege- ringsförslag om 65-årsregeln för att få bukt med bristerna i lagstiftning- en.

För det andra vill jag ställa en fråga till socialministern om problemet med unga människor som passiviseras genom förtidspensionering. Kan inte socialministern trycka på i regeringen för att de kolleger som ansvarar för detta får fram ett ikraftträdande så fort det någonsin går? Vi har i vårt samhälle råd att satsa på passiviserande åtgärder med försörjningsin- riktning men vi har inte råd med aktiva rehabiliteringsinsatser. Visst är det något som är sjukt i systemet, socialministern.

För det tredje vill jag ta upp frågan om en vård- och hjälpmedelsga- rant. Jag är klar över att socialministern inte tycker att det är en särskilt bra lösning, men om man, som vi gör, tillför resurser och ser att det trots det kvarstår mycket besvärande köer och långa väntetider till vård re- spektive hjälpmedel, är det då inte dags att tänka nytt, att komplettera våra olika åtgärder för att sammantaget få ett resultat som är till medbor- garnas bästa?

Anf. 49 Socialminister LARS ENGQVIST (s) replik:

Herr talman! Jag ska svara mycket snabbt på Kenneth Johanssons frågor. Regeringen avser att lägga fram ett förslag till 65-årsregel till hösten, med inriktning att en ny lagstiftning ska gälla fr.o.m. den 1 janu- ari nästa år. Det har för övrigt redovisats från den här talarstolen under våren.

När det gäller rehabiliteringen och problemet med förtidspensioner- ingen har Kenneth Johansson och jag samma uppfattning. Jag blev mycket överraskad över att Kenneth Johansson påstår att vi skulle ha sagt att den här regeringen tänker lägga fram ett förslag år 2003. Det är ju val 2002, och jag är inte alldeles säker på att Kenneth Johansson är överty- gad om att just den här regeringen kommer att sitta år 2003. Det måste här vara något fel på kunskapsförmedlingen.

Jag är övertygad om att regeringen arbetar med ett mycket kortare tidsperspektiv. Vi ska bereda den här frågan och komma till riksdagen väsentligt mycket tidigare.

Vi har samma uppfattning om det felaktiga i att samhället satsar resurser på passiviserande insatser i stället för att se till att alla människor som kan och vill det också får ett meningsfullt arbete.

Vårdgaranti bör vi diskutera i ett annat sammanhang. Jag är tveksam till att man ställer ut garantier som vi i verkligheten inte kan leva upp till. Det viktigaste är att allting nu inriktas på att människor utan väntan får den vård och behandling eller de hjälpmedel som de är i behov av. Vi ska rikta resurserna till de problemområden som vi har i vårt system.

Anf. 50 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Jag hoppas att vi ska få propositionen till hösten och får en ändring av 65-årsregeln vid årsskiftet.

När det gäller förslagen om förtidspensionering av unga har jag i en interpellationsdebatt fått ett besked från socialministerns kollega om att ikraftträdandet efter alla turer med remissbehandling m.m. beräknas ske år 2003. Om socialministern kan snabba på detta står jag bakom honom i det avseendet.

Till slut är vi överens om att komma fram till en situation utan väntetider, men det dröjer länge innan vi är där, och jag menar att vi måste prova olika steg för att åstadkomma en bra vård och omsorg för alla medborgare i vårt land.

Anf. 51 ESTER LINDSTEDT-STAAF (kd) replik:

Herr talman! Socialministern och jag har i stort samma uppfattning om handikappolitiken. Det är väl medlen som vi kan diskutera här. Det som gjorde mig fundersam var socialministerns tal om principer.

Jag nämnde tidigare att det första beslutet om handikappanpassning av kollektivtrafiken kom 1979 och att det inte har hänt så mycket sedan dess. Propositionen siktar till att den ska vara genomförd om tio år. Inte ens med hjälp av de sanktioner som man nu föreslår tror man sig kunna få resultat tidigare än om tio år.

Jag undrar: Om man på annat sätt kan få till stånd en snabbare utveckling för de handikappade som har väntat så många år på förbättringar, ska man då bara för principens skull låta dem vänta tio år till? Jag tror att många handikappade skulle uppskatta att det gick så fort som möjligt. Principerna är trots allt till för människornas skull, inte för sin egen skull.

Anf. 52 Socialminister LARS ENGQVIST (s) replik:

Herr talman! Arbetet med att se till att kollektivtrafiken blir tillgänglig ska påbörjas nu. Det är viktigt att vi när det gäller tillgänglighetsfrågorna över huvud taget i de förslag som gäller plan- och bygglagen preciserar vilka sanktioner samhället kommer att kunna arbeta med. Det är för övrigt just detta som utskottet har påpekat.

Arbetet kommer i gång nu. Vad vi begär är att man redovisar åtgärdsprogram som innebär att all kollektivtrafik ska vara tillgänglig år 2010. Det är en mycket ambitiös plan, men arbetet bör börja nu.

Det är inte principen som gör att vi har bestämt oss för vilket tidsperspektiv vi ska ha, utan det har varit en bedömning av hur snabbt det går

Prot.
1999/2000:120
31 maj

*Nationell
handlingsplan för
handikappolitiken*

att ställa om hela kollektivtrafiken. Att all kollektivtrafik ska vara anpassad och tillgänglig inom loppet av tio år är faktiskt ett mycket ambitiöst mål.

Frågan är om det skulle gå fortare ifall vi införde ett förfarande innebärande att hågade kollektivtrafikföretag ska kunna söka stöd för detta arbete. Därmed har vi sagt att vi inte kräver att alla företag ska räkna in anpassning i sin ordinarie verksamhet och betala den ur sin egen verksamhet utan menar att det ska vara specialdestinerade medel. Jag tror att det vore olyckligt, för då kommer väldigt många andra som har samma skyldighet att dröja med sina beslut.

Anf. 53 ESTER LINDSTEDT-STAAF (kd) replik:

Herr talman! Den springande punkten var om man kan få det att gå fortare till nytta för dem som brukar medlen. Kan man genom något förfarande stimulera det här? Jag sade tidigare att omloppstiden för en buss är fyra till sex år i trafik. Om tio år är det kanske andra generationens bussar som nästan är utslitna. Det borde kunna gå fortare. Dessa bussar har lägre kapacitet, och det spelar en roll särskilt i storstäderna. Det är ju kommunala pengar som går till kollektivtrafiken, och det är framför allt den som vi har tänkt på i vår motion. Jag tycker att man kan försöka med sådana här metoder för att få ett snabbare genomförande.

Anf. 54 Socialminister LARS ENGQVIST (s) replik:

Herr talman! Jag tycker att vi ska se till att det går snabbt. År 2010 är ett slags deadline. Vi räknar med att hela kollektivtrafiken då ska vara anpassad. Väldigt mycket måste börja omedelbart, men det handlar inte bara om bussar. Det handlar om hela pendeltågs- och tunnelbanesystemet i Stockholm. Det är faktiskt skamligt att en del av pendeltågen och tunnelbanorna är så svårtillgängliga. Även de tåg som har införskaffats de senaste åren är svårtillgängliga.

Det är stora anspråk som nu ställs på att man omedelbart ska inleda det här arbetet. Jag tror inte att det skulle gå fortare om man sade att staten kommer att betala de företag som kan vara intresserade av detta. Jag tror snarare att det skulle innebära att trafikhuvudmännen i stor utsträckning skulle avstå från att påbörja det arbete som faktiskt alla enligt den aktuella regeln i själva verket är skyldiga att påbörja.

Anf. 55 HARALD NORDLUND (fp):

Herr talman! Socialministern uttryckte väldigt mycket värdet av att hålla fast vid en generell välfärdspolitik. Jag vill instämma i resonemanget. Jag tyckte också om ministerns resonemang om medborgarperspektivet. Det är mycket viktigt, och vi kan inte säga det för ofta.

Samtidigt sitter jag och tänker att det visst är en aning bedrövligt att det år 2000 finns anledning att, mot bakgrund av vad ministern uttryckte, diskutera många självklara rättigheter som vi inte har lyckats ge men som vi så gärna uttrycker från talarstolen.

Vi socialliberaler vill förbjuda diskriminering i grundlagen. Utgångspunkten för den svenska handikappolitiken som den beskrivs av regeringen, av riksdagen och av handikapprörelsen är ju alla människors lika värde och lika rätt. Den uppfattningen visar på ett samband mellan de mänskliga rättigheterna och den svenska handikappolitiken.

Statsministern sade i september 1998 att socialdemokraterna inte kan acceptera någon form av diskriminering, och därför vill de införa en lag mot diskriminering av funktionshindrade i hela samhället.

Men hur ser det ut i verkligheten? Det är ju i de politiska ställningstagandena vi visar vad vi menar med solidaritet. Kerstin Heinemann har på ett tydligt sätt pekat på nödvändiga åtgärder där återställandet av handikapppreformen är centralt. Jag vill här, herr talman, ta upp några andra, kan tyckas, självklara förändringar som vi egentligen inte borde ha anledning att diskutera år 2000 men som fortfarande inte har genomförts.

Vi måste t.ex. trycka på lokalt och regionalt för att få utvecklade handikappguider. Tekniken finns ju. Dator till alla barn med funktionsnedsättning är ett rimligt krav.

Ett speciellt område för hjälpmedel är hörselhjälpmedel. Den som blir hörselskadad har behov av samhällsinsatser, främst från hälso- och sjukvården, i form av habilitering och rehabilitering. Det krävs också psykosocial rehabilitering. Även om det i varje landsting finns hörselvårdande verksamhet är den ojämnt utbyggd. Moderna hörapparater är förhållandevis dyra. De flesta landsting har därför infört ett kostnadstak på 2 500–3 500 kr per hörapparat. Överstigande kostnader får brukaren stå för själv.

Forskningen har visat att personer som kan ha hörapparat på båda öronen visar bättre förmåga att uppfatta tal och kommunicera än med bara en apparat. Av de människor som skulle vara betjänta av två apparater är det endast 10 % som får tillgång till det. Om vi i Sverige menar allvar med att leva upp till FN:s standardregler för att tillförsäkra människor med funktionsnedsättning – i det här fallet hörselnedsättning – delaktighet och jämlikhet måste vi kunna avhjälpa bristerna inom hörselvården. Vi socialliberaler anser att regeringen bör ta initiativ till överläggningar med landstingen om hur det kan åstadkommas.

Ett annat exempel är synen på förtidspensioneringen av unga funktionshindrade. Enligt vår socialliberala syn bör man undvika en sådan.

Det finns också brister på forskningsområdet som vi vill avhjälpa. Vi tycker att regeringen inte tillräckligt tydligt har uppmärksammat den omfattande verksamheten inom området handikappvetenskap som bedrivs vid universiteten i Linköping och Örebro. Där finns en påbörjad verksamhet som inom några år beräknas vara fullt utbyggd. Det innebär att den fortfarande står under uppbyggnad och att den ännu inte fått sin finansiering tryggad.

Herr talman! Vi borde vidare tillsammans få till stånd en översyn av LSS i syfte att ge möjlighet till ledsagning för synskadade. För närvarande anses inte ens gravt synskadade höra till personkretsen enligt LSS.

Tolkstödet till döva och hörselskadade behöver förbättras, och reglerna för bilstöd behöver tydliggöras.

Herr talman! Vi har år 2000 fortfarande, trots vackra deklarationer om solidaritet, en hel del kvar att göra.

Anf. 56 TULLIA VON SYDOW (s):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till hemställan i betänkande SoU14.

Prot.
1999/2000:120
31 maj

*Nationell
handlingsplan för
handikapppolitiken*

Handikapplanen omfattar alla personer med funktionshinder, således även personer med dolda funktionshinder, t.ex. de kommunikationshandikappade. Hit räknas bl.a. de som stammar.

Man räknar med att ca 60 000 personer lider av stamning, som är ett livslångt handikapp och som allvarligt försämrar livskvaliteten hos den som drabbas. Att inte kunna tala flytande påverkar studier och yrkesarbete och försvårar inte bara sociala relationer utan möjligheterna till inflytande och delaktighet i samhällslivet.

Jag hade hoppats att kommunikationshandikappens speciella problematik skulle ha analyserats i handikapplanen och att konkreta åtgärdsföreslag hade lagts fram för de olika grupperna. Det är ju nödvändigt att man tar ett helhetsgrepp om stamningen, som berör flera departement. Det är viktiga frågor som rör bl.a. utbildningen av lärare på alla nivåer. Det är bristen på logopedier och den nästan försumbara satsningen på forskning och metodutveckling.

De vuxnas situation i arbetslivet måste också belysas och underlättas. Det går ju mycket kompetens förlorad på grund av stamningshandikappet.

Herr talman! Jag har tidigare i kammaren föreslagit inrättandet av ett resurscentrum för stamning som i samarbete med forskningsinstitutioner kan utveckla behandlingsmetoder och bygga upp en kunskapsbank till nytta för den kommunala kompetensutvecklingen.

Det är ett stort problem att kompetensbristen är stor både i kommuner och landsting. En studie som gjordes så sent som 1998 visade på stora kunskapsluckor hos de personalgrupper som dagligen möter barn och ungdom. Det händer också ofta att man varken kan erbjuda barn eller vuxna de rätta habiliteringsåtgärderna.

Det är nu min förhoppning att vi inom handikapplanens ram ska kunna ta tag i de kommunikationshandikappades svåra situation, så att även dessa människor kan bli fullt delaktiga i samhällslivet.

Fru talman! Det är inte utan orsak som Prioriteringsutredningen placerat talsvårigheter i den första prioriteringsgruppen.

Anf. 57 SOFIA JONSSON (c):

Fru talman! Jag har i mitt anförande valt att fokusera på två delar. Den första handlar om möjligheten för barn att välja skola och om specialskolorna. Den andra handlar om Centrum för handikappvetenskap i Linköping och Örebro. Innan jag går in på det skulle jag vilja instämma helt i Kenneth Johanssons tidigare anförande.

Vad gäller specialskolorna skriver majoriteten i betänkandet:

Det är viktigt att utvecklingen fortsätter och att nya steg tas i arbetet med att ge människor med funktionshinder samma förutsättningar som andra människor. Integrering och normalisering innebär att människor med funktionshinder får större möjlighet till full delaktighet i samhället.

Jag tycker att det är en principiell utgångspunkt som kan vara viktig och riktig. Men det måste finnas en valmöjlighet. Utgångspunkten för en politik för funktionshindrade barn och ungdomar bör vara deras egna upplevelser och situation. Integration i den kommunala skolan måste vara frivillig. Barnen ska ha en rättighet och inte en skyldighet att gå integrerat.

För Centerpartiet handlar det om att barn med funktionshinder har en rätt att vistas i en miljö där de känner att de kan växa, där de får del av bästa tänkbara pedagogik och undervisning, där de får vänner och kan känna sig trygga. För många barn kan skolan i hemkommunen vara just en sådan skola. Men för många barn är det inte så. Och för dem måste det finnas ett alternativ – specialskolor med en fast skoldel som t.ex. Ekeskolan. Centerpartiet ville bevara och stärka skolan samt komplettera den med en gymnasiedel. Det finns inte för många alternativ för barn med funktionshinder. Det finns alldeles för få. Knappast för någon grupp i landet är valfriheten i livet så liten och begränsad som för dessa barn.

Men i stället för att slå in på en linje med valfrihet och lika möjligheter väljer socialdemokraterna en väg med färdiga och många gånger fyrkantiga strukturer. Man vill bestämma vem som ska vara hemma med barnen och hur länge, vilken barnomsorg som är bäst för barnen och vilken skola som barnen ska gå i. Man bygger upp ett välfärdssamhälle för dem som redan passar in i mallen. Man bygger en skola där eleven ska passa in, inte en skola för individen, för den unika eleven. Valfrihet är ett ord som inte nämns i majoritetens skrivning.

Ju mer olika människor är, dvs. ju fler särskilda behov som en människa har, desto sämre fungerar välfärdsstaten i Sverige. De barn som har störst behov av att välja skola fritt och av att det finns många olika alternativ att välja bland är de barn som har svårt att finna sig till rätta eller komma till sin rätt i den kommunala skolan. Det kan vara svårt att få tillgång till den speciella pedagogiken och undervisningen och de rätta hjälpmedlen. Det är mot den bakgrunden som Centerpartiet vill bevara möjligheten och valfriheten för elever att gå i en fast skoldel i en specialskola. Detta motsatte sig socialdemokraterna när de i höstas genomförde ett beslut om en nedläggning av den fasta skoldelen på Ekeskolan. Är det verkligen ett steg i ett arbete att ge människor med funktionshinder bättre förutsättningar? Är det verkligen ett steg för demokrati och lika rättigheter och värde? Det var Hans Karlssons honnörsord i hans anförande. Jag skulle vilja fråga ledamot Karlsson om han inte tycker att valfrihet och individuell utveckling är en av de största delarna i demokrati och rättvisa för alla.

Fru talman! I propositionen kan vi läsa att man understryker vikten av handikappforskning. Det är bra, men man kommer inte så mycket längre än att just understryka vikten av det. Vi vet att kunskapen om handikappade och deras livsvillkor är eftersatt. Därför behövs både ökad kunskapsutveckling och ökad tillämpning och framför allt ökade resurser för att kunna genomföra det.

Vid universiteten i Linköping och Örebro pågår det en omfattande verksamhet inom området. Dessa universitet har gjort en prioritering, en satsning på forsknings- och utbildningsområdet handikappvetenskap. Man kallar det Centrum för handikappvetenskap. Förvånande nog nämner man i propositionen inte insatserna inom denna forskning vid dessa universitet. Socialutskottet verkar också vara förvånat över att man inte nämnder det. Men svaret från utskottet blir att man ska vänta och se.

Centrum för handikappvetenskap i Linköping och Örebro är ett unikt tvärvetenskapligt projekt. Det är unikt även internationellt. Forskarutbildningen i handikappvetenskap finns inte på något annat centrum i Sverige. Forskarutbildningen på Centrum för handikappvetenskap är

Prot.
1999/2000:120
31 maj

*Nationell
handlingsplan för
handikappolitiken*

genuin, och den är tvärvetenskaplig med både naturvetenskapliga och kulturvetenskapliga perspektiv. Forskningen sker utifrån såväl ett individperspektiv som ett samhällsperspektiv. En satsning på ett sådant centrum ger en förstärkning av forskarutbildningen som redan är unik i Sverige och i Europa.

När regeringen skriver att forskning om handikapp endast i liten utsträckning har intresserat svenska forskare inom beteende- och samhällsvetenskap bortser man från Centrum för handikappvetenskap. Den första doktorandkullen antogs redan 1996. Fullt utbyggt kommer det där att finnas sex tjänster på professorsnivå. På centrumet satsar man på sex programområden med mång- och tvärvetenskapliga profileringar. Verksamheten står under uppbyggnad, och man har ännu inte fått sin finansiering tryggad för framtiden. Frågan om grundfinansiering måste lösas, så att uppbyggnaden av detta centrum inte försenas.

Trots att regeringen redan i budgetpropositionen för år 2000 utpekat handikappforskningen som ett prioriterat område har Centrum för handikappvetenskap inte fått något stöd. Men området kan ju inte stärkas om inte resurserna finns.

Fru talman! Jag skulle avslutningsvis vilja fråga socialdemokraternas representanter om de menar allvar med att stärka utvecklingen och forskningen kring handikappvetenskap. Om man gör det, vad blir då nästa steg? Kan vi andra se en lösning till hösten, där man i budgeten ser till att det finns en ordentlig prioritering även på resursnivån?

Anf. 58 HANS KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Jag vill enbart berätta för Sofia Jonsson att Inger Lundberg kommer att ta upp de frågeställningar som Sofia Jonsson har framställt.

Anf. 59 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! För det mesta är alla överens om att principen att funktionshinder inte ska behöva leda till en handikappad tillvaro för en människa är viktig. Men i verkligheten uteblir ofta de där avgörande besluten som är så viktiga för den enskilde med funktionshinder. I dag tänkte jag ta upp några enskilda frågor som gäller just utbildning.

Regeringen beskriver i propositionen betydelsen av forskning och kunskapsutveckling inom området handikappkunskap och skriver också att kunskaperna inte är tillräckliga. Beskrivningen är enligt Folkpartiet helt riktig. Forskning och kunskapsutveckling inom området handikappkunskap behöver stärkas kraftigt.

Därför är det också viktigt att stödja det som är på väg att utvecklas. Som flera tidigare sagt har en positiv och intressant utveckling börjat i och med Centrum för handikappvetenskap som är en gemensam satsning vid universiteten i Linköping och Örebro. Det är en för Europa unik forskarutbildning i handikappvetenskap. Där sker en omfattande forskning om hur kommunikation och lärande fungerar för människor med olika typer av funktionshinder. Man arbetar tvärvetenskapligt och har ett tvärvetenskapligt synsätt vad gäller handikappforskningen och man utgår både från ett naturvetenskapligt och från ett kulturvetenskapligt perspektiv. Jag väntar också med spänning på ett besked från socialdemokraterna om man har avsikten att trygga finansieringen för denna nya vetenskap-

liga verksamhet. Man har två möjligheter i höst: dels budgetpropositionen, dels den forskningspolitiska propositionen.

Därför upprepar jag redan ställd fråga till socialdemokraterna, nämligen om vi redan i dag kan få ett besked om det kommer en trygg finansiering för den här viktiga verksamheten.

Fru talman! I utbildningspolitiken har länge idén om integration varit den bärande principen. För oss liberaler har det sedan länge varit en viktig princip att människor med funktionshinder ska kunna få ett sådant stöd att de kan leva ett självständigt liv och delta i bl.a. utbildning på samma villkor som andra människor. Men människor tycker olika. Föräldrars och elevers önskemål ser olika ut. Därför har vi i Sverige haft ett antal specialskolor med specialkompetens för olika funktionshinder. Många hörselskadade föredrar specialskolor eftersom de anser att de skolorna skapar de bästa förutsättningarna.

De beslut om specialskolorna som riksdagen fattade i höstas innebär att specialskolorna för hörselskadade accepteras medan andra grupper funktionshindrade inte har något annat val än en långt gången integrering i skolan. Riksdagen beslutade ju att lägga ned specialskolorna för flerhandikappade, Ekeskolan och Hällsboskolan. Enligt Folkpartiet var det ett mycket olyckligt beslut som borde ändras medan möjligheten finns.

De barn som det handlar om har ofta hörsel- och synskada i kombination med språkstörning, rörelsenedsättning och, ibland, utvecklingsstörning. Har man någon gång sett det arbete som personal med specialkompetens utför inser man att enskilda elever i enskilda kommuner inte kan erbjudas det här stödet. Varken kompetensen eller resurserna finns.

Det är enligt Folkpartiet ansvarslöst att avskaffa specialskolorna med tanke dels på att handikappreformen urvattnats, dels på att det inte finns ett system som garanterar att resurserna når de här eleverna ute i kommunerna.

Till min förvåning hörde jag Hans Karlsson, Socialdemokraterna, säga att Ekeskolan *inte* lades ned genom riksdagsbeslutet i höstas. Även andra socialdemokrater har formulerat sig på det sättet. Jag tycker, fru talman, att det är ett mycket märkligt uttalande. Riksdagen fattade faktiskt beslut om att avveckla de här specialskolorna och omvandla dem till s.k. resurscentra. Det var nedläggning eller avveckling som hela debatten handlade om i utbildningsutskottet och i riksdagen. Byggnaderna ska inte rivas, och det är ju sant. Men att säga att skolan inte ska läggas ned är en falsk verklighetsbeskrivning. Specialskolan kommer att läggas ned, även om en viss möjlighet för eleverna att vistas en kortare tid där fortsatt kommer att finnas.

Integration ska vara en rättighet för föräldrar och elever men det ska inte vara ett tvång. Därför måste föräldrar som anser att specialskolan är det bästa alternativet ha möjlighet att välja specialskola. Den möjligheten har riksdagen tagit bort för elever med de kanske allra svåraste funktionshindren. Få principer är så heliga att de kan tillämpas på alla människor utan undantag. Vanlig skolgång och boende hemma är bra mål. Men om det i verkligheten blir sämre skolgång, mindre frihet och sämre förberedelser för vuxenlivet kan inte principen om integration tillämpas utan undantag.

Fru talman! Vuxenstuderande har ofta blivit glömda vid olika utbildningssatsningar för funktionshindrade. Kunskapslyftskommittén, som

Prot.
1999/2000:120
31 maj

*Nationell
handlingsplan för
handikappolitiken*

nyligen lagt fram sitt slutbetänkande, presenterar en del förslag till förbättringar för vuxna funktionshindrades möjligheter att delta i olika utbildningar. Det är en del handfasta förslag, t.ex. att rätten till assistansersättning vid vuxenutbildning ska bli säkrad. I dag är rätten till assistans oklar. Det finns också ett förslag om samlad finansiering av utbildningstolkning, något som är en förutsättning för många när det gäller att delta i vuxenutbildning.

Kommittén föreslår också att utvecklingsstörda vuxna ska garanteras rätt som övriga vuxna till utbildning. I dag är särvux nämligen inte en rättighet på det sätt som grundläggande vuxenutbildning är för andra vuxna.

De här förslagen är framlagda i politisk enighet i Vuxenutbildningskommittén. Därför hoppas jag att regeringens kommande proposition om vuxenutbildning tar fasta på de här förslagen så att även funktionshindrade får möjlighet till livslångt lärande.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag säga att en viktig utgångspunkt för Folkpartiet är ett utbildningssystem som står öppet för alla, från förskolan t.o.m. högskolan. Detta är en förutsättning för att funktionshindrade ska kunna delta i samhällsliv och yrkesliv.

Jag nöjer mig i det här sammanhanget med att yrka bifall till reservation 32 under mom. 30.

Anf. 60 SONJA FRANSSON (s):

Fru talman! Jag tycker att det här betänkandet betyder ett stort steg framåt för att människor med funktionshinder ska, precis som alla andra, få bli medborgare i vårt gemensamma samhälle.

Regeringens handikapplan kommer att bli ännu bättre. Jag tycker att den är mycket bra men den kommer att bli ännu bättre efter det att riksdagen skärpt upp den i vissa sammanhang. Några av de sammanhangen handlar om några motioner som jag har väckt. Jag vill tacka utskottsmajoriteten för att flera av de motioner som jag väckt har blivit tillgodosedda. Jag tror nämligen att det med denna skärpning kommer att bli ett samhälle för alla. Jag tänker då på den vidare meningen av en diskrimineringslagstiftning.

Menar vi att alla människor har ett lika värde måste vi i lag slå fast att vi aldrig kan acceptera att människor blir diskriminerade. Det är vad regeringen i sin handikapplan gör men utskottsmajoriteten har tagit fasta på att man också behöver göra en form av generell lagstiftning där olika områden ses över. I dag har vi en bra diskrimineringslagstiftning då det gäller arbetsmarknadspolitiken. Man kan inte diskriminera människor på grund av funktionshinder i arbetslivet.

Vi vet att en liknande diskrimineringslagstiftning är på gång i näringslivet. Men det finns flera områden där människor med funktionshinder riskerar att bli diskriminerade. Här säger nu utskottsmajoriteten att det är rimligt att man ser över även dessa områden i den utredning som nu ligger. Det tackar jag särskilt mycket för.

Vidare gäller det funktionshindrades totala ekonomiska situation. Vi vet att människor med funktionshinder har ett stort behov av samhällets stöd på väldigt många olika områden. Det gäller läkarbesök, mediciner, hjälpmedel, hemtjänst och färdtjänst. Var och en kostar kanske inte så väldigt mycket men totalt sett blir kostnaden väldigt hög. Nu kommer

man att tillsätta en utredning som ska belysa hur det kostnadsmässigt kommer att se ut för den som har ett funktionshinder. Man kommer också att titta på ett vittomfattande högkostnadsskydd. Jag tycker att det är alldeles utmärkt att vi äntligen tar ett helhetsgrepp i fråga om hur hela situationen ser ut för den som har ett funktionshinder. Det gäller tillgängligheten men även sanktioner om tillgängligheten inte blir tillfredsställd.

Vi säger ju att hela Sverige ska vara tillgängligt för alla människor, också för människor som har funktionshinder. Jag tycker att det är oerhört viktigt att vi nu jobbar aktivt både när det gäller offentliga miljöer och när det gäller arbetsplatser och kommunikationer.

Jag tror att det är oerhört väsentligt att detta kommer i gång så snabbt som möjligt, men jag tror samtidigt att det behövs en extra påputtning. Det handlar om att se över sanktionsmöjligheten. Om det visar sig att man inte vidtar de åtgärder som regeringen och nu riksdagen säger bör vidtas, då måste vi ha möjlighet att tala om att det inte är okej att inte följa lagen. Då måste man ha möjlighet till sanktioner. Detta får regeringen i uppdrag att se över.

Vad som gläder mig mycket, och som finns med i propositionen, är en utredning om hjälpmedel i studiesituationer. Vi kan se i dag att detta ser väldigt olika ut för vem som får stöd när man utbildar sig. Det är oklart om det är hjälpmedel för den enskilde eller om det är ett pedagogiskt hjälpmedel. Denna oklarhet och otydlighet har framför allt framkommit med de nya hjälpmedel som finns, inte minst datahjälpmedel.

Jag tror att det är nödvändigt att vi fastslår de gränser som gäller: Vad är landstingets ansvar, vad är kommunens ansvar och vad är det pedagogiska ansvaret? Detta kommer det att tillsättas en utredning om. Det ser jag mycket fram mot därför att det är väldigt otydligt i dag.

Slutligen skulle jag vilja säga att jag tycker att det är väldigt bra att vi nu fastslår att SISUS får uppdraget att ta fram ett utbildnings- och metodprogram för bemötande av människor med funktionshinder. I dag är det ett bemötande som Bengt Lindqvists utredning talade om inte var acceptabelt. Många människor blir bemötta på ett sätt som inte är respektfullt. Jag tror att vi bör få fram möjligheter, ta fram metoder, visa på goda exempel på hur vi på ett mycket bra sätt bemöter människor med funktionshinder på samma sätt som vi bemöter andra människor. Det saknas kunskap och förståelse. Detta måste vi rätta till. SISUS har fått uppdraget och kommer att få det nu med riksdagens fastställande. Jag är ordförande i SISUS och tycker att det ska bli mycket spännande och roligt att få delta i det arbetet.

Avslutningsvis vill jag passa på att tacka Hans Karlsson för det fina samarbete som vi har haft i handikappfrågor. Jag hoppas att Hans tar med sig det engagemang som han har i handikappfrågor till EU-arbetet. Jag tror att nästa steg, eller rättare sagt fortsättningen på det arbete som vi har i landet, är att utvidga det till ett samarbete i hela Europa, ett gott arbete i frågor som rör funktionshindrade i hela samhället och i hela Europa.

Anf. 61 JOHNNY GYLLING (kd):

Fru talman! Den här talarstolen är hög- och sänkbar. Genom en enkel knapptryckning kan man ställa in den efter sin egen längd. Det är av omtanke om oss riksdagsledamöter som denna tekniska detalj har installerats. Tänk om även bankerna hade samma omtanke om de funktions-

Prot.
1999/2000:120
31 maj

*Nationell
handlingsplan för
handikappolitiken*

hindrade som i dag inte kan använda bankomaterna. Det gäller t.ex. rullstolsbundna men också synskadade personer.

Jag fick ett brev om det här problemet från en lärare som är bunden till rullstol. Min första tanke var: "Tänkte inte på det." Tyvärr är det en alltför vanlig tanke. Därför frågade jag socialministern om detta i februari 1999 och fick ett vänligt svar att detta var viktigt för bankerna att tänka på, osv. Tyvärr räcker det inte med vänliga ord, utan det behövs ett förtydligande i plan- och bygglagen så att bankomater klassificeras som "stadigvarande produkter infogade i byggnadsverk". Detta har jag då krävt i min motion 1999/2000:Bo526. Tyvärr har motionen avstyrkts redan av bostadsutskottet och inte behandlats i samband med detta betänkande. Jag vill hänvisa till Kristdemokraternas särskilda yttrande 1 i bostadsutskottets yttrande till dagens betänkande.

Fru talman! Är inte detta bara en liten detalj i det stora sammanhanget? Är inte detta en banal fråga som inte riksdagen behöver bry sig om? I så fall skulle jag vilja fråga var och en av oss riksdagsledamöter: Är vi beredda att helt avstå från att använda bankomater i fortsättningen? Om svaret är nej, varför ska då de funktionshindrade utestängas?

Men vi går mot ett kontantlöst samhälle; med kontokort kan man betala överallt, säger någon som invändning. Så sent som i lördags blev jag nekad att få betala min lunch på en helt vanlig restaurang i en helt vanlig mellanstor svensk stad därför att jag inte hade kontanter. Jag fick snällt promenera i väg till en bankomat och hämta pengar. Om jag hade suttit i rullstol hade jag behövt be om hjälp att ta ur pengarna. Är det så det ska vara?

Men det är för dyrt för bankerna att byta ut bankomaterna är en annan invändning. Tänk då på att det inte är andra än bankens kunder som betalar bankomaterna. Annars skulle det inte vara affärsmässigt för dem att ha sådan service. Dessutom kommer fler och fler automater in i samhället: parkeringsautomater, biljettmaskiner, *cash*-laddare etc.

Jag gläder mig i alla fall åt att regeringen har sagt i sin proposition att den ska arbeta vidare med frågan om bankomater, men en lagändring är nödvändig enligt min mening. Jag kan tyvärr inte yrka på något eftersom min motion inte finns med i dag, men jag vädjar till socialministern att inte släppa frågan utan komma tillbaka till riksdagen med ett förslag till lagändring om just tillgängligheten till bankomater.

Nu ska det sägas att flera banker gör förbättringar, både genom att införa talsyntes och genom att placera maskinerna i rätt höjd för alla. Problemet är att det går för långsamt, och jag har också sett nya bankomater installeras i samma höjd som de gamla utan räckhåll för rullstolsbundna. Alltså har en stor investering gjorts utan att tillgängligheten har ökat.

Fru talman! Uttrycket "tänkte inte på det" är fortfarande alltför vanligt i Sverige. Låt oss hjälpas åt att ändra på det. Tack.

Anf. 62 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Först vill jag instämma i det som Kenneth Johansson och Sofia Jonsson tidigare har sagt här i dag. Jag tänker tala om min motion som handlar om tillgänglighet för elöverkänsliga. Det är en grupp som i mycket stor utsträckning står utanför hela diskussionen om funktionshindrade. Jag tycker att det är väldigt konstigt. Det är synd att socialministern inte är kvar i kammaren. Då skulle han ha kunnat bekräfta det

svar som han har lämnat på ett brev som handlar om huruvida den nationella handlingsplanen för handikappolitiken gäller för elöverkänsliga. Svaret var mycket klart: Ja, den gäller.

Socialministern var alltså tydlig på den punkten, även om det inte går att utläsa i propositionen. Ännu mindre vilja kan man se hos utskottet med tanke på de mycket kryptiska formuleringar i betänkandet med vilka man anser min motion om tillgänglighet för elöverkänsliga vara tillgodosedd. Jag hoppas att socialministern lever upp till sitt brevsvaret och inte till den erfarenhet som vi har fått tidigare.

Utan att med ett ord beröra elöverkänslighet skriver utskottet att man ska vara flexibel, man ska utgå från människors behov, tillgängligheten ska vara integrerad och utformad så att den funktionshindrade inte blir beroende av andra. Särlösningar ska undvikas.

Om jag är positiv kan jag tolka svaret så att man avser att elsanera alla byggnader och anpassa hela samhällsmiljön så att de blir tillgängliga för elöverkänsliga. Vad man tänker göra med mobiltelefoner och masterna för mobiltelefoni kan jag bara fundera över.

Nu tror jag inte att man kan göra en så positiv tolkning. I stället tolkar jag det så att man tycker att det inte behöver göras någonting alls – precis som bostadsutskottet som hänvisade till fattade positiva beslut 1994 och 1995. Det var bra beslut som gjorde mig glad. Men det jobb som sedan har gjorts har präglats av motvilja och ointresse från myndigheternas sida, och det har inte lett någonstans.

Rådet för arbetslivsforskning har hanterat sitt uppdrag på det mest ovetenskapliga sätt som, enligt min uppfattning, inte anstår en statlig institution. Ledarna för projektet sitter med i Telias etiska råd. De sitter alltså på dubbla stolar och företräder motstridiga intressen.

Man har också knutit en referensgrupp till sig bestående av representanter för olika organisationer, bl.a. för fackliga organisationer, som inte har specialkunskaper på det här området. De har – hör och häpna – fått rösta om elöverkänslighet som sjukdomsorsak. Har ni någonsin hört att man har röstat om en sjukdomsorsak?

Man sätter sig alltså över FN:s standardregler för funktionshandikapp där individen har tolkningsföreträde. Det finns inget annat handikapp som möts av en orsaksdebatt. Den som är rullstolsbunden, t.ex., får ju rullstol oavsett hur handikappet har uppstått. Om den rullstolsbundne har kört rattfull och orsakat andra människor skada får han en rullstol om han behöver en sådan. Det är ju ingen diskussion om det. Men en elöverkänslig nekas tillgänglighet därför att man inte är överens om orsaken.

Dessutom har Rådet för arbetslivsforskning i förväg gjort ställningstaganden i negativ riktning för de elöverkänsliga som lämnats till regeringen. Detta tillsammans gör att jag inte kan se detta arbete som särskilt seriöst och förenligt med intentionerna i propositionen. Men tyvärr är det verklighet för många människor i dag.

Det är en stor grupp som inte kan gå till läkare och tandläkare, inte besöka sina barns skola, kanske inte kan arbeta. I värsta fall kan man bli tvungen att flytta från sin bostad på grund av närheten till mobiltelefonimaster på grund av att det inte finns något regelsystem om hur dessa frågor ska hanteras.

Dessa människor klarar inte att vistas i närheten av el och elektronik. Det är ju el och elektronik tillsammans som gör att problemen förvärras.

Prot.
1999/2000:120
31 maj

*Nationell
handlingsplan för
handikappolitiken*

Jag hoppas att utskottet vid sitt kommande arbete tar dessa problem på samma allvar som Centerpartiet gör genom Kenneth Johanssons reservation nr 2 till detta betänkande.

Jag hoppas också att regeringen lever upp till socialministerns brevsvär. Sverige är världens ledande IT-nation, och det är bra. Men låt oss också gå före när det gäller att förebygga besvär från den nya tekniken genom att iaktta försiktighetsprincipen, genom att erkänna människors besvär och genom att utveckla tekniken så att besvär i största möjliga utsträckning undviks i förväg. Då kan vi bli vägledande också på det området.

Fru talman! Jag står självfallet till hundra procent bakom reservation nr 2 i betänkandet, men för tids vinnande avstår jag från att begära votering i ärendet.

Anf. 63 HANS KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Det har tidigare sagts många gånger här i dag – och det tål att understrykas – att handlingsplanen gäller alla funktionshindrade, ingen undantagen, och även de grupper som Marianne Andersson tar upp.

Utskottet har försökt att behandla den här motionen väldigt seriöst. Det är trist om Marianne Andersson tycker att vi inte har gjort det. Jag är övertygad om att det som Marianne Andersson tar upp är ett väldigt stort problem som ligger framför oss och som kommer att kräva stora insatser både för att eliminera omedelbara hinder och för att stimulera forskningsinsatser.

Men problemet, Marianne Andersson, är ju att det i dag inte finns någon lösning. Det finns ingen enskild åtgärd som leder till att hindren elimineras. Vi har alltså ett långvarigt och viktigt arbete framför oss.

Anf. 64 MARIANNE ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Jag tror inte heller att det finns en motvilja i utskottet, utan jag tror att det är okunskap som ligger bakom. Och okunskap kan övervinnas genom att man skaffar sig kunskaper.

Vad som är så allvarligt i samhället i dag är denna motvilja att skaffa sig kunskaper – och nu menar jag inte bara utskottet utan jag avser myndigheter över huvud taget – därför att detta är ett så stort och ohanterligt problem som dessutom är förenat med väldigt stora kostnader. Det är detta som gör att man inte vill ta tag i problemet, och det är allvarligt.

Jag hoppas att utskottet jobbar ännu mycket mer med den här frågan. Bostadsutskottet säger i sitt yttrande att det har bedrivits ett stort arbete i den här frågan – jag kommer inte ihåg den exakta formuleringen.

Sanningen är den att det har funnits en så stor motvilja mot att göra någonting utifrån de tillkännagivanden som riksdagen gav till regeringen 1994 och 1995. Det var positivt. Efter det bollades frågan vidare till bostadsverk och annat, och sedan har det egentligen inte hänt någonting.

Anf. 65 HANS KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Det är möjligt att det finns mer kunskap att inhämta än den som vi i utskottet har lyckats att ta till oss. Det undandrar sig min bedömning. Men jag vill understryka att vi har haft en väldigt seriös beredning och behandling av motionerna.

Men, Marianne Andersson, det finns inte några lösningar på dessa problem för ögonblicket. Jag tror att de ligger ett stycke framåt i tiden. Jag delar Marianne Anderssons uppfattning att det krävs att man är pådrivande och ser till att det bedrivs forskning.

Men jag vill definitivt tillbakavisa att det har funnits någon ovilja i utskottet. Att tillstyrka motionen löser inte några problem. Dem löser vi genom att ta fram åtgärder som är effektiva och som tar bort hindren. Men jag håller med om att det finns många attityder och fördomar som behöver förändras på det här området, och det gör man också genom ökad kunskap och genom att ta fram forskningsresultat som visar på risker och på möjligheter.

Anf. 66 MARIANNE ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Det finns en rad åtgärder som man kan vidta och som också vidtas, t.ex. i IT-företag, banker och andra stora organisationer som arbetar mycket med elektronik och data. Där finns det människor som är besjälade av att arbeta med dessa frågor, där finns det resurser och där bedriver man ett förebyggande arbete.

I stora organisationer finns det möjligheter att åstadkomma saker och ting, men de som inte finns i dessa organisationer hamnar utanför. Det blir en sorts A- och B-lag när det gäller ett handikapp.

Det finns alltså oerhört mycket som kan göras redan i dag med de kunskaper som finns. Vad jag vänder mig emot är att man inte riktigt vill ta det här på allvar, och det gäller myndigheter, institutioner och alla i samhället som inte vill inse problemet, för att inte tala om näringslivet som är hårt uppbundet till IT. Det är ju inte så märkligt – vi är ju världens ledande IT-nation – att man inte vill inse att det finns problem då det är förknippat med stora ekonomiska risker. Men det innebär lika stor ekonomisk risk att icke vilja ta tag i dessa problem. I stället borde vi vara föregångare även här. Det finns ju forskningsresultat på området i hela världen, men Sverige är som vanligt ett av de länder som vill motarbeta ny forskning och nya resultat när det gäller nya besvär och sjukdomar. Man vill inte riktigt ta i detta. Jag tycker att det är beklagligt.

Anf. 67 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Allt tack till socialministern för en bra proposition och en ärlig vilja att föra handikappfrågorna framåt i svensk politik. Men låt oss ändå inte glömma handikapporganisationerna, som spelar en så viktig roll för en öppen och frejdig debatt i handikappfrågorna.

Det är bra att regeringen satsar 28 nya miljoner på att stärka handikapporganisationernas möjligheter att arbeta. De är viktiga. De spelar en viktig roll i den allmänna debatten och bidrar till att öka kunskapen i samhället. De samspelar med forskarvärlden. Och de spelar, och det är inte minst viktigt, en viktig social roll. Det handlar om allt från demokratiskt vardagsarbete, stöd i vardagen, till samkväm och olika typer av läger.

Det är bra att man har sett över regelverket för statens bidrag till organisationerna för att stärka deras demokratiska förankring. Men det finns brister. Ett exempel har Riksföreningen för döva, hörselskadade och talskadade barn drabbats av. DHB har en bred rekryteringsbas. Det är en i verklig mening väl förankrad, demokratisk och representativ or-

Prot.
1999/2000:120
31 maj

*Nationell
handlingsplan för
handikappolitiken*

ganisation med verksamhet i hela landet. Ändå uppfyller man inte de formella byråkratiska kraven. Organisationen knyter inte direkt an till länen utan till specialskolorna, som ju är naturliga samtalsparter och knutpunkter för döva och hörselskadade barn och deras föräldrar. Nu oroas man av att Socialstyrelsen kräver att man organiserar om sin verksamhet.

Det är viktigt att man ser till innehållet och inte till formen när man utvecklar och tolkar det statliga regelverket. Därför är jag glad över att socialutskottet med anledning av bl.a. ett par motioner från Örebro län gör ett tillkännagivande om en uppföljning av de nya reglerna. Jag tolkar utskottets uttalande som en mycket klar signal till myndigheterna att det måste vara behovet och den demokratiska förankringen av en förening som ska ligga till grund för provningarna, inte formalia.

De problem som DHB har mött gäller också några andra organisationer som är viktiga för barn och föräldrar, bl.a. Föreningen för cystisk fibros, som Lars U Granberg har väckt en angelägen motion om.

Fru talman! Erkännandet av teckenspråket i Sverige är en viktig framgång för de döva. Det är allra viktigast för alla dem som därigenom fått ett eget språk. Det är t.ex. både självklart och fint att den här debatten har teckentolkats i dag. Det är inte så självklart över hela Europa.

Sverige hör till de få europeiska länder som erkänt teckenspråket. Därför var det principiellt väldigt viktigt när Europaparlamentet i november 1998 uppmanade kommissionen att lägga fram förslag om ett offentligt erkännande av det teckenspråk som de döva använder i respektive medlemsland. Parlamentet tar också upp behovet av teckentolkar i EU och ställer krav på kompatibla texttelekommunikationer och bildtelefoni i hela Europa.

Medlemsstaterna måste engagera sig för gemensamma åtgärder för att stärka de dövas möjligheter till arbete, studier och samhällsgemenskap liksom till den fria rörligheten i Europa. Döva och hörselskadade ungdomar, fru talman, måste få samma möjligheter som andra att möta ungdomar i andra länder, jobba på företag och praktisera i andra länder eller studera vid Europas olika högskoleutbildningar.

Nu sammanfaller det svenska ordförandeskapet 2001 med det europeiska språkåret. Då finns det en unik chans att föra samman inriktningen på språkåret – allas rätt till ett levande språk – med att stärka teckenspråkets ställning i Europa. Här är socialutskottet mycket tydligt. Man slår fast att Sverige i dessa sammanhang och i samband med det svenska ordförandeskapet ska verka för en förstärkning av teckenspråkets ställning. Det är ett bra svar på vår motion. Det ska bli spännande att se hur regeringen tar sig an uppdraget.

Fru talman! Ett rikt språk för döva och hörselskadade kräver böcker. Vi måste ge chans till läsande. Här finns många underlåtelsesynder. Alltför många döva och hörselskadade känner sig främmande för biblioteken. Det beror både på det begränsade utbudet av videogram och på att biblioteken har för lite kompetens för att stödja dövas läsande på svenska och främmande språk.

Tal- och punktskriftsbiblioteket har runt 60 000 titlar, men det finns bara 750 videogram i folkbibliotekens databas. Det finns fortfarande inte ett ansvarsbibliotek för döva, trots att länsbiblioteket i Örebro sedan flera år tillbaka visat att man både vill och kan utvecklas till en kunskapsbas

för läsande för döva och hörselskadade. Men det behövs både ett nationellt uppdrag och pengar. Kulturrådet får nu ökade resurser till insatser för funktionshindrade. Jag väddar till rådet att ta chansen att inrätta ett answersbibliotek och till kulturministern att prioritera insatser för de dövas läsande. Det är viktigt av flera skäl.

Det första är att bibliotekslagen ställer tydliga krav på att biblioteken ska uppmärksamma de funktionshindrade.

Det andra är att ungdomar med funktionshinder måste och ska ha rätt till en bra utbildning. Deras möjligheter att lyckas i skolan bygger i väldigt stor utsträckning på att de får ett rikt språk. Det handlar om såväl förstaspråket – teckenspråket – som svenskan och engelskan.

Vi vet att läsandet ofta är avgörande för ett rikt språk. Det är allvarligt att många döva slutar läsa svenska när de slutat skolan. Men det är egentligen inte så konstigt. Om jag tittar ut över er, mina kära kolleger, så inte är det så att vi läser så mycket engelska romaner och liknande sedan vi slutade skolan. På samma sätt är det för många döva; de läser svenska när de går i skolan, men de hittar många gånger inte vägen att fortsätta att läsa svenska också efter skolan. Därför har biblioteken en avgörande roll både för att de döva ska få tillgång till viktiga värdefulla litterära verk på teckenspråk – deras förstaspråk – och för att de ska få stöd att läsa mer på svenska.

Slutligen, fru talman, några ord om Ekeskolan.

Ulf Nilsson har lite långt till Örebro och Ekeskolan, så jag förstår om han inte har förstått att Ekeskolan finns kvar och att den utvecklas.

Men jag blev lite förvånad över att Sofia Jonsson, som bara har 15 km dit, inte har sett att skolan finns kvar, att den kommer att finnas kvar, att den befinner sig i en mycket spännande utveckling, att det finns ett stort intresse från personalen på skolan att utveckla skolan.

Det som däremot inte finns kvar är den formella skolformen specialskolan. Men Ekeskolan är nu inne i en mycket spännande utveckling för att anpassas till varje enskilt barns behov. Det är en utveckling som det vore tragiskt och dåligt om riksdagen i dag gick in och bromsade, för det är en utveckling som är värdefull för framtiden och som barnen har allt att vinna på.

Anf. 68 SOFIA JONSSON (c) replik:

Fru talman! Det sista var intressant att höra från Inger Lundberg. Hon menar att specialskolan och speciellt Ekeskolan utvecklas och att det är vi på andra sidan, som ville att den fasta skoldelen på Ekeskolan skulle finnas kvar och t.o.m. gå vidare till en gymnasiedel, som bromsar. Det är ju tvärtom, Inger Lundberg.

Inger Lundberg talade om principer i sitt anförande, att principer är det viktigaste. Är principen om valfrihet viktig för Inger Lundberg och Socialdemokraterna? Är principen om valfrihet, möjligheter, demokrati och individuell utveckling en viktig del för alla, inte bara för några få?

Med era resonemang och med era diskussioner innebär det ju att ni bestämmer att vissa elever ska finnas kvar på en plats, medan några andra ska få möjlighet att utvecklas. Med den del av Ekeskolan som finns kvar i dag, innebär det att en elev under en kort tid kan komma att utvecklas, inte under en hel skolgång, om så skulle vara.

Prot.
1999/2000:120
31 maj

*Nationell
handlingsplan för
handikappolitiken*

Är valfrihet, demokrati och individuell utveckling en god princip för Socialdemokraterna?

Anf. 69 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Många av de barn som har kommit till Ekeskolan genom åren har kommit dit för att den allmänna skolan har misslyckats med att ge dem det stöd de behöver. Det som nu sker är att man utvecklar resurscentrumen i avsikt att både stödja barnen på hemmaplan och ge dem de insatser de behöver på Ekeskolan eller Hällsboskolan. Då handlar det, och det vet Sofia Jonsson, både om korta och långa tider. Det handlar om insatser inriktade på barnens behov.

Anf. 70 SOFIA JONSSON (c) replik:

Fru talman! Jag håller ju inte riktigt med Inger Lundberg. Jag vill utveckla det här och ge fler barn möjlighet till en fast skolgång. När Inger Lundberg kommer in på resurser skulle jag också vilja fråga hur socialdemokraterna har tänkt sig att man ska klara av dessa elever, som kräver oerhört mycket av specialpedagogik och olika andra utvecklingsmöjligheter, i en liten kommun? I dag satsar ju inte socialdemokraterna tillräckligt ens på den ordinarie skoldelen, där vi kan se att det krävs oerhört mycket mer resurser för att eleverna ska få godkända kunskaper.

Jag vill också ta upp en annan fråga. Det gäller Centrum för handikappvetenskap. Det är ju så att ett par kolleger till Inger Lundberg från Örebro har skrivit en motion med anledning av propositionen om att vi ska stärka Centrum för handikappvetenskap och stärka forskningen kring detta. Detta centrum är ett samarbete mellan Örebro och Linköping.

Jag skulle vilja fråga Inger Lundberg om hon är beredd under hösten, både under motionstiden och i det arbete vi har i utbildningsutskottet, att arbeta för att stärka Centrum för handikappvetenskap och se till att vi får ökade resurser till det.

Anf. 71 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! I den frågan tog utbildningsutskottet många steg framåt, och det gjorde också socialutskottet, i den tydliga markeringen av värdet av Centrum för handikappvetenskap.

När det gäller frågan om specialskolorna och de barn som behöver mycket stöd blev jag väldigt bekymrad när jag lyssnade på Sofia Jonsson. Sofia Jonsson påstår att enskilda kommuner inte har möjlighet att satsa stora resurser på enskilda barn. Det är allvarligt om Centerpartiet fritar kommunerna från ansvaret att stödja barn som har mycket stora behov.

Det här gäller flera tusen barn i det här landet, integrerade ute i kommunerna. Några av dem har oerhört stora resurser runt sig. Det handlar om miljonbelopp. Det absolut avgörande är att vi står upp för att barn ska få stöd där de behöver det oavsett om det är på Ekeskolan eller i den enskilda kommunen.

Anf. 72 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Det är riktigt, Inger Lundberg har rätt i det, att det är långt från Örebro till Skåne, där jag bor. Men jag har faktiskt suttit i

utbildningsutskottet och i riksdagen och diskuterat för och emot avveckling av Ekeskolan. Jag tycker att det är en väldigt märklig diskussion detta, när socialdemokraterna hela tiden försöker säga att vi har beslutat något *annat*.

Det hade varit betydligt intressantare att diskutera argumenten för er modell, alltså att det vore bättre att ersätta de gamla specialskolorna. Jag tycker inte att den modellen är bättre. Så en enkel fråga är om Inger Lundberg håller med om att vi har beslutat om att avveckla bl.a. Ekeskolan i Örebro. Och då talar jag alltså inte om den rent fysiska byggnaden.

Jag uppfattade inget i Inger Lundbergs anförande om Centrum för handikappvetenskap. Däremot uppfattade jag lite kort i svaret nu. Jag vill ändå upprepa frågan: Är Inger Lundberg intresserad av, och kommer hon att arbeta för, att den vetenskapliga forskningen och utvecklingen där säkras i fortsättningen?

Anf. 73 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Först vill jag säga något om Centrum för handikappvetenskap. Jag hoppas och tror att Ulf Nilsson har respekt för att riksdagen inte nu ska föregripa den forskningspolitiska propositionen i höst. När vi hade diskussioner i utbildningsutskottet fanns det fyra partier som reserverade sig. Två av dem har fallit undan nu till diskussionen i kammaren i dag. Jag tror att Centrum för handikappvetenskap behöver vila på stabila ben än de diskussioner som har förts från borgerlig sida hittills.

Sedan till frågan om Ekeskolan. Nej, Ulf Nilsson, Ekeskolan är inte avvecklad. Skoldelen finns kvar. Det är mycket tydligt markerat i riksdagsbeslutet. Däremot har Folkpartiet, Moderaterna och Centern gått ut och sagt att skolan är avvecklad. Det är skolformen som inte finns kvar.

Det är också sant att huvudinriktningen är integration. Det är viktigt att barn ska ha rätt att få god utbildning på hemmaplan. Men det är lika sant att där man inte av olika skäl kan ge barnen det stöd de behöver på hemmaplan ska Ekeskolan och Hällsboskolan vara resurser för dem.

Jag vill säga till Ulf Nilsson att jag vill vara tydlig på den här punkten, för jag har mött ett antal föräldrar på Ekeskolan som har varit riktigt ledsna. De har sett i tidningen att deras skola är nedlagd. Folk har sagt: Er skola är ju nedlagd, för det har de borgerliga politikerna sagt. Men de som är där vet hur det är. Skolan är inte nedlagd, Ulf Nilsson. Välkommen till Örebro och titta själv.

Anf. 74 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! När det gäller Centrum för handikappvetenskap tycker jag att det är lite tråkigt att alltid få samma svar när man frågar om en viljeinriktning: Vi ska inte föregripa utredningar och kommittéer. Jag tycker att det i den här frågan ändå vore värt att ha en viljeinriktning. Tycker Inger Lundberg att det behövs ett centrum för handikappvetenskap? Finns det ett intresse av att stödja det som nu finns? När det gäller Ekeskolan fortsätter Inger Lundberg i stället för att diskutera sakfrågan att prata om huruvida den är nedlagd är eller inte. Då känner jag mig nästan tvungen att ställa en ny fråga på detta enkla tema, och då frågar jag Inger Lundberg: Kommer det att finnas några elever som, som hittills, kommer att bo på internat och gå på skolan under hela sin skoltid? Det är ju det som är Ekeskolan i dag.

Prot.
1999/2000:120
31 maj

*Nationell
handlingsplan för
handikapppolitiken*

Naturligtvis kommer det inte det, och då kan jag inte heller förstå svaret att Ekeskolan inte läggs ned och ersätts av något annat. I det som det ersätts med finns det inga garantier för att dessa svårt flerhandikappade barn, som det kanske finns en eller två av i en kommun, kommer att kunna mötas av samma specialkompetens och omtanke som de har gjort på den här skolan.

Anf. 75 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Beträffande Centrum för handikappvetenskap vidhåller jag det jag sade tidigare. Centrum för handikappvetenskap har tagit ett rejält kliv framåt genom den mycket tydliga markering om värdet av verksamheten som görs i både utbildningsutskottets och socialutskottets betänkanden. Däremot tror jag i alla fall att Ulf Nilsson är tillräckligt erfaren och begåvad för att förstå att det är klokt att vi gör en sammanvägning av samtliga forskningsönskemål i ett sammanhang.

Sedan är det självfallet så att jag personligen är djupt engagerad både som Örebroare och som ledamot i Alséns forskningsstiftelse, som är en viktig del i Centrum för handikappvetenskap.

Så vill jag återgå till frågan om Ekeskolan. Jag tror inte att vare sig Ulf Nilsson eller jag kan svara på om något barn utöver de barn som i dag är på Ekeskolan kommer att gå hela sin skolgång på Ekeskolan. Det står i betänkandet att det handlar om kortare eller längre perioder, och det handlar om enskilda barns behov. Huvudinriktningen är det som handikapporganisationerna alltid talar om och alltid har slagits för, nämligen rätten för varje barn att ha sin skolgång på hemmaplan och inte behöva bryta upp.

Men det kan finnas barn också i framtiden som behöver ha hela sin skolgång förlagd till Ekeskolan. Det måste avgöras av behovet och av möjligheterna att stödja verksamheten på hemmaplan. Men det är inte så att det är ett självändamål, som det förefaller vara för Ulf Nilsson, att barn med funktionshinder ska gå hela sin skolgång på t.ex. Ekeskolan eller Hällsboskolan.

I detta anförande instämde Lars U Granberg (s).

Anf. 76 STEN TOLGFORS (m):

Fru talman! Att kunna välja skola är viktigt för alla landets barn. Det är fråga om barns rätt att söka sig till en miljö där man trivs och mår bra samt till skolor som har en pedagogisk inriktning som gör att man kan lära sig saker och utvecklas. Likriktning av skolutbudet kränker alla de barn som på grund av detta aldrig får sin chans i livet. Att vara i rätt miljö är en förutsättning för barns möjligheter att komma till sin rätt, att växa och bli allt det som man kan bli.

Möjligheten att välja skola är dock alldeles särskilt viktig för barn och ungdomar med funktionshinder. De är helt beroende av att skolan de går i har tillräckligt kunnande, att miljön är trygg och undervisningen långsiktig.

Tråkigt nog är valmöjligheten för barn med funktionshinder i dag mycket begränsad. För de barnen måste möjligheten att välja skola omfattas inte bara den egna kommunens skolor, utan också friskolor och specialskolor, en rik mångfald.

I dag hindras många barn med funktionshinder från att välja skola av bristande information, alltför få alternativ och rena kommunala avslagsbeslut. Det är särskilt allvarligt, eftersom barn med funktionshinder borde ha en alldeles särskild rätt att vistas i en miljö där de kan växa, få del av bästa tänkbara pedagogik och undervisning, få tillgång till bästa tänkbara hjälpmedel, få vänner, känna sig trygga och må bra.

För många barn kan säkert skolan i hemkommunen vara en sådan god miljö, men för långt ifrån alla barn är det på det sättet. Det är bara en politisk idealbild. Barn med funktionshinder ska ha rätt att söka sig till alternativ i form av statliga specialskolor, regionala specialskolor och friskolor med särskild inriktning på funktionshindrade barns behov.

Det är inte möjligt att anta att landets alla kommuner, oavsett storlek och resurser, kan ligga i framkant vad gäller undervisning av barn med alla de olika typer och grader av funktionshinder som finns. Tvärtom berättar föräldrar till barn med förhållandevis mindre funktionshinder att skolan inte fungerar bra ens för deras barn. Då kan man bara föreställa sig hur illa det ibland kan vara för barn med mycket speciella behov.

Det finns inte för många alternativ för barn med funktionshinder, det finns alldeles för få. Knappast för någon grupp i landet är valfriheten så begränsad. En orsak till det är att dagens finansieringssystem inte är ägnat att lägga grunden för fler alternativ. Men alternativ kan skapas genom att stärka barns och föräldrars rätt att själva välja den skolmiljö som fungerar bäst för barnen. Då får de berörda i stället för Inger Lundberg och Hans Karlsson göra fria val efter sina behov och därmed avgöra hur många specialskolor och statliga skolor det ska finnas.

Men socialdemokraterna nekar landets mest behövande barn rätten till bästa tänkbara skolmiljö. I strid med barns och föräldrars vilja avvecklar man specialskolan Ekeskolan, precis som har sagts innan, och man avslår i dag förslag om att ge barn och familjer rätten att själva välja skola. Sverige har inte en rättfärdig handikappolitik så länge man mot barns och föräldrars vilja styr deras utbildning och avvecklar specialskolorna.

Om alla skolor är stöpta i samma form kommer bara de barn som uppskattar just den formen att komma till sin rätt. Ju smalare skolutbudet är, desto färre barn kommer att trivas och utvecklas. Ju bredare skolornas samlade inriktning är, desto fler barn kommer att finna sig till rätta, må bra och lära sig saker.

Många funktionshindrade barns behov är dyra. I tider av ansträngda kommunala budgetar är det många föräldrar som berättar hur de upplever att barnen av detta skäl börjar betraktas som problem av hemkommunerna. Så får det inte vara.

Det verkar vara alldeles för vanligt att det primära för kommuner är att behålla funktionshindrade barn i de egna skolorna, i stället för att låta dem söka bästa tänkbara alternativa skola. Men då utgår kommunerna från fel sak. Det går inte att tvinga in runda barn i fyrkantiga system.

Jag vill avsluta med att yrka bifall till reservation 32, som tar upp funktionshindrade barns rätt att själva välja sin skola.

Anf. 77 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Det kommer i höst att vara fler barn på Ekeskolan än tidigare. Därför vill jag fråga Sten Tolgfors: Vill Sten Tolgfors tydligt och

Prot.
1999/2000:120
31 maj

*Nationell
handlingsplan för
handikappolitiken*

klart här i kammaren medge att det finns skolverksamhet, kommer att finnas skolverksamhet, ska finnas skolverksamhet på Ekeskolan och att det ska finnas verksamhet utifrån barnens behov, så att vi får bort alla de myter som på olika sätt har drivits runt om Ekeskolan?

Den andra frågan jag skulle vilja ställa till Sten Tolgfors är: På vilket sätt blir det bättre för barn som har behov av särskilt stöd av att Moderata samlingspartiet föreslår nedskärningar i statens bidrag till kommunsektorn?

Den tredje frågan till Sten Tolgfors är: På vilket sätt kan man tillgodose de behov barn med funktionshinder har med den skolpeng moderaterna föreslår? Detta kommer att tvinga fram en klassning, en bedömning av barn som strider så i grunden mot det synsätt vi har, att barn ska få utvecklas utifrån sina behov, i kontakt och gemenskap med andra barn.

Anf. 78 STEN TOLGFORS (m) replik:

Fru talman! Orsaken till att det finns fler barn på Ekeskolan nu än tidigare är att den nu är känd efter den debatt som vi har fört om den de senaste åren. Om Inger Lundberg hade varit uppmärksam på mitt anförande hade hon märkt att jag sade just att bristande information och kommunala avslagsbeslut har hindrat och hindrar barn med funktionshinder att välja skola. Det är precis det som föräldraföreningen har berättat om; många har inte ens vetat om existensen, därför att specialskolorna förtigs av socialdemokraterna och ses som något fult.

Ofrivillig segregation är en kränkning av människor. Men frivillig segregation, där funktionshindrade barn och deras familjer frivilligt väljer en skolmiljö som de bedömer vara bästa tänkbara, t.ex. på en specialskola, är något bra.

Nej, det kommer inte att finnas kvar en fast skoldel vid Ekeskolan. Den möjlighet som barnen har i dag, att gå läsårsvis med klasskamrater, som alla vi i den här kammaren har fått göra, med möjlighet att planera sin utbildning, försvinner. Man kommer att vara inskriven vid sin kommunala skola och bussas fram och åter till Ekeskolan för speciella behov, när man av andra bedöms ha detta behov. Det är en oerhörd skillnad jämfört med i dag.

Det är verkligen på det sätt som Sofia Jonsson, jag och andra har beskrivit, att den fasta skoldelen, specialskolan Ekeskolan, avvecklas. Det står för övrigt i direktiven till den utredning som Hans Karlsson också leder. Jag kan citera för er vad som gäller, om ni inte har läst de direktiven.

Vi vill garantera, och då stryker jag under ordet garantera, tillräckliga resurser för alla landets barn med funktionshinder, just genom att resurserna ska följa varje barn till den skola det barnet och den familjen väljer. Vi gör inte som Inger Lundberg och socialdemokraterna, kastar in pengar i stora kommunala system, där vi vet att kommunerna prioriterar bort just de barn som behöver resurserna bäst. Vi prioriterar inte system och byråkratier, utan barn. Det är barnen och inte systemen som har behoven, Inger Lundberg.

Anf. 79 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Sten Tolgfors vet att ett system med skolpeng kommer att tvinga fram byråkrati, kommer att tvinga fram klassning, kommer att tvinga fram förhandlingar om barn med funktionshinder.

Det Sten Tolgfors också vet är att moderaternas förslag om sänkta statsbidrag till kommunerna kommer att gå ut över barn med behov av särskilt stöd. Det är den typen av resurser som är nödvändiga om de barnen ska få den chansen, därför väljer Sten Tolgfors att inte svara på den frågan.

Det Sten Tolgfors borde se när det gäller den tredje frågan, om Ekeskolan, är att det nu pågår en mycket spännande utveckling på skolan, inriktad på både att stödja de barn som mer långvarigt behöver finnas i skoldelen och att stärka barnens situation utanför skolan. Hade man följt Sten Tolgfors hade man inte varit inne i denna dynamiska, spännande utveckling, som också ökat möjligheterna till information och att använda sig av skolans och resurscentrumets möjligheter.

Anf. 80 STEN TOLGFORS (m) replik:

Fru talman! Hade man följt min uppfattning hade Ekeskolan i dag inte bara varit kvar som specialskola och som en garanterad möjlighet för framtiden, utan den hade också tillförts en gymnasiedel. Detta är en av de få grupper barn i landet som saknar möjlighet till gymnasieutbildning. Det skulle vi ha åtgärdat.

Dessutom är det så, Inger Lundberg, att vi inte vill göra barnens behov villkorade av kommunernas resurser, utan det vi föreslår är i praktiken en rättighetslagstiftning, där resurserna till varje barns skolgång följer barnet och det alternativ som barn och föräldrar väljer. Vi mår om barn, individer, inte om system.

Inger Lundberg pratar om organisationer och om kommuner, men var finns barnen i detta resonemang? De lyser med sin frånvaro. Inger Lundberg sade tidigare att en ledamot i kammaren hade haft för långt till Örebro och inte besökt skolan. Då kan man fråga sig vad skolministern hade. Hon vågade aldrig besöka Ekeskolan, titta barn och föräldrar i ögonen och säga: Jag vill avveckla er utbildning. Man undrar vem som har längst till Örebro.

Vad är det som gör att Inger Lundberg är så rädd för att låta barn och föräldrar själva få avgöra vilken skola de vill ha? Vad är det som får Inger Lundberg att tro att hon kan sitta i riksdagen och radiostyra barns och föräldrars skolval? Vad är det som får Inger Lundberg att våga säga i kammaren att man kan garantera en likvärdig utbildning för alla barn i landets nära 290 kommuner, när man vet hur olika resurser de har, när man vet att speciallärarbristen är högst betydande i tämligen många av de kommunerna och när vi vet att ju mer speciella behov barnen har, desto större brist är det på speciallärare med rätt utbildning?

Vad är det som ger Inger Lundberg rätten att i strid med vad brukarna säger lägga ned en väl fungerande verksamhet? Vad är det som får Inger Lundberg att tro att man måste avveckla specialskolan, den fasta skolan som fungerar så bra, för att stärka resurscentrumet? Varför inte göra både och, som Moderaterna och de övriga borgerliga partierna vill göra?

Prot.

1999/2000:120

31 maj

*Nationell
handlingsplan för
handikappolitiken*

Anf. 81 HANS KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Jag förstår att många ledamöter står och stampar och vill votera, men jag måste ändå göra några kommentarer.

Jag noterar för det första att Sten Tolgfors inte vet någonting om vad som sker i den här världen just nu. Både brukarorganisationer och föräldraföreningar är jätteengagerade i det utvecklingsarbete där jag själv är inblandad och tycker att det ser väldigt ljust ut för framtiden. Det tycker jag finns skäl att understryka.

För det andra kan jag notera att Moderaterna i dag i handikappdebatten har haft tillfälle att visa sitt rätta ansikte. Det har framgått att Moderaterna väljer att ställa sig på fastighetsägarnas sida framför de funktionshindrades, på trafikföretagens sida framför de funktionshindrades och på arbetsgivarnas sida framför de funktionshindrades.

Det är så moderat politik ser ut i verkligheten när man har lämnat talarstolen och de vackra middagstalens retorik.

Anf. 82 STEN TOLGFORS (m) replik:

Fru talman! Det var inte mycket att ta replik på, höll jag på att säga.

Både Hans Karlsson och Inger Lundberg drev under en längre period kravet att Ekeskolan, den fasta specialskolan, icke skulle avvecklas. Sedan svängde de. Men innan de svängde hade de hunnit säga att det vore en fara att kommunalisera ansvaret för barn med mycket särskilda behov därför att kommunerna saknade resurser. Jag har kvar artiklarna och citaten. Vad som fick de båda att svänga får de själva reda ut i annat sammanhang.

Det är precis det de nu angriper oss för som de själva när de lyssnade på sitt samvete fullt ut företrädde. Hans Karlsson kan väl i sin nästa replik svara mig på frågan: Varför nekar socialdemokraterna brukarna, barn och föräldrar, rätten att själva välja vilken skola som är bäst för barnen? Varför tror Hans Karlsson och Inger Lundberg att de kan radiostyra andra människors skolval och veta bättre än de berörda själva?

Slutligen till något som Inger Lundberg och andra har tagit upp tidigare. Alla barn har rätt till en bra utbildning.

Anf. 83 TREDJE VICE TALMANNEN:

Repliken gäller Hans Karlsson.

Anf. 84 STEN TOLGFORS (m) replik:

Fru talman! Det har Hans Karlsson också sagt i andra sammanhang. Det är verkligen så. Men om det nu finns en bra utbildningsform, varför ska den då avvecklas?

Jag välkomnar att socialdemokraterna den här gången har väckt nio motioner om handikappfrågor med anledning av propositionen. Men jag kan inte undandra mig bilden att de gör det lite grann för att väga upp den bild de själva skapat om att man är ganska hänsynslös när det gäller att lyssna till barns och föräldrars egna önskemål och egna behov i andra sammanhang.

Anf. 85 HANS KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Jag noterar, och jag räknar med att kammaren också noterar det, att Sten Tolgfors inte tycker att det är någonting att diskutera att Moderaterna ställer sig på arbetsgivarnas sida, på fastighetsägarnas sida och på trafikföretagens sida mot de funktionshindrades intressen. Det tycker inte Sten Tolgfors är någonting att diskutera. Det är viktigt att få noterat till protokollet från den här debatten.

Sedan kommer jag tillbaka till det faktum att Sten Tolgfors inte vet någonting om vad som nu sker på Ekeskolan och inom området med specialpedagogik. Sten Tolgfors har inte någon aning om detta, inte om det utvecklingsarbete som pågår och inte om det faktum att under över-skådlig framtid, enligt vad vi nu kan bedöma, kommer elever att gå på Hällsboskolan och Ekeskolan. Det gäller inte bara klassårsvis utan också ganska många år och så länge man behöver utifrån den enskildes behov.

Här kommer föräldrarna och ungdomarna att ha ett väldigt stort inflytande över på vilken plats man vill ha sin utbildning och i vilken utsträckning man behöver använda resurscentrumverksamheten hemma eller på Hällsboskolan och Ekeskolan. Men det passar inte in i Sten Tolgfors retorik att det är en positiv utveckling till nytta för funktionshindrade barn och ungdomar. Det är därför som Sten Tolgfors är så upprörd över att händelseförloppet nu går ur hans och moderaternas händer.

Anf. 86 STEN TOLGFORS (m) replik:

Fru talman! Jag överlåter åt andra, särskilt barn på Ekeskolan och deras föräldrar, att själva avgöra vem som har koll och vem som inte har koll på frågorna. Jag kan bara konstatera att jag förmodligen är den politiker som de senaste åren har gjort flest besök på Ekeskolan.

Så till sakfrågan, för jag tycker egentligen inte, Hans Karlsson, att det där har ett dugg med sakfrågan att göra. Vad som nu händer är att barn och föräldrar tvingas inse att den politiska diskussionen, för nu, har förlo-rat i riksdagens kammare och därför försöker göra det bästa möjliga av situationen.

Men jag tror inte att det kan ha undgått någon – minst av allt Hans Karlsson, som har sett debatten på hemmaplan – att föräldraföreningen på Ekeskolan slogs med näbbar och klor under ett antal år mot Hans Karlsson för att få behålla saker som de var, men Hans Karlsson visste bättre. Jag tror inte det har undgått någon som har tagit del av medierna heller.

Det vi vet är att snart har Ekeskolan som specialskola sin sista intagning. Sedan kan inte Hans Karlsson berömma sig själv längre för att antalet elever ökar. Även om det nu är så att fler har fått reda på skolan, och fått beskrivet vilka underverk i vardagen denna skola faktiskt kan göra, får de inte längre möjligheten att välja att gå där. De kan se den, men de får inte ta del av möjligheterna.

Anf. 87 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Vi har i dag diskuterat planen för handikappolitiken. Det är en plan som ska ge svar på de frågor som rör de handikappades behov och hur de möts och vilka möjligheter samhället skapar för att tillfredsställa de specifika behoven som uppstår på grund av deras livssituation.

Prot.

1999/2000:120

31 maj

*Nationell
handlingsplan för
handikappolitiken*

Den första frågan som måste besvaras innan man skriver en sådan plan är: Vilka specifika livsvillkor gäller för människor med handikapp? Har regeringen kunnat redovisa på ett tillfredsställande sätt vilka villkor som gäller för dessa människor? Det är min första fråga.

Fru talman! Jag menar att svaret är nej. Mig veterligen finns det inget kunskapsfält i vårt land som är så underutvecklat som just handikappvetenskap. Vi har inte beaktat det stora behov av kunskapsproduktion som behövs för att besvara frågan om de handikappades livsbetingelser.

Vi har en teknisk utveckling som har varit enorm. Vår utbildningsminister fortsätter att satsa miljoner på den tekniskt inriktade forskningen, som anses lönsam i något slags penningflöde, samtidigt som forskningen om handikappade inte tas på allvar.

Det låter fördömande. Men så länge inte staten ger medel – och det vill jag säga som en reaktion till Inger Lundberg – till utveckling av handikappvetenskap, som nu har funnits under många år, kommer jag att kritisera regeringen och utbildningsministern.

Centrum för handikappvetenskap vid Linköpings och Örebro universitet har en kvalitet som ligger på europeisk nivå. De vill forska inom de områden där det behövs och som med tydlighet finns angivna i många olika sammanhang. Men i den framlagda planen har man likväl inte ens berättat det de har kommit fram till eller om deras verksamhet.

Det är bra att socialdemokraterna har beklagat detta i utskottet. Men det vore ännu bättre att stå upp för och tala om att man garanterar forskningen och vill satsa på den i en kommande forskningsproposition. Man kunde tala om i samband med handikapplanen att vi behöver så oerhört mycket mer forskning om villkoren för människor med olika typer av handikapp, t.ex. utvecklingsstörning och psykiska störningar.

Jag skulle vilja hävda att de är de mest utsatta grupperna i vårt samhälle i dag, åtminstone på utbildningssidan. Man har inte tänkt sig att dessa människor har en förmåga och en inneboende kraft att utveckla sin kompetens. Alla människor kan utifrån sin nivå utveckla sin kompetens, så också de med olika typer av handikapp. Detta har man inte beaktat.

Det finns många exempel på hur människor har flyttat utomlands. Jag träffade Elin i Kalifornien. Hon insåg: Ska jag ha en universitetsutbildning där man tar hänsyn till mitt multihandikapp måste jag åka till något annat land.

Det finns andra exempel som jag skulle kunna ta upp, men tiden är för knapp. Vi kristdemokrater kommer att följa några frågor där orättvisorna är som störst. De gäller studiefinansiering, våld och övergrepp mot kvinnor, föräldrars val av skola osv.

Jag vill sluta med ett exempel från en kommun i Östergötland. Vi har berört hanteringen av de fasta skoldelarna på specialskolorna. För ett par veckor sedan ringde mig en mamma. Hon har veckopendlat från en kommun till Örebro i tre år. Hennes dotter har fått undervisning i teckenspråk. Nu fick hon inte gå längre, men hon fick teckenspråksundervisning en gång i månaden.

Det är människorna det handlar om, och det är handikapplanen som ska förverkligas gentemot de människor som har den här typen av störningar. Det får aldrig vi i den här kammaren glömma bort!

Anf. 88 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Det är bra att Yvonne Andersson talar med oss socialdemokrater om Centrum för handikappvetenskap. Men det vore naturligtvis också – om man tittar på betänkandet – bra om hon följde upp det med sitt eget parti.

Fru talman! Innan vi går hem vill jag bara säga en sak för att ge en bild av Sverige.

Jag var utomlands med utskottet för några år sedan och träffade en väldigt framgångsrik ung svenska. Hon hade tillsammans med sin man och sina barn flyttat utomlands. De hade placerat barnen i de absolut bästa skolor som man kunde få. Men nu skulle de flytta hem igen. Varför? Jo, ett av barnen hade ett litet handikapp. Det var inget stort, allvarligt handikapp – men tillräckligt stort för att barnet skulle vara lite stökigt och lite annorlunda. Därför var det barnet inte längre välkommet på den skola som man hade valt. Man skulle välja en annan skola. Man blev bortvald av ledning och andra föräldrar.

Så är det inte i Sverige, och så ska det inte vara i Sverige. Därför skulle mamman resa tillbaka hem. Hon sade: Jag som har haft det så bra under hela min ungdom och uppväxt i mitt unga liv – jag har inte förstått det stora i Sverige förrän nu. Nu förstår jag att min lilla grabb är välkommen i vanliga skolor i Sverige. Jag åker hem igen, och jag är väldigt stolt över svensk välfärd.

Finare, fru talman, kan inte en svensk, och en svensk i förskingringen, uttrycka det som är stort i Sverige och i svensk handikappolitik. Alla ska ha rätt att vara där andra är – i skolan, på arbetsmarknaden och i det demokratiska samtalet.

Anf. 89 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Jag skulle vilja fråga Inger Lundberg om sanningshalten i det påstående som hon just nu presterat. Kan hon nämna ett enda exempel där mitt parti inte har ställt sig bakom kunskapsproduktion och forskning via Centrum för handikappvetenskap när det gäller den här typen av frågor, vilket hon nyss påstod att det vore önskvärt att partiet hade gjort?

En andra fråga rör integreringen av de barn som har gått på de fasta skoldelarna och utvecklat sin sociala samhörighet via teckenspråk. Har de det så väldigt bra i den enskilda klassen, när de sitter ensamma och all kommunikation ska ske via utbildningstolk? Har Inger Lundberg varit i någon vanlig klass och sett hur de här barnen mår?

Anf. 90 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Först tar jag frågan om de döva och hörselskadade barnen. Riksdagen och Utbildningsdepartementet har varit väldigt tydliga där – man har specialskolor just beroende på att de barnen har ett annat språk, nämligen teckenspråket. Där finns problemen med integrationen eftersom man inte har ett gemensamt språk. Det finns barn vilkas föräldrar ändå väljer integrering för att man av olika skäl inte vill flytta till Örebro och andra orter där möjligheterna till integration finns.

Men problemet kvarstår. Det finns ett allvarligt bekymmer för de här barnen, och det är därför viktigt att man har specialskolorna kvar för dem. Detta är vi också eniga om.

Prot.

1999/2000:120

31 maj

*Nationell
handlingsplan för
handikappolitiken*

När det gäller detta med uppföljning av frågan om Centrum för handikappvetenskap så vet inte jag hur kd kommer att agera på lång sikt. Det får vi se när vi diskuterar forskningspropositionen i höst. Men jag saknade en reservation i socialutskottets betänkande.

Anf. 91 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Det är inte den information som jag har. Vi har det hela tydligt skrivet i vårt motionssvar omkring Centrum för handikappvetenskap.

Jag tror att det är viktigt att även Inger Lundberg håller sig till den verklighetsbild som många kan dela. Om vi riktar blicken från att bara se integration i något slags gruppssammanhang, där det är önskvärt med integration, till den egentliga upplevelsen hos det enskilda barnet så skulle vi komma längre i samtal om vad som är bäst för barnet.

Det är barnen som det handlar om. Det är det som vi måste utgå från i de här sammanhangen. Jag skulle önska att även socialdemokraterna ville göra det.

Anf. 92 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Det händer ibland att Yvonne Andersson och jag inte är överens. Men ibland kan vi vara det också.

Är det någonting som jag tror att vi kan ha djup enighet om så är det just att sätta barnen i fokus, och deras möjligheter att ha kul tillsammans med andra kompisar, att få en bra utbildning och känna trygghet.

Ytterst är det detta som frågorna om alla de satsningar som görs på utbildningsområdet för barn och ungdom med särskilt stöd handlar om.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

SoU14 Nationell handlingsplan för handikappolitiken

Mom. 2 (mål och inriktning för handikappolitiken)

1. utskottet

2. res. 1 (c)

Votering:

263 för utskottet

16 för res. 1

70 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 63 m, 25 v, 36 kd, 12 fp, 11 mp

För res. 1: 16 c

Frånvarande: 15 s, 19 m, 18 v, 6 kd, 2 c, 5 fp, 5 mp

Mom. 4 (stöd till familjer med rörelsehindrade barn)

1. utskottet

2. res. 3 (kd)

Votering:

241 för utskottet

36 för res. 3

72 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 63 m, 25 v, 15 c, 12 fp, 11 mp

För res. 3: 36 kd

Frånvarande: 16 s, 19 m, 18 v, 6 kd, 3 c, 5 fp, 5 mp

Mom. 7 (individuellt anpassat stöd)

1. utskottet

2. res. 5 (m)

Votering:

198 för utskottet

65 för res. 5

16 avstod

70 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 25 v, 35 kd, 11 fp, 11 mp

För res. 5: 64 m, 1 kd

Avstod: 15 c, 1 fp

Frånvarande: 15 s, 18 m, 18 v, 6 kd, 3 c, 5 fp, 5 mp

Karl-Göran Biörsmark (fp) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Mom. 8 (förtidspension av unga)

1. utskottet

2. res. 7 (m, kd, c, fp)

Votering:

154 för utskottet

124 för res. 7

71 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 24 v, 1 kd, 2 fp, 11 mp

För res. 7: 64 m, 35 kd, 15 c, 10 fp

Frånvarande: 15 s, 18 m, 19 v, 6 kd, 3 c, 5 fp, 5 mp

Amanda Agestav (kd) och Karl-Göran Biörsmark (fp) anmälde att de avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Prot.

1999/2000:120

31 maj

Prot.
1999/2000:120
31 maj

Mom. 13 (ansvars- och finansieringsprincipen)

1. utskottet

2. res. 13 (fp)

Votering:

230 för utskottet

12 för res. 13

37 avstod

70 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 64 m, 25 v, 14 c, 11 mp

För res. 13: 12 fp

Avstod: 36 kd, 1 c

Frånvarande: 15 s, 18 m, 18 v, 6 kd, 3 c, 5 fp, 5 mp

Mom. 30 (utbildning)

1. utskottet

2. res. 32 (m, c, fp)

3. res. 33 (kd)

Förberedande votering:

90 för res. 32

36 för res. 33

153 avstod

70 frånvarande

Kammaren biträdde res. 32.

Huvudvotering:

151 för utskottet

90 för res. 32

37 avstod

71 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 25 v, 11 mp

För res. 32: 64 m, 15 c, 11 fp

Avstod: 36 kd, 1 fp

Frånvarande: 16 s, 18 m, 18 v, 6 kd, 3 c, 5 fp, 5 mp

Mom. 34 (vårdgaranti)

1. utskottet

2. res. 38 (m, kd, c, fp)

Votering:

152 för utskottet

127 för res. 38

70 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 25 v, 11 mp

För res. 38: 64 m, 36 kd, 15 c, 12 fp

Frånvarande: 15 s, 18 m, 18 v, 6 kd, 3 c, 5 fp, 5 mp

Mom. 45 (hjälpmedelsgaranti)

1. utskottet

2. res. 49 (m, kd, c, fp)

Votering:

152 för utskottet

127 för res. 49

70 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 25 v, 11 mp

För res. 49: 64 m, 36 kd, 15 c, 12 fp

Frånvarande: 15 s, 18 m, 18 v, 6 kd, 3 c, 5 fp, 5 mp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot.

1999/2000:120

31 maj

5 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämndssammanträde

Tredje vice talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträde fredagen den 12 maj inkommit.

6 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förlängd motionstid

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

1999/2000:118 till socialförsäkringsutskottet

1999/2000:123 till utbildningsutskottet

1999/2000:127 till socialförsäkringsutskottet

1999/2000:128 till finansutskottet

1999/2000:129 till utbildningsutskottet

1999/2000:131 till finansutskottet

1999/2000:133 till trafikutskottet

1999/2000:134 till näringsutskottet

1999/2000:138 till socialförsäkringsutskottet

1999/2000:141 och 144 till arbetsmarknadsutskottet

1999/2000:145 till finansutskottet

Skrivelser

1999/2000:132 till finansutskottet

1999/2000:148 till näringsutskottet

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående ärenden skulle förlängas till torsdagen den 29 juni.

Prot.
1999/2000:120
31 maj

7 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Propositioner

1999/2000:140 Konkurrenspolitik för förnyelse och mångfald

1999/2000:143 Ändringar i jämställdhetslagen m.m.

Skrivelse

1999/2000:114 En miljöorienterad produktpolitik

Förslag

1999/2000:RR11 Riksdagens revisorers förslag angående Revisorsnämnden

Redogörelse

1999/2000:RFK1 Riksdagsförvaltningens årsredovisning för verksamhetsåret 1999

8 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 26 maj

1999/2000:1034 av *Gunilla Wahlén* (v) till jordbruksminister Margareta Winberg

Genmodifierad raps

1999/2000:1035 av *Lars Björkman* (m) till jordbruksminister Margareta Winberg

Djurtillsynen

1999/2000:1036 av *Caroline Hagström* (kd) till jordbruksminister Margareta Winberg

Konkurrensproblem mellan statliga och privatpraktiserande veterinärer

1999/2000:1037 av *Margareta Viklund* (kd) till justitieminister Laila Freivalds

Unga flickors situation i rättssammanhang

1999/2000:1038 av *Ewa Thalén Finné* (m) till statsrådet Lars-Erik Lövdén

Brist på detaljplanerad mark

1999/2000:1039 av *Roy Hansson* (m) till försvarsminister Björn von Sydow

Försöksverksamhet för samordning mellan militär och civil verksamhet

1999/2000:1040 av *Kent Olsson* (m) till finansminister Bosse Ringholm

Införande av yrkesfiskaravdrag

1999/2000:1041 av *Maud Ekendahl* (m) till socialminister Lars Engqvist

Nya partydroger

1999/2000:1042 av *Tasso Stafilidis* (v) till statsrådet Maj-Inger Klingvall

Asylsökande homosexuella iranier

1999/2000:1043 av *Yvonne Andersson* (kd) till utbildningsminister Thomas Östros
Naprathögskolan

Prot.
1999/2000:120
31 maj

den 31 maj

1999/2000:1056 av *Håkan Juholt* (s) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Hemutrustningslån till nya svenskar
1999/2000:1057 av *Ann-Marie Fagerström* (s) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Hemutrustningslån till nya svenskar
1999/2000:1058 av *Barbro Hietala Nordlund* (s) till socialminister Lars Engqvist
Konkurrensutsättning av LSS-verksamhet
1999/2000:1059 av *Birgitta Sellén* (c) till socialminister Lars Engqvist
Livsfarliga partydroger
1999/2000:1060 av *Birgitta Sellén* (c) till socialminister Lars Engqvist
Narkotikaklassning av olika preparat
1999/2000:1061 av *Karin Falkmer* (m) till statsrådet Mona Sahlin
NUTEK och projekt för entreprenörskap
1999/2000:1062 av *Ulla-Britt Hagström* (kd) till statsrådet Mona Sahlin
Karläggnings av Estoniaolyckan
1999/2000:1063 av *Göran Norlander* (s) till statsminister Göran Persson
Kompensation för långa resor
1999/2000:1064 av *Carl Fredrik Graf* (m) till statsminister Göran Persson
Bensinskatten
1999/2000:1065 av *Anders Karlsson* (s) till finansminister Bosse Ringholm
Utländska företagare som billig arbetskraft
1999/2000:1066 av *Rolf Gunnarsson* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Bensinskatten

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 6 juni.

9 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 31 maj

1999/2000:950 av *Monica Green* (s) till jordbruksminister Margareta Winberg
Innehållsförteckning på livsmedel
1999/2000:963 av *Gun Hellsvik* (m) till utbildningsminister Thomas Östros
Polisutbildningen i Umeå

1999/2000:964 av *Cinnika Beiming* (s) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
Human bedömning vid beslut om besöksvisum
1999/2000:980 av *Margareta Viklund* (kd) till utrikesminister Anna Lindh
FN-uppdrag i fattiga länder
1999/2000:981 av *Margareta Viklund* (kd) till utrikesminister Anna Lindh
Demokrati i Serbien
1999/2000:983 av *Ewa Thalén Finné* (m) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Ökad konkurrens inom byggsektorn
1999/2000:984 av *Göran Hägglund* (kd) till utbildningsminister Thomas Östros
Hälsöghögskolan i Jönköping
1999/2000:985 av *Desirée Pethrus Engström* (kd) till näringsminister Björn Rosengren
Inlåsnings på arbetsmarknaden
1999/2000:986 av *Eva Flyborg* (fp) till näringsminister Björn Rosengren
Marknadsföring av mobiltelefoner till barn
1999/2000:988 av *Kenneth Lantz* (kd) till finansminister Bosse Ringholm
Gränsgångare
1999/2000:993 av *Berit Jóhannesson* (v) till försvarsminister Björn von Sydow
Säkerhet för värnpliktiga
1999/2000:1007 av *Desirée Pethrus Engström* (kd) till statsrådet Ingela Thalén
Arbetsituationen på försäkringskassorna
1999/2000:1012 av *Bengt-Ola Rytter* (s) till näringsminister Björn Rosengren
Strategi i samband med ny programperiod i EU
1999/2000:1013 av *Kenneth Lantz* (kd) till näringsminister Björn Rosengren
Vägs skyltar mot Danmark
1999/2000:1014 av *Rolf Gunnarsson* (m) till näringsminister Björn Rosengren
Åkerinäringen i Sverige
1999/2000:1016 av *Henrik S Järrel* (m) till statsrådet Mona Sahlin
Betydelsefulla namn
1999/2000:1020 av *Nils-Erik Söderqvist* (s) till näringsminister Björn Rosengren
Försäljning av svenska vattenkraftverk till utländska intressen
1999/2000:1021 av *Annelie Enochson* (kd) till utrikesminister Anna Lindh
Mänskliga rättigheter i Kina
1999/2000:1039 av *Roy Hansson* (m) till försvarsminister Björn von Sydow
Försöksverksamhet för samordning mellan militär och civil verksamhet

1999/2000:1042 av *Tasso Stafilidis* (v) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
Asylsökande homosexuella iranier

Prot.
1999/2000:120
31 maj

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 6 juni.

10 § Kammaren åtskildes kl. 14.15.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början t.o.m. 4 § anf. 5 (delvis),
av förste vice talmannen därefter t.o.m. anf. 56 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen.....	1
3 § Beslut om utskottsärenden som slutdebatterats den	
30 maj.	1
SfU8 Vissa frågor om det nya pensionssystemet	1
SfU13 Efterlevandepensioner och efterlevandestöd till barn	2
SfU12 Vissa socialförsäkringsfrågor.....	3
TU10 Villkoren för järnvägstrafiken på den fasta	
förbindelsen över Öresund m.m.	4
TU11 Ändrad verksamhetsform för SJ m.m.	4
TU12 Ändring i lagen om radiokommunikation	6
Ajournering.....	6
Återupptagna förhandlingar	6
4 § Nationell handlingsplan för handikappolitiken	6
Socialutskottets betänkande 1999/2000:SoU14	6
Anf. 1 LARS ELINDERSON (m).....	6
Anf. 2 ESTER LINDSTEDT-STAAF (kd)	9
Anf. 3 KENNETH JOHANSSON (c)	12
Anf. 4 KERSTIN HEINEMANN (fp).....	14
Anf. 5 HANS KARLSSON (s)	17
Anf. 6 LARS ELINDERSON (m) replik	21
Anf. 7 HANS KARLSSON (s) replik	21
Anf. 8 LARS ELINDERSON (m) replik	22
Anf. 9 HANS KARLSSON (s) replik	22
Anf. 10 KERSTIN HEINEMANN (fp) replik	23
Anf. 11 HANS KARLSSON (s) replik	23
Anf. 12 KERSTIN HEINEMANN (fp) replik	24
Anf. 13 HANS KARLSSON (s) replik	24
Anf. 14 KENNETH JOHANSSON (c) replik.....	24
Anf. 15 HANS KARLSSON (s) replik	25
Anf. 16 KENNETH JOHANSSON (c) replik.....	25
Anf. 17 HANS KARLSSON (s) replik	25
Anf. 18 ESTER LINDSTEDT-STAAF (kd) replik.....	26
Anf. 19 HANS KARLSSON (s) replik	26
Anf. 20 ESTER LINDSTEDT-STAAF (kd) replik.....	27
Anf. 21 HANS KARLSSON (s) replik	27
Anf. 22 FÖRSTE VICE TALMANNEN	27
Anf. 23 INGRID BURMAN (v).....	27
Anf. 24 ESTER LINDSTEDT-STAAF (kd) replik.....	31
Anf. 25 INGRID BURMAN (v) replik	31
Anf. 26 ESTER LINDSTEDT-STAAF (kd) replik.....	31
Anf. 27 INGRID BURMAN (v) replik	32
Anf. 28 KENNETH JOHANSSON (c) replik.....	32
Anf. 29 INGRID BURMAN (v) replik	32
Anf. 30 KENNETH JOHANSSON (c) replik.....	33

Anf. 31	INGRID BURMAN (v) replik.....	33
Anf. 32	KERSTIN HEINEMANN (fp) replik.....	33
Anf. 33	INGRID BURMAN (v) replik.....	34
Anf. 34	KERSTIN HEINEMANN (fp) replik.....	34
Anf. 35	INGRID BURMAN (v) replik.....	34
Anf. 36	THOMAS JULIN (mp)	35
Anf. 37	ESTER LINDSTEDT-STAAF (kd) replik	38
Anf. 38	THOMAS JULIN (mp) replik	38
Anf. 39	Socialminister LARS ENGQVIST (s).....	38
Anf. 40	KERSTIN HEINEMANN (fp) replik.....	41
Anf. 41	Socialminister LARS ENGQVIST (s) replik	41
Anf. 42	KERSTIN HEINEMANN (fp) replik.....	42
Anf. 43	Socialminister LARS ENGQVIST (s) replik	42
Anf. 44	LARS ELINDERSON (m) replik.....	42
Anf. 45	Socialminister LARS ENGQVIST (s) replik	43
Anf. 46	LARS ELINDERSON (m) replik.....	43
Anf. 47	Socialminister LARS ENGQVIST (s) replik	43
Anf. 48	KENNETH JOHANSSON (c) replik	44
Anf. 49	Socialminister LARS ENGQVIST (s) replik	44
Anf. 50	KENNETH JOHANSSON (c) replik	45
Anf. 51	ESTER LINDSTEDT-STAAF (kd) replik	45
Anf. 52	Socialminister LARS ENGQVIST (s) replik	45
Anf. 53	ESTER LINDSTEDT-STAAF (kd) replik	46
Anf. 54	Socialminister LARS ENGQVIST (s) replik	46
Anf. 55	HARALD NORDLUND (fp).....	46
Anf. 56	TULLIA VON SYDOW (s)	47
Anf. 57	SOFIA JONSSON (c)	48
Anf. 58	HANS KARLSSON (s) replik.....	50
Anf. 59	ULF NILSSON (fp).....	50
Anf. 60	SONJA FRANSSON (s)	52
Anf. 61	JOHNNY GYLLING (kd).....	53
Anf. 62	MARIANNE ANDERSSON (c)	54
Anf. 63	HANS KARLSSON (s) replik.....	56
Anf. 64	MARIANNE ANDERSSON (c) replik.....	56
Anf. 65	HANS KARLSSON (s) replik.....	56
Anf. 66	MARIANNE ANDERSSON (c) replik.....	57
Anf. 67	INGER LUNDBERG (s).....	57
Anf. 68	SOFIA JONSSON (c) replik	59
Anf. 69	INGER LUNDBERG (s) replik.....	60
Anf. 70	SOFIA JONSSON (c) replik	60
Anf. 71	INGER LUNDBERG (s) replik.....	60
Anf. 72	ULF NILSSON (fp) replik	60
Anf. 73	INGER LUNDBERG (s) replik.....	61
Anf. 74	ULF NILSSON (fp) replik	61
Anf. 75	INGER LUNDBERG (s) replik.....	62
Anf. 76	STEN TOLGFORS (m).....	62
Anf. 77	INGER LUNDBERG (s) replik.....	63
Anf. 78	STEN TOLGFORS (m) replik	64
Anf. 79	INGER LUNDBERG (s) replik.....	65

Prot.
1999/2000:120
31 maj

Anf. 80 STEN TOLGFORS (m) replik	65
Anf. 81 HANS KARLSSON (s) replik	66
Anf. 82 STEN TOLGFORS (m) replik	66
Anf. 83 TREDJE VICE TALMANNEN	66
Anf. 84 STEN TOLGFORS (m) replik	66
Anf. 85 HANS KARLSSON (s) replik	67
Anf. 86 STEN TOLGFORS (m) replik	67
Anf. 87 YVONNE ANDERSSON (kd)	67
Anf. 88 INGER LUNDBERG (s)	69
Anf. 89 YVONNE ANDERSSON (kd)	69
Anf. 90 INGER LUNDBERG (s)	69
Anf. 91 YVONNE ANDERSSON (kd)	70
Anf. 92 INGER LUNDBERG (s)	70
Beslut	70
SoU14 Nationell handlingsplan för handikappolitiken	70
5 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU- nämndssammanträde	73
6 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förlängd motionstid	73
7 § Bordläggning	74
8 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	74
9 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	75
10 § Kammaren åtskildes kl. 14.15.	77

